

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Arias Roland Codjo ADIKPONSİ

BATI AFRİKA'DAKİ TERÖR HABERLERİNİN SUNUMU:
LE MONDE VE THE NEW YORK TIMES ÖRNEĞİ

Gazetecilik Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Arias Roland Codjo ADIKPONSİ

BATI AFRİKA'DAKİ TERÖR HABERLERİNİN SUNUMU:
LE MONDE VE THE NEW YORK TIMES ÖRNEĞİ

Danışman

Doç. Dr. Tuba LİVBERBER

Gazetecilik Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Arias Roland Codjo ADIKPONSI'nin bu çalışması, jürimiz tarafından Gazetecilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Onur ÖKSÜZ (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Tuba LİVBERBER (İmza)

Üye : Doç. Dr. Ümmühan MOLO (İmza)

Tez Başlığı: Batı Afrika'daki Terör Haberlerinin Sunumu: Le Monde ve The New York Times Örneği
--

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 08/07/2024

Mezuniyet Tarihi :08/08/2024

(İmza)
Doç. Dr. Seda BAYRAKTAR
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Batı Afrika’daki Terör Haberlerinin Sunumu: Le Monde ve The New York Times Örneği” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımcı yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Arias Roland Codjo ADIKPONSİ

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Arias Roland Codjo ADIKPONSİ
Öğrenci Numarası	202052051502
Anabilim Dalı	Gazetecilik
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Tuba LİVBERBER
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Batı Afrika'daki Terör Haberlerinin Sunumu: Le Monde ve The New York Times Örneği
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2424232088
Rapor Tarihi	29/07/2024
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %11 Alıntılar dahil: %13
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 128 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Unvanı, Adı-Soyadı Doç. Dr. Tuba LİVBERBER İmza	

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iv
TABLOLAR LİSTESİ.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ	vi
ÖZET.....	vii
SUMMARY	viii
TEŞEKKÜR.....	ix
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MEDYA KAVRAMI VE TARİHÇESİ

1.1. Medya Tanımı	5
1.2. Medyanın Tarihsel Gelişimi ve Evrimi.....	6
1.3. Medyanın Temel İşlevleri	9
1.4. Dijital Medya Çağı ve İnternet	11
1.5. Medyanın Toplumsal Algıya Etkileri ve Rolü	15

İKİNCİ BÖLÜM

HABER VE TERÖRİZM

2.1. Haber Kavramı ve İşlevleri	16
2.1.1. Haber İnşası.....	18
2.2. Terörizm Kavramı.....	19
2.2.1. Terörizm Tarihçesi.....	29
2.2.1.1. Terörizm Tarihindeki Önemli Tarihler	31
2.2.1.1.1. 1798-2004 Yıllar Arasında.....	31
2.2.1.1.2. 2006-2015 Yıllar Arasında	33
2.2.1.1.3. 2022 Yılında	33
2.2.2. Terörizmin Uluslararası Boyutta Gelişimi ve Küresel Etkileri	33
2.3. Terör ve Medya İlişkileri	37
2.4. Terör Haberciliği	39
2.5. Batı Basınında Terör Haberciliği.....	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TERÖR HABERLERİNİN ANALİZİ

3.1. Araştırmanın Amacı.....	46
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	46
3.3. Veri Toplama ve Verilerin Analizi	46
3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	47
3.5. Araştırmanın Yöntemi.....	47
3.6. Batı Basınında Batı Afrika Terör Haberlerinin Analizi	49
3.6.1. Le Monde Gazetesi	49
3.6.1.1. Le Monde İdeolojisi.....	50
3.6.1.2. Le Monde Terör Haberlerinin Genel Analizi	51
3.6.1.2.1. Örnek Haber 1: Nijerya'da eski Boko Haram üyelerinin varlığı Maiduguri halkına sessizce “terör yaşıyor”	55
3.6.1.2.1.1. Haberin Makro Yapısı.....	55
3.6.1.2.1.2. Haberin Mikro Yapısı	58
3.6.1.2.2. Örnek Haber 2: Benin'de saldırılar: Burkina Faso'da kırk cihatçı Fransız "Barkhane" askerleri tarafından öldürüldü.....	60
3.6.1.2.2.1. Haberin Makro Yapısı.....	60
3.6.1.2.2.2. Haberin Mikro Yapısı	64
3.6.1.2.3. Örnek Haber 3: Nijerya'daki ölümcül tren saldırısı çetelerin artan gücünü gösteriyor	65
3.6.1.2.3.1. Haberin Makro Yapısı.....	65
3.6.1.2.3.2. Haberin Mikro Yapısı	66
3.6.1.2.4. Örnek Haber 4: Mali'de 'terörizm' şüphelisi üç Alman serbest bırakıldı	67
3.6.1.2.4.1. Haberin Makro Yapısı.....	67
3.6.1.2.4.2. Haberin Mikro Yapısı	68
3.6.1.2.5. Örnek Haber 5: Togo'da, sekiz asker 'terörist' bir saldırıda öldürüldü ...	69
3.6.1.2.5.1. Haberin Makro Yapısı.....	69
3.6.1.2.5.2. Haberin Mikro Yapısı	71
3.6.2. The New York Times.....	72
3.6.2.1. The New York Times İdeolojisi	72
3.6.2.2. The New York Times Terör Haberlerinin Genel Analizi	73
3.6.2.2.1. Örneği Haber 1: Batı Afrika Ülkesi Burkina Faso'da Ordu Yönetime El Koydu	77

3.6.2.2.1.1. Haberin Makro Yapısı.....	77
3.6.2.2.1.2. Haberin Mikro Yapısı	79
3.6.2.2.2. Örnek Haber 2: Fransa 9 Yıllık Kampanyanın Ardından Mali'den Askerlerini Çekeceğini Duyurdu	80
3.6.2.2.2.1. Haberin Makro Yapısı.....	80
3.6.2.2.2.2. Haberin Mikro Yapısı	82
3.6.2.2.3. Örnek Haber 3: Nijerya Başkenti Yakınlarında Trene Saldıran Silahlı Kişiler Bazı Yolcuları Öldürdü	83
3.6.2.2.3.1. Haberin Makro Yapısı.....	83
3.6.2.2.3.2. Haberin Mikro Yapısı	85
3.6.2.2.4. Örnek Haber 4: 'Kahrolsun Fransa': Afrika'daki Eski Sömürgeler Yeniden Başlamayı Talep Ediyor	87
3.6.2.2.4.1. Haberin Makro Yapısı.....	87
3.6.2.2.4.2. Haberin Mikro Yapısı	89
3.6.2.2.5. Örnek Haber 5: Ölümler Durmadı. Mali'de Rus İzi Taşıyan Bir Katliam ..	90
3.6.2.2.5.1. Haberin Makro Yapısı.....	90
3.6.2.2.5.2. Haberin Mikro Yapısı	92
3.7. Ortak Konuda Haberlerin Karşılaştırmalı Analizi: The New York Times ve Le Monde Haber Örnekleri.....	94
3.7.1. Haberlerin Makro Yapıları.....	94
3.7.2. Haberlerin Mikro Yapıları.....	96
SONUÇ.....	98
KAYNAKÇA.....	102
ÖZGEÇMİŞ	115

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1 Haber İnşa Süreci	18
Şekil 2.2 Burkina Faso, Mali ve Nijer'de şiddet içeren saldırılar, Ocak - Eylül 2022	35
Şekil 2.3 Batı Afrika'nın yasadışı merkezleri: hareket noktaları, geçiş noktaları ve suç bölgeleri, 2022	36
Şekil 2.4 Batı Afrika'nın kıyı bölgelerindeki son saldırı yerleri.....	37
Şekil 3.1 Le Monde Terör haberlerin ana alt konuları.....	53
Şekil 3.2 Nijerya'da eski Boko Haram üyelerinin varlığı Maiduguri halkına sessizce “terör yaşıyor” başlıklı haberden bir görüntü	56
Şekil 3.3 ‘Benin'de saldırılar: Burkina Faso'da kırk cihatçı Fransız "Barkhane" askerleri tarafından öldürüldü’ başlıklı haberden görüntü	61
Şekil 3.4 ‘Nijerya'daki ölümcül tren saldırısı çetelerin artan gücünü gösteriyor’ başlıklı haberden görüntü	66
Şekil 3.5 ‘Togo'da, sekiz asker 'terörist' bir saldırıda öldürüldü’ başlıklı haberden görüntü ...	70
Şekil 3.6 The New York Times Terör haberlerin ana alt konuları	75
Şekil 3.7 ‘Batı Afrika Ülkesi Burkina Faso'da Ordu Yönetime El Koydu’ başlıklı haberden bir görüntü	78
Şekil 3.8 ‘Fransa 9 Yıllık Kampanyanın Ardından Mali'den Askerlerini Çekeceğini Duyurdu’ başlıklı haberden bir görüntü.....	81
Şekil 3.9 ‘Kahrolsun Fransa': Afrika'daki Eski Sömürgeler Yeniden Başlamayı Talep Ediyor’ başlıklı haberden bir görüntü.....	88
Şekil 3.10 ‘ ‘The Killings Didn’t Stop.’ In Mali, a Massacre with a Russian Footprint’ başlıklı haberden bir görüntü.....	91

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1 Le Monde’da Uygun Çalışılmış Örnekler Başlıkları	51
Tablo 3.2 Le Monde’da Batı Afrika’daki terörizmle ilgili yayım sıklığı.....	52
Tablo 3.3 Le Monde Gazetecilerin Kökeni	53
Tablo 3.4 Le Monde Haberlerinde Kaynak Kategorileri	54
Tablo 3.5 Terörizmle ilgili Le Monde haberlerde en sık kullanılmış kelimeler	54
Tablo 3.6 The New York Times Uygun Çalışılmış Örnekler Başlıkları	73
Tablo 3.7 The New York Times’da Batı Afrika’daki terörizmle ilgili yayım sıklığı.....	74
Tablo 3.8 The New York Times Gazetecilerin Kökeni	75
Tablo 3.9 The New York Times Haberlerinde Kaynak Kategorileri	76
Tablo 3.10 Terörizmle ilgili ‘The New York Times’ haberlerde en sık kullanılmış kelimeler	76

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
AFP	: Ajans France Presse
AQIM	: İslami Mağrip'teki El Kaide
RFI	: Uluslararası Fransa Radyosu
BM	: Birleşmiş Milletler
CERN	: Avrupa Nükleer Araştırma Teşkilatı
CNN	: Kablolu Haber Ağı Televizyon kanalı
DPA	: Deutsche Presse-Agentur
EI	: İslam Devleti
ESDP	: Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Programı
EU	: Avrupa Birliği
FATF	: Finansal Eylem Görev Gücü
FBI	: Federal Soruşturma Bürosu
FLM	: Macina Kurtuluş Cephesi
FLN	: Ulusal Kurtuluş Cephesi
GIABA	: Batı Afrika'da Kara Para Aklamaya Karşı Hükümetlerarası
Eylem Grubu	
İD	: İslam Devleti
INTERPOL	: Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı
IRA	: İrlanda Cumhuriyet Ordusu
İSWAP	: İslam Devleti'nin Batı Afrika Eyaleti
JAS	: İslami Örgüt Jamaah Ansharusy Syariah
JNIM	: Jama'at Nusrat al Islam wal Muslimin
MS	: Milattan sonra
MUJAO	: Batı Afrika'da Cihat Birliği Hareketi
OAS	: Gizli Ordu Örgütü
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
UN	: Birleşmiş Millietler
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNODC	: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi
WWW	: World Wide Web

ÖZET

Batı Afrika'da son yıllarda artan terör saldırıları, Batılı gazetecilere terör haberlerini aktarma konusunda kritik bir sorumluluk yüklemektedir. Terör haberleri, kamuoyunun şekillendirilmesinde çok önemli olan tarafsızlık ve profesyonellik gerektirmektedir.

Bu araştırma, yalnızca medya ve terörizm arasındaki bağlantılara odaklanmak yerine, Batı Afrika'daki terör haberlerinin Batı basınında nasıl sunulduğunu deşifre etmek için Le Monde ve The New York Times gazetelerinde yayımlanan röportajlar ve son dakika haberleri örneklem olarak seçilmiştir. Eleştirel söylem analizi yöntemi ile ilgili haberleri incelenmiştir.

Çalışma kapsamında, bu iki Batılı gazetenin Batı Afrika'daki terör haberlerini sunarken temel gazetecilik standartlarını uyguladıkları ortaya çıkmıştır. Ancak Fransa ile Batı Afrika arasındaki tarihsel ilişki, Amerika ile Batı Afrika arasındaki tarihsel ilişkiden farklıdır. Bu doğrultuda Amerika medyasına kıyasla, Fransa medyası terör haberleri sunarken Fransa'nın Batı Afrika'daki jeopolitik etkisini vurgulayan hikâyelere daha fazla odaklanma eğilimindedir. Böyle bir durum, terörizmle ilgili makalelerin çoğunda taraflılık olduğu anlamına gelmekte ve kamuoyu üzerinde kötü bir etki yaratma riski taşımaktadır.

Mevcut çalışma, Batı Afrika'daki terörizmin medyada dengeli bir şekilde yer alması uygulamasının gelişimini sağlamaya katkıda bulunmaktadır. Sansasyonel olmayan daha iyi bir gazetecilik uygulaması, birçok klişeye maruz kalan Batı Afrika'nın uluslararası algısının düzelmesine yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Terör haberleri, Batı Afrika, Batı basını, Haber, Medya

SUMMARY

PRESENTING NEWS ABOUT TERRORISM IN WEST AFRICA: THE CASE OF LE MONDE AND THE NEW YORK TIMES

The rise in terrorist attacks in West Africa in recent years has placed a critical responsibility on Western journalists to cover terrorism news. Terrorism reporting requires objectivity and professionalism, which are crucial in shaping public opinion.

Rather than focusing only on the links between media and terrorism, this study uses feature story news and breaking news published in Le Monde and The New York Times as a sample to explore how terrorism news in West Africa is presented in the Western press. The related news were analyzed using the critical discourse analysis method.

The study revealed that these two Western newspapers followed fundamental journalistic standards in their coverage of terrorism in West Africa. However, the historical relationship between France and West Africa is different from the historical relationship between America and West Africa. Accordingly, compared to the American media, the French media tends to focus more on stories that emphasize France's geopolitical influence in West Africa when reporting on terrorism. Such a situation implies that most articles on terrorism are biased and could risk having a bad impact on public opinion.

The present study contributes to improving the practice of balanced media coverage of terrorism in West Africa. Better journalistic practice without sensationalism will help improve the international perception of West Africa, which is subject to many stereotypes.

Keywords: Terrorism news, West Africa, Western press, News, Media

TEŞEKKÜR

İlk olarak, bu çalışmanın tamamlanmasına katkıda bulunan değerli herkese teşekkür etmek istiyorum. Özellikle danışmanım Tuba Livberber'e bu tez boyunca verdiği destek için şükranlarımı sunarım. Bana duyduğu güven ve bu araştırmayı gerçekleştirme fırsatı verdiği için teşekkür ederim.

Ayrıca Akdeniz Üniversitesi'ndeki tüm öğretim personeline mükemmel eğitimleri, dikkatleri ve tavsiyeleri için minnettarım.

Dimitra Quellier'e Türk dilini günlük olarak kullanmama verdiği destek ve Türkiye'deki kişisel gelişimime sağladığı katkı için teşekkür ederim.

Yüksek lisans dönemimdeki tüm öğrencilerime araştırmalarım boyunca verdikleri destek için buradan teşekkür etmek istiyorum.

Son olarak, sonsuz sevgileri ve sürekli bana verdiği güç ve motivasyonları için aileme ve kardeşlerime derinden minnettarlık duymaktayım.

Arias ADIKPONSİ

Antalya, 2024

ÖNSÖZ

Güvenlik, siyasi bir mesele olmaktan önce hayati bir ihtiyaçtır. Hiçbir toplum güvensizlik koşullarında gelişemez. Dünyanın her köşesinde patlak veren pek çok şiddet vakası karşısında medya muazzam bir güce sahiptir. Medya sadece haber kaynağı olarak değil, aynı zamanda dünya genelinde barış ve güvenlik konularında arabulucu olarak da rol oynamaktadır.

Ancak söz konusu Afrika'nın gerçekleri olduğunda yabancı basın bazen güvenlik konularını abartarak ele alma eğiliminde olabiliyor. Afrika gerçekten de sadece kuraklık, hastalık, kıtlık, şiddet ve terörizmin hüküm sürdüğü bir kıta mıdır? Bu olgular Afrika'da mevcut olsa bile, Afrika tek değildir ve en azından gazetecilikte iftira konusu yapılmamalıdır.

Batı Afrika'da 2022 yılına çok sayıda terör saldırısı yaşandı. Yabancı basının Afrika'nın bu bölgesindeki ülkelerde terör haberlerini nasıl sunduğunu merak etmekteyiz. Bu da bizi “Batı Afrika'daki Terör Haberlerinin Sunumu: Le Monde ve New York Times Örneği” konulu bir araştırma yapmaya yönlendirmektedir.

Çalışmada üç bölüm halinde düzenlenmektedir. İlk bölümde medya kavramı ve tarihi ile medya çalışmalarındaki temel terimler incelenmektedir. İkinci bölüm, haberlerin inşası ile terör eylemlerinin meydana gelmesi arasındaki karşılıklı ilişki olgusunu daha ayrıntılı olarak ele almakta ve medyanın bu konudaki kamu algısını ve diyalogu çerçevelemedeki gücünü göstermektedir. Son bölüm, Batı Afrika'daki terörizmle ilgili yayımlanan haberlerin bir analizini sunmakta ve Fransa ile Amerika Birleşik Devletleri arasında bu konunun ele alınışındaki benzerlik ve farklılıkları karşılaştırmaktadır.

Bu çalışma insani bir uygulama olduğundan, mükemmel olma niyetinde olmadığını kesin olarak belirtmek isterim. Bu bağlamda, okuyucudan eserin eksikleri, kusurları ve hatalarına karşı anlayışlı olmasını rica etmekteyim.

GİRİŞ

İnsan ilişkilerinde farklılıkların kabulü sosyal etkileşimi kolaylaştırmaktadır. Ancak, bazen anlaşılması güç nedenlerden dolayı, bu farklılıklar tüm toplumlar tarafından reddedilebilmekte, bu da çatışmalara, şiddet olaylarına ve hatta terörizme yol açabilmektedir.

Terörizm, on yıllardır tüm dünyada insanların huzurunu bozmaktadır. İnsanların zihninde güvensizliği yayan bir olgudur. Statista Research Department (2023), tarafından yayınlanan verilere göre Burkina Faso, küresel toplamın %17'si ile 2022 yılında dünyada terörizm nedeniyle en fazla ölümün yaşandığı ülkeler listesinin başında yer almaktadır. Mali ise %14'lük ölüm oranıyla ikinci sırada yer almaktadır. Statista'ya göre, 2022'de terör saldırılarının kurbanları çoğunlukla Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da bulunmaktadır.

İslami Askeri Terörle Mücadele Koalisyonu (2022) web sitesi, 2020'de 4458 olan saldırı sayısının 2021'de 5226'ya yükseldiğini ve Daech, Shebabs, Taliban ve İslami ve Müslüman Destek Grubu JNIM gibi terörist grupların dünya çapında terörizmde %17'lik bir artışa neden olduğunu ortaya koymaktadır.

Avrupa Birliği'nde, 2019 ve 2021 yılları arasında AB Üye Devletlerinde terörle ilgili suçlardan şüphelenilen 1.560 kişi tutuklanmaktadır. Fransa, 2021 yılı boyunca en çok terör eylemi kaydeden Avrupa ülkesidir (Council of the EU & European Council, 2023).

Benzer şekilde, 1993 yılında World Trade Center'e ve yine Eylül 2001'de Amerika Birleşik Devletleri'ne yapılan saldırılardan bahsetmeden terörizmden bahsetmek mümkün değildir. Bu saldırıların meydana gelmesi, dünya çapında çeşitli terörist ağların varlığını yavaş yavaş ortaya çıkarmaktadır.

Eğer medya yaygın bir şekilde takip ediliyor ve belirli bir güvenilirliğe sahipse, bunun nedeni herkesin bilgiye ulaşması için çok erişilebilir bir aracı temsil etmeleridir. Bugün bile hala temel bir iletişim aracı olarak kabul edilmektedirler. Bir kriz durumunda, bilginin medyada ele alınış biçimi gerilimleri ateşleyebilir ya da hafifletebilmektedir. Yanlış bilgi, hedef kitlenin gerçeklik algısını olumsuz yönde şekillendirecektir. Başka bir deyişle, medya terörizm ve diğer çatışma biçimlerinde hassas bir faktördür. Afrika'da, 1994'teki Ruanda soykırımı ve 1989'da Senegal ve Moritanya arasındaki çatışmalar gibi etnik veya kimlik temelli çatışmalar, bazı medyanın yetersiz katılımı nedeniyle daha da kötüleşmektedir.

Medyanın misyonu kriz durumlarında doğru bilgi sağlamak olsa bile, çatışmalara müdahil olmaları çatışmaları şiddetlendirmemeli, aksine çözmeye çalışmalıdır. Ross Howard (t.y.) çatışma durumlarında gazeteciler için objektiflik ve tarafsızlığın önemini vurgulamaktadır. Ona göre, "profesyonel gazetecilerin görevi çatışmayı azaltmak değildir.

Görevleri doğru ve tarafsız bilgi yaymaktır. Ancak iyi gazetecilik uygulamaları çoğu zaman bir çatışmanın azalmasına yol açabilir". Gazeteciler bir çatışmayla karşı karşıya kaldıklarında, gerçekleri dengesiz bir şekilde haberleştirmekten kaçınmalıdırlar. Gerçekleri bir bağlama oturtmaları gerekmektedir.

Gazeteci, çatışmanın nedenlerini ve sonuçlarını ortaya koymanın yanı sıra, iyi bir mediatör gibi, krizden olası çıkış yollarını da vurgulayabilmelidir. Başarılı bir arabulucu olmak için gazeteciler önyargıların üstesinden gelebilmeli, çeşitli kahramanları anlayabilmeli ve durumu bir bütün olarak eleştirel bir zihinle analiz edebilmelidir.

Ancak söz konusu terörizmle ilgili haber yapmak olduğunda, gazeteciler çatışma çözümü sürecindeki rollerini kolaylaştırmayan sorunlarla da karşılaşmaktadır. Ritzmann ve Wichmann'a (2021) göre, güvenli bilgiye ulaşmak için zaman baskısı, sosyal medya ve klasik medya arasındaki rekabet, suçların failleri ya da potansiyel failleri hakkında haber yapmanın yakın etkisi, haberde aşırılık yanlılarına ilişkin görüntü ve metin seçimleri, terör haberciliği yapan gazetecilerin sık karşılaştığı zorluklar olarak sayılabilir. Terörizmle ilgili haber yaparken gazeteciler sıklıkla şiddet, çevrimdışı ve çevrimiçi taciz ve her türlü gözdağı riskiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Medya, bu olguya önemli bir yer verdiği ve bu olgu olmadan var olmasının bir anlamı olmayacağı gerekçesiyle sıklıkla terörizmi körüklemekle suçlanmaktadır. Terörizm, militanların harekete geçmesini teşvik etmek ve kamuoyunu etkilemek için teröristler tarafından geliştirilen bir medya stratejisi ile iletişim araçlarını kullanarak bir endişe ve gerilim ortamı yaratır (Féron, 2003).

Medyanın yayımladığı konuları ele alma sıklığı ve biçimi kaçınılmaz olarak izleyicilerinin algısını etkilemektedir. Uluslararası medyanın çoğu Afrika hakkında haber yaparken Afrika'nın olumsuz yönlerine odaklanmayı sevmektedir. Çoğu Batılı Afrika'yı sadece karanlık ve kadenci bir bakış açısıyla tanımaktadır çünkü uluslararası basın Afrika'yı bir kıyamet olarak tasvir etmektedir (Moumouni, 2003: 153).

Time dergisinde 7 Eylül 1992 tarihinde yayımlanan «The Agony of Africa» (Afrika'nın İstirabı) başlıklı makalede Afrika ile ilgili bir haber sunumu bu şekilde hazırlanmaktadır (Morrow, 1992):

« Afrika'nın aşırılıklar, başlangıç ve son için bir dehası vardır. Aynı anda hem Cennet'in bir anısına hem de kıyametin bir önseziğine bağlı görünüyor. Hiçbir yerde gündüz daha canlı ya da gece daha karanlık değildir. Hiçbir yerde ormanlar daha bereketli değildir. Hiçbir yerde bu kadar sefil bir kıta yoktur. Afrika - en azından Sahraaltı Afrika - kaos teorisinin muazzam bir örneği gibi görünmeye başladı, ancak kenarlarda biraz umut oluşuyor. Kıtanın büyük bölümü birbiriyle çekişen kıyametlerin savaş alanına dönüşmüş durumda: AIDS ve aşırı nüfus artışı, yoksulluk, açlık, cehalet, yolsuzluk, sosyal çöküş, yok

olan kaynaklar, aşırı kalabalık şehirler, kuraklık, savaş ve savaş mültecilerinin evsizliği. Afrika, gezegenin sepet kutusu, "Üçüncü Dünyanın Üçüncü Dünyası", serbest düşüşte olan geniş bir kıta haline geldi.»

Bu tür bir tanımlama bize yüzeysel görünmektedir ve şüphesiz uluslararası medyada Afrika gerçeklerinin basmakalıp bir temsilinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Uluslararası basın, yayımlarının odak noktasından kaynaklanabilecek imaj üzerindeki yıkıcı gücünün bir başka örneği de Al-Qaïda grubu tarafından düzenlenen Eylül 2001 saldırılarıyla ilgilidir. Bu saldırılardan bu yana birçok uluslararası medya "Arap" terimini "terörizm" kavramıyla ilişkilendirmektedir. Bu durum, tüm Araplar suçluymuş gibi, Arapofobi (Arap korkusu) olarak bilinen olguyu tüm dünyaya yaymaktadır (Weintraub, 1998).

Uluslararası medyada terörizm olgusu genellikle fantezi, tehdit ve aşırı güvensizlik terimleriyle anlatılmaktadır.

Afrika zaten "medya tarafından sevilmediği" için, medyanın Afrika ülkelerindeki terör eylemlerinin haberleştirilmesiyle ilgilendiği aşîkârdır (Braeckman, 1997). Asıl soru: Batı Afrika'daki terörizm konusunun uluslararası medyada nasıl sunulmakta? Batı basınında Batı Afrika ile ilgili terör haberleri Afrika'nın dünyadaki imgesini nasıl etkilemektedir?

Bu araştırma sorusu, Batı Afrika'da son zamanlarda artan terör saldırıları ve medyanın kamuoyu ve politika kararlarını şekillendirmede oynadığı rol göz önüne alındığında özellikle önemlidir. Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Batı Afrika terörizmini ele alışlarındaki farklılıkları inceleyerek, medyanın bu konudaki insan algılarını nasıl şekillendirdiğini daha iyi anlayabilmektedir.

Afrika'daki terörizmin uluslararası medya tarafından ele alınışının incelenmesi, Afrika'daki terörizmle ilgili bilgilerin uluslararası medyada daha iyi ele alınmasına katkıda bulunacaktır. Bu çalışma, medyanın Afrika'da terörle mücadelede daha fazla dahil olmasını sağlayacaktır. Daha genel anlamda, Afrika'nın uluslararası imajını iyileştirecektir.

Araştırma için literatür, akademik veri tabanlarının (Google scholar, Jstor, Tez Yök, DergiPark) kapsamlı bir şekilde taranmasından oluşmaktadır. Le Monde ve New York Times'da yayımlanan 'Batı Afrika'da Terörizm' konulu çevrimiçi haberleri incelenmektedir.

Çoğu araştırmacı terörizm ve hatta Afrika'nın batı medyasındaki temsili üzerine çalışmaktadır, ancak batı basının özellikle Batı Afrika'daki terörizmi nasıl ele aldığına dair kesin bir bilgi yoktur. Bu bağlamda, çalışmanın özgünlüğü, Batı Afrika'daki terörizmin ve bu bölgede meydana gelen terör haberlerinin Fransa ve Amerika medyasında nasıl yayımlandığının daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmasıdır.

Arama kriterleri 'Batı Afrika' ve 'terörizm' gibi anahtar kelimeleri içermektedir ve yalnızca 1 Ocak - 30 Haziran 2022 tarihleri arasında yayımlanan haberler dikkate alınmaktadır. Le Monde gazetesi için, arama sonuçlarında 16 haber bulunmaktadır. The New York Times gazetesine bakınca, sonuçlarda 10 haber yer almaktadır. Çalışma, "Batı Afrika'da Terörizm" konusunda iki farklı gazetenin her birinde yayımlanan en alakalı haberlere odaklanılmaktadır. Kaynaklardan toplanan veriler, hedeflenen iki gazetede Batı Afrika terörizminin ele alınışındaki ortak tema ve kalıpların belirlenmesini içeren söylem analizi kullanılarak analiz edilmektedir. Bulgular kapsamlı bir rapor halinde sentezlenmiş ve ardından Fransa ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemek üzere karşılaştırılmaktadır.

Bu tez üç bölüm halinde ayrılmaktadır. İlk bölüm medya kavramı ve tarihçesine odaklanmaktadır. Medya tanımı ve ilgili bazı terimlerden belirlenmektedir. İkinci bölüm haber inşası ile terör eylemlerinin gerçekleşmesi arasındaki ilişki incelenmektedir. Son olarak, üçüncü bölüm, çalışma dönemi boyunca toplanan terör haberlerin incelenmesine ayrılmış ve bir analize yol açmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MEDYA KAVRAMI VE TARİHÇESİ

1.1. Medya Tanımı

Medyanın tanımı konusunda Bardini (2016: 62), Latince kökenli "medius" kelimesine atıfta bulunmakta ve bu kelimenin Fransızca'da "aracı", "vasıta" veya "ortada olan" anlamına gelen "médium" ile ilgili olduğunu belirtmektedir. Médium'un çoğulu olan média'yı oluşturmaktadır. Daha sonra sözlük açıklamasına başvuran Bardini, medyanın, kitlesel bir izleyici kitlesine yönelik tüm "yazılı, sesli veya görsel mesajları taşıyan sinyalleri yayımlama, dağıtma veya iletme araçları" anlamına gelen Amerika "kitle iletişim araçları" ifadesinin Fransızcaştırılmış hali olduğu sonucuna varmaktadır. Medya kamusal ya da özel, geleneksel (basın, televizyon, radyo) ya da dijital (sosyal ağlar, mobil uygulamalar, internet) olabilmektedir.

Levine & McLuhan (1964) "Understanding the Media" (Medyayı Anlamak) adlı kitabında "medium" ya da "media" terimlerini, bir mesajı açık ya da örtük, somut ya da soyut, doğrudan ya da dolaylı yollarla insanlara iletebilen tüm araçları belirtmek için kullanmaktadır. Dolayısıyla onun medya kavramı çok geniştir ve bir arabayı, bir telefonu, bir ampulü, bir tekerleği ya da parayı da kolaylıkla içerebilmektedir. McLuhan'a göre iki sınıf medya vardır: Soğuk medya bireyi katılıma teşvik etmekte, yani medyayı ve mesajını anlamak için bilgiyi kendi düşünceleriyle tamamlamaktadır. Buna karşılık, yüksek çözünürlüklü sıcak medya çok az katılım içermektedir. Sıcak medya bir kitap, radyo veya sinema olabilir. Sıcak medya, soğuk medyadaki birkaç duyunun aksine, genellikle tek bir insan duyusunu içermektedir.

Wermus'a (2010: 81) göre medya, haberlerin geniş bir kitleye iletilmesini sağlayan araçlardır. Yazılı basın, radyo, televizyon ve sosyal ağlar da dahil olmak üzere çeşitli biçimler almaktadırlar.

Türkçe literatürde medya kavramı "iletişim ortamı" ve "iletişim araçları" olarak tanımlanmaktadır. Bu da medyanın, iletişimin gerçekleştiği hem formatı hem de kullanılan kanalı kapsayan geniş bir kavram olduğunu anlamına gelmektedir. Teknolojinin ortaya çıkmasıyla birlikte bireysel iletişim, kitle iletişimine dönüşerek binlerce bireye aynı anda ulaşılmasına olanak sağlamaktadır. Aslında medya, insanlara zamanında haber verme amacıyla ortaya çıkmaktadır. Bu dönüşüm sürecinde teknolojideki gelişimlere paralel olarak çeşitli iletişim yöntemlerinden yararlanılmaktadır. Gazeteler, radyo ve televizyon doğmuş, internetin iletişim sürecine girmesiyle kitle iletişim alanında önemli bir gelişme yaşanmaktadır. Teknolojik gelişmeler sonucunda insanların bilgi edinmek için benimsedikleri

araçlar değişmiş olsa bile, bu ihtiyaçların tarih boyunca sabit kaldığı görülmektedir (Derman, 2019: 65-78).

Oldukça eksiksiz bir tanım sunan Miège'e göre (2010),

"Medya bu şekilde sosyo-teknik ve sosyo-sembolik aygıtlardır, giderek artan bir şekilde bir dizi tekniğe dayanır (ve artık ilk günlerdeki gibi tek bir tekniğe dayanmaz), haber, kültür ve eğlence programlarını, sürekli olmasa da düzenli olarak, kendilerine ait bir işletme ekonomisi çerçevesinde (basının 'ikili pazar' ekonomisi örneğinde olduğu gibi) iletmeyi ve almayı mümkün kılar, ve farklı özelliklere sahip kuruluşlar tarafından (bir televizyon kanalı, müzik yapım şirketi ya da plak yayıncısı ile karıştırılmamalıdır), özellikleri az ya da çok sabit olan izleyicilere (gazeteler ya da radyo kanalları, okuyucu ya da izleyici kitlelerinde düzensiz değişimler ile faaliyet gösteremezler) sunulur. Bu özellikler şunları içerir: Sosyo-teknik temel, iletim ve alımın düzenliliği, ekonomik özellikler, medya kuruluşlarının özgüllüğü (bazıları hala kamu hizmetinin bir parçasıdır veya bir kamu hizmeti görevine sahiptir), izleyicilerin ve kamuların oluşumu ve hatta bu izleyiciler ve kamularla olan bağlantının göreceli doğrudanlığı da eklenmelidir, medya, giderek daha toplumsal hale gelen bir kamusal alanda (yaygınlaşan bir işlev) görüş ve çıkarların harekete geçiricisi olarak, iki (ve hatta üç) seküler bir tarih boyunca şekillenmiştir; değişim ve mutasyonlara uğrayacakları açıktır, ancak bunlar çoğu zaman önceden oluşturulmuş sınırlar dahilinde değildir; Medyanın tarihi, ilk bakışta, birbirini izleyen bir dizi mutasyondan ibarettir."

Gingras (1999) medyayı demokrasinin sorunsuz işleminde kilit oyuncular olarak sunmaktadır. Habermas'ın perspektifinden ilham alarak, medyanın bir "kamusal alan", erişilebilir, şeffaf ve rasyonel bir müzakere yeri oluşturduğunu açıklar. Eksikliklerine rağmen, demokratik sistemin temel bir halkasıdır.

1.2. Medyanın Tarihsel Gelişimi ve Evrimi

Medya tarihinin zaman çizelgesini yazan Profesör Jim McPherson'a (2002) göre, kitle iletişim araçlarının evrimi Milattan Önce 3100'lerde başlamıştır. Bu dönemde Mısırlılar sembol tabanlı bir yazı sistemi olan hiyeroglifi mükemmelleştirmişlerdir. Daha sonra, Milattan Önce 1900 ile 1800 yılları arasında, Semitler ünsüz alfabeleri icat etmektedir. Yunanlılar yavaş yavaş sesli harfleri alfabeye eklemişlerdir. Antik çağlarda pek çok kitap üretilmektedir, ancak yetkililere göre ilk basılı kitap Milattan Sonra 868 yılında Çin'de yazılmış olan 'Diamond Sutra'dır. Ancak Çin'in okuma yazma oranının düşük olması ve ülkedeki kâğıt maliyetinin pahalı olması nedeniyle baskı, önemli sayıda insana ulaşmak için gereken hızdan yoksundu. Ancak Avrupa'da baskı teknolojisi hızla ilerledi. Bir Alman olan Johannes Gutenberg, Milattan Sonra 1400 yılında vida tabanına dayandığı düşünülen hareketli yazı tipine sahip matbaayı tasarlamıştır. Milattan sonra 1453 yılında ilk kitap basıldı. 'Gutenberg İncili' kâğıda basılan kitaplardan biri olarak hizmet verdi. Matbaa, Almanya'daki

özel bir yerden Avrupa'ya yangın gibi yayılan bir makineydi. William Caxton, M.S. 1468 yılında İngiltere'de ilk basılı reklamı bir kitapta yayımladı. M.S. 1500 yılı civarında bu ülkeler iki milyon kopya kitap basmıştı. Bir sonraki yüzyılda baskı iki yüz milyon kopyaya ulaşmıştı.

Gazete yaklaşık olarak M.S. 1600 yılında icat edilmiştir. Ancak bu medyanın halk üzerinde doğrudan bir etki yaratması bir yüzyıldan fazla sürmüştür. "The Relation" yayımlanan ilk gazeteydi. 1690 yılında Benjamin Harris Boston'da "Publick Occurrences" olarak ilk koloni gazetesini yayımladı. Gazetelerin basılı kopyalarının miktarı on dokuzuncu yüzyılda artmıştır. 1827 yılında ilk Afro-Amerikalı gazetesi olan "Freedom's Journal" doğdu. Yüzyılın sonuna gelindiğinde basılı medya; kitapları, süreli yayımları, broşürleri ve gazeteleri içeriyordu. Uzak bölgelerdeki insanlar tüm dünyayla ilgili bilgileri gazetelerden alabiliyorlardı. Samuel Morse 1844 yılında ilk telgraf telini kurmuştur. 1858'de ilk transatlantik kablunun üretilmesi sayesinde iletişim daha kolay olmaya başlamıştı (McPherson, 2002).

Alexander Graham Bell 1876 yılında telefonu icat ederek tüm kitle iletişiminde bir devrim başlatmıştır. İnsanlar artık evlerinden çıkmadan dünyanın her yerindeki diğer insanlarla bağlantı kurabiliyordu. 1885 yılında George Eastman fotoğraf filmini icat etmiştir. Eastman'ın filmi, Gilbert Grosvenor'ın 1899'da 'National Geographic'te fotoğrafları tanıtmasına yardımcı oldu. Yirminci yüzyılda radyo ve televizyon gibi yayım ekipmanlarının kullanılmaya başlanmasıyla yazılı basının popülaritesi azalmaya başladı. Guglielmo Marconi 1894 yılında radyoyu icat etti. Radyolar elektromanyetik dalga iletimi prensibiyle çalışıyordu. Radyo yayıncılığı başladığında, hızla sıradan insanlar için popüler bir eğlence biçimi haline gelmiştir.

Ardından, 1925 ve 1926 yıllar arasında John Logie Baird televizyonu icat etmişti. Philo Farnsworth 1927 yılında ilk televizyon programını yayınlamıştır (McFadden, 2010: 376-377).

1932'de Walt Disney "Flower and Trees"i (Çiçek ve Ağaçlar) yayınlamıştı. Bu, dünyadaki ilk tam renkli filmidir. 1950'lerin on yılında siyah beyaz televizyon Amerika evlerine girdi. Daha önce kağıt üzerinde yazılı olan şeyler artık görsel-işitsel olarak görülebiliyordu (McFadden, 2010: 376-336).

İnternet yirminci yüzyılın ikinci yarısında gelişti. İnternet kavramı tüm gezegeni birbirine bağlamaktadır. 1970'lerde e-posta iletişim teknolojisi gelişti. Tim Berners-Lee 1990 yılında WWW kavramını geliştirmiştir. 2004 yılına gelindiğinde, İnternet geniş bandı tüm Amerikalı evlerin yüzde ellisinden fazlasına ulaşmıştı. 2001 yılında anlık mesajlaşma sistemleri kullanılabilir hale gelmiştir. İnternet, başlangıcından bu yana bize bilgi ve

bağlanabilirlik sağlamıştır. O zamandan beri birçok insan interneti farklı alanlarda birçok şey için kullanmaktadır (McPherson, 2002).

Endüstri Devrimi sırasında, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki baskın medya biçimleri gazeteler ve broşürlerdi. Bu yazılı medya kaynakları bilginin yayılmasında ve kamuoyunun şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarında radyo, kitlelere haber güncellemeleri ve eğlence sağlayan baskın bir medya biçimi olarak ortaya çıkmıştır. Diğer önemli tarihsel dönemler, popüler medya biçimleri olarak sinema ve televizyonun yükselişine tanıklık etmiştir. Bu medya biçimleri teknoloji, erişilebilirlik ve içerik açısından günümüz medyasından farklıydı (McFadden, 2010: 11-19).

Cambridge'e (2009: 137-146) göre, kitle iletişim araçlarının evrimi, çağlar boyunca bazı büyük adımlar içermektedir:

İşaretler ve Sinyaller Çağı: Bu çağ, tehlike, yiyecek mevcudiyeti, çiftleşme ve av koordinasyonunu belirtmek için kullanılan standartlaştırılmış jestler, sesler ve diğer sinyallerin ortaya çıkışıyla ilişkilidir. Bu işaret ve sinyallerin çoğu bugün hala insan iletişiminde kullanılmaktadır.

Konuşma Çağı: Ses aygıtının gelişimi, konuşma ve dilin ortaya çıkmasını sağlayarak insanların fiziksel ve sosyal çevreleriyle daha karmaşık şekillerde başa çıkabilmelerini mümkün kılmıştır. Dil, sınıflandırma, analiz, sentez ve spekülasyon kapasitesi sağlayarak daha uzun ve karmaşık mesajların değiş tokuş edilmesine olanak tanımıştır.

Yazı Çağı: Yazı yaklaşık 5.000 yıl önce ortaya çıkmış ve piktografik temsilden fonetik sistemlere geçilmiştir. Bu değişim, belirli sesleri ifade etmek için basit harfler kullanarak karmaşık fikirlerin temsil edilmesine olanak sağladı. Taştan papirüs gibi daha hafif ve taşınabilir malzemelere geçiş gibi yazı ortamındaki ilerlemeler, medeniyetlere önemli değişiklikler getirmiştir.

Baskı Çağı: Matbaanın 15. yüzyılda icat edilmesi kitle iletişimde devrim yaratarak bilginin daha büyük ölçekte üretilmesini ve dağıtılmasını mümkün kılmıştır. Gazeteler ve dergiler gibi yazılı basın, siyasi, ekonomik ve sosyal söylemleri şekillendirerek toplumda önemli etki kanalları haline gelmiştir.

Kitle İletişim Çağı: Kitle iletişim çağı, kitle medyanın radyo, film ve televizyon ile gerçekten geliştiği dönemi ifade etmektedir.

Kitle iletişim teknolojilerinin gelişimi, haber, bilgi ve rahatlama için kitle medyasına bağımlılığı artırmıştır. Bu bağımlılık, elektronik teknolojileriyle daha da güçlenerek kitle iletişim çağını şekillendirmiştir. Gazeteler ve dergiler okuyucuların bilinç alanını genişletmiş, yerel topluluklarının ötesinden haber ve bilgi getirmiş ve zaman algılarını değiştirmiştir.

Gazeteler ve dergiler gibi yazılı basın, Amerika toplumunda önemli roller oynamış, yönetimi, siyasi destekleri ve reklamları etkilemiştir. Hem yerli Amerikalılar hem de kentsel bölgelerdeki göçmen yerleşimleri için temel kitle medyası olmuşlardır. Yazılı medyanın yaygınlaşması bireylerin yaşamlarını genişletmiş ve değişen önerilerle onları harekete geçirmiştir (Cambridge, 2009: 137-146). Analoji çağından günümüzdeki dijital çağa kadar medyanın tarihi birçok yönden gelişmiştir. Dolayısıyla siyasette, dünyanın dört bir yanındaki çatışmaların çözümünde ve hayatın diğer pek çok alanında önemli bir rol oynamaya devam etmektedir.

1.3. Medyanın Temel İşlevleri

Medya, düşünce biçimlerinin şekillendirilmesinde ve insanların fikirlerinin, alışkanlıklarının ve geleneklerinin büyük ölçüde belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Modaya, tüketime ve yaşam tarzlarına karar veren ve bunları dikte eden bir tür "gerçeğin yargıçları" haline gelmişlerdir. Neyin doğru neyin yanlış olduğunu belirler ve dünyadaki önemli ve anlamlı olayların neler olduğuna karar verirler. Medyanın rolü karmaşıktır ve siyasi ve sosyal bağlama göre değişebilir. Genel olarak medyanın rolü, kamuoyunun ilgisini çeken olaylar ve konular hakkında haber ve analiz sağlamaktır. Ayrıca insanların algılarını ve tutumlarını etkileyerek kamuoyunun şekillenmesinde de önemli bir rol oynayabilirler. Demokrasiye geçiş dönemlerinde medya muhalif ve hatta devrimci iddiaları desteklemek için kullanılabilirken, yerleşik demokratik durumlarda medya kamuoyunu kontrol etmek ya da etkilemek, rıza üretmek için kullanılabilir. Medya ayrıca hükümetleri ve siyasi aktörleri izlemek, şeffaflık ve hesap verebilirliği teşvik etmek ve marjinalleştirilmiş ve yeterince temsil edilmeyen gruplara ses vermek için de kullanılabilir (Mercier, 2012: 29-31).

40 yılı aşkın bir süre önce, 23 Eylül - 28 Ekim 1980 tarihleri arasında Belgrad'da büyük bir konferans düzenlendi. Bu konferans, UNESCO'nun dünyada kitle iletişim araçlarının durumu ve iletişim konulu konferansının 21. olağan oturumuydu. Bu konferans sırasında Mac Bride Komisyonu, dünya bilgisinin dengeli bir şekilde dolaşımı ve daha adil ve daha etkili bir iletişim politikası için 71'i katılımcılar tarafından oybirliğiyle kabul edilen 82 tavsiyede bulundu. "Mac Bride" başlıklı raporda MacBride Komisyonu, dünyanın farklı uluslarının enformasyon politikalarında var olan çelişkileri vurgulamış ve tüm tarafları tatmin edecek çözümler bulmaya çalışmıştır. Ayrıca Batı basınının tekeli eleştirmiş ve tek yönlü bilgi akışı yerine iki yönlü bilgi akışını teşvik etmiştir. Mac Bride raporunda enformasyonun işlevleri 8 maddede belirlenmiştir: Haber ve bilgi sağlama işlevi, toplumsallaştırma işlevi,

güdüleme işlevi, tartışma ortamı hazırlama işlevi, eğitim işlevi, kültürün gelişmesine katkı işlevi, eğlendirme işlevi ve son olarak bütünleştirme işlevi (MacBride & Abel, 1981: 14-16).

Pratik anlamda medyanın rolü, genel ilgi alanına giren konularda haber vermek, eğlendirmek, eğitmek ve kamuoyunu bilinçlendirmektir. Ayrıca kamuoyunu ve politikaları etkileyebilir ve kamusal tartışma ve sosyal eleştiri için bir platform görevi görebilirler. Medya topluma çeşitli şekillerde fayda sağlayabilir. İlk olarak, yerel, ulusal ve uluslararası olaylar hakkında değerli haberler sunarak vatandaşların bilgi sahibi olmalarını ve bilinçli kararlar almalarını sağlayabilirler. Medya, yasadışı veya ahlak dışı uygulamaları açığa çıkararak hükümet ve iş dünyasında şeffaflık ve hesap verebilirliğin teşvik edilmesine yardımcı olabilir. Buna ek olarak medya, insan hakları, çevre, kamu sağlığı gibi önemli konularda kamu bilincinin artırılmasına yardımcı olmaktadır. Medya, kamusal tartışma ve toplumsal eleştiri için bir platform görevi görerek vatandaşların kendilerini ifade etmelerini ve demokratik yaşama katılmalarını sağlayabilir (Wermus, 2010: 81-89). Ancak medya, rollerini adil ve tarafsız bir şekilde yerine getirme kabiliyetlerini sınırlayabilecek dış önyargı ve baskılara da maruz kalabilmektedir.

Medya tarafından başlatılan toplumsal değişime bir örnek de 2017 yılında film yapımcısı Harvey Weinstein'a yönelik cinsel saldırı iddialarına yanıt olarak başlayan #MeToo hareketidir. Bu hareket sosyal medya tarafından güçlendirilmiş ve binlerce kadının cinsel saldırı ve taciz hikayelerini paylaşmasını sağlayarak bu konulardaki farkındalığın artmasına ve politika ve davranışlarda değişikliklere yol açmıştır.

Bir başka örnek de 2013 yılında, silahsız siyahi bir genç olan Trayvon Martin'in bir mahalle bekçisi tarafından vurularak öldürülmesine tepki olarak başlatılan Black Lives Matter hareketidir. Medya, siyah toplulukların karşı karşıya kaldığı polis şiddeti ve sistemik ırkçılık sorunlarını vurgulayarak bu hareketin haberleştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Medyanın siyasi alanlardaki yeri konusunda McFadden (2010) medyanın yanlışları ortaya çıkardığını, skandalları açığa çıkardığını ve iktidardakileri sorumlu tuttuğunu vurgulamaktadır. Yaralı askerlere uygulanan standart dışı tıbbi tedaviyi ortaya çıkaran araştırmacı gazetecilik ya da Başkan Richard Nixon'ın istifasına yol açan Watergate skandalı buna örnek olarak gösterilebilir (McFadden, 2010: 19-39).

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'ne (2021) göre, kriz zamanlarında medya şu konularda profesyonel olmalıdır:

- Toplumsal ve bireysel yaşam arasındaki bağlantıların yanı sıra bir topluluğa ait olmanın faydalarına dikkat çekmek;

- Bir dizi yeni ve eski perspektifin kolektif olarak ifade edildiği, beyin fırtınası yapıldığı ve çılgın zamanlar boyunca şekillendirildiği etkili ve sağlıklı müzakere için yollar sağlamak;
- Belirsiz ve soyut "gerçekleri" içeren tartışmaları ve gelişmeleri izleyiciler için sade ve uygun şekillerde ele almak;
- Yanlış ve aşırı basitleştirilmiş nedensel açıklamaların bilgi boşluklarını doldurmasını önlemek için özellikle kriz dönemlerinde vatandaşlara güvenilir bilgi sağlamak;
- Toplumun gelecekteki olası krizlere karşı dayanıklılığını güçlendirmek için kalıcı değişim tartışmalarına vatandaşların katılımını teşvik etmek;
- Kriz dönemlerinde dezenformasyon ve bilgi manipülasyonunun tespit edilmesi ve bunlarla mücadele edilmesi;
- Krizin kaynakları ve sonuçlarıyla mücadele etmenin en iyi yolları hakkında diyalogu teşvik etmek.

1.4. Dijital Medya Çağı ve İnternet

Kitle iletişimi alanında meydana gelen farklı dönüşümler ve dünyadaki teknolojik ilerlemeler, daha performanslı yeni araçların yaratılmasına yol açmıştır: yeni ya da dijital medya. Sözlüklere başvurulduğunda, dijital medya konusunda birbirlerine benzeyen tanımlara rastlanmaktadır.

Techopedia'da dijital medyanın dijital içerik oluşturmak, depolamak, dağıtmak ve yönetmek için kullanılan elektronik cihazlar, araçlar, sistemler ve platformlar olduğu belirtilmektedir (Techopedia, 2022).

Schroeder'in (2017: 323-339) "Towards a Theory of Digital Media" başlıklı çalışmasına göre dijital medya; internet, sosyal medya, mobil cihazlar ve diğer dijital platformlar gibi dijital teknolojiler aracılığıyla oluşturulan, dağıtılan ve tüketilen medyayı ifade etmektedir. Web siteleri, bloglar, sosyal medya platformları, podcastler, çevrimiçi videolar ve mobil uygulamaları içeren dijital medyaya atıfta bulunmaktadır. Dijital medya, insanların iletişim kurma, bilgiye erişme ve eğlenceyi tüketme biçimlerini dönüştürmüş ve toplum ve kültür üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur.

McQuail (2010) yeni medyanın birbirine bağlanabilirlik, bireysel kullanıcılara erişilebilirlik, etkileşim, kullanım çokluğu, açık uçluluk ve her yerde bulunma ile karakterize edildiğini savunmaktadır. Ona göre, yeni medya ile eski medya arasındaki fark, teknolojik özelliklerinde ve kullanım biçimlerinde yatmaktadır. Yeni medya, daha fazla kullanıcı

katılımı ve etkileşimine olanak tanıyan dijital doğası, birbirine bağlılığı ve etkileşimliliği ile tanımlanmaktadır. Daha geniş bir kullanım yelpazesi sunar ve bireysel kullanıcılar için daha erişilebilirdir. Buna karşılık, eski medya teknolojik eserler, faaliyetler ve sosyal düzenlemeleri içerir, yeni medyadan belirli eserleri, kullanımları ve düzenlemeleri açısından farklılık göstermektedir.

Schroeder (2018: 323-339) bu noktada hemfikir görünmektedir. Eski medyayı yeni medyadan ayıran şeyin, yeni medyanın bir tarafta medyanın izleyicilere doğru daha çeşitlendirilmiş ve ince bir şekilde bölünmüş bir şekilde itilmesine, diğer tarafta ise insanların ölçeklendirilmiş ve daha aktif bir medya katılımına izin vermesi olduğunu açıklamıştır. Bu, geleneksel ve kişiler arası medyanın aksine, yeni medyanın daha özelleştirilmiş ve etkileşimli bir deneyim sunduğu, kullanıcıların materyal üretip paylaşmalarına ve çevrimiçi topluluklarda başkalarıyla etkileşime girmelerine olanak tanıdığı anlamına gelmektedir. Ayrıca yeni medya, kullanıcı tarafından oluşturulan içeriğe ve sosyal paylaşımına izin vererek, gazetecilik için profesyonel standartlar veya editörler ve diğer medya kurumları tarafından kontrol gibi geleneksel kapı tutucu mekanizmalara meydan okumuştur. Bu durum, özellikle başkanlık seçimleri söz konusu olduğunda geleneksel medyanın hakimiyetini sürdürdüğü, ancak dijital medyanın özellikle genç insanlar arasında geleneksel medyanın yerini aldığı ve onu tamamladığı daha karmaşık bir medya ortamıyla sonuçlanmıştır. Yeni medya geleneksel medyayı güçlendirip tamamlasa da, medyanın yaygınlaşması bir yandan medyatik girdilerin toplamının siyasi değişimi nasıl etkilediğine, diğer yandan da sosyalleşme ve bilgi edinmeyi içeren "popüler kültürdeki" değişikliklere bağlıdır. Daha rafine ve bağlama özgü bir dijital medya teorisi inşa etmek için, çeşitli sosyal ortamlar üzerindeki etkileri de dâhil olmak üzere hem yeni hem de geleneksel medyanın benzersiz niteliklerini ele almak gerekmektedir.

Schroeder'e göre (2018: 323-339) Ağ Teorisi, Meditasyon Teorisi ve Aktör-Ağ Teorisi dijital medyanın toplumsal değişimdeki rolünü anlamak için yeterli değildir. Schroeder, dijital medyanın kendine özgün özelliklerini dikkate alan yeni bir teori önermektedir. Aslında Schroeder, dijital medya teorisinin, dijital medyanın sosyal değişimdeki rolünü anlamak için dijital medyanın kendine özgün özelliklerini ve farklı sosyal bağlamlar üzerindeki etkilerini dikkate alan daha incelikli ve bağlama spesifik bir yaklaşıma duyulan ihtiyacı vurguladığını savunmaktadır. Dijital medya teorisinin üç ana ilkeye dayandığını açıklamaktadır:

İlk olarak, dijital medya hem kitlesel hem de kişiler arası iletişim unsurlarını bir araya getiren melez bir medyadır. Hem bire çok hem de çoktan çoğa iletişimi kolaylaştırma kabiliyetlerinin yanı sıra kullanıcı tarafından oluşturulan içerik ve kişiselleştirme kapasiteleri ile karakterize edilirler.

İkinci olarak, dijital medya bağlama bağımlıdır ve sosyal, kültürel ve siyasi faktörler tarafından şekillendirilir. Evrensel ya da tek tip değildirler, aksine etkileri ve kullanımları farklı sosyal bağlamlarda değişiklik gösterir.

Üçüncü olarak, dijital medya sosyal değişimi kolaylaştırma potansiyeline sahiptir, ancak bu potansiyel siyasi ve ekonomik bağlam, insan aktörlerin eylemliliği ve dijital medyanın kendi imkânları ve sınırlamaları da dâhil olmak üzere bir dizi faktöre bağlıdır.

Dijital Medyanın tarihi söz konusuna geçmek gerekirse, yeni medyanın sıradan kitle iletişim araçlarından uzun yıllar sonra ortaya çıkmaya başlamıştı. 2023'de İnternet elli beş (55) yılını ve WWW otuz dört (34) yılını kutlamıştı (CERN, 2023). Otuz yıl içinde, web dünyadaki çoğu kullanıcı için İnternet haline gelmişti. Kullanımı 2018'den beri artmaktadır. Görsel-işitsel medyanın sürekli büyümesi ve dijital teknolojinin gelişmesi, yazılı medyanın varlığına neredeyse son noktayı koymuştu. Geleneksel medyanın okuyucu kitlesi azalmaya başlamıştı. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde, basın tarafından dağıtılan kopya sayısı 1975 ve 1990 yılları arasında zirve yaptı ve daha sonra sürekli olarak azalmıştı.

Kermarrec (2018), Mediego web sitesinde yayımlanan 'Çevrimiçi medyanın çok kısa bir tarihi' başlıklı makalesinde, haberin başlangıcının 1980'lere kadar uzandığına dikkat çekmektedir. Çevrimiçi medyanın kısa tarihi 80'lerde, CompuServe adlı deneysel bir proje sayesinde çevrimiçi haberleri okumak zaten mümkündü. Ama deney hala embriyonikti. 90'lı yılların sonunda bazı geleneksel ortamlar dijital ortama geçiş yapmıştı. Chido Onumah'ın (2018: 28) aktardığı Carson'a (2003) göre, ilk web tabanlı gazetecilik sitesi Kasım 1993'te Florida Üniversitesi Gazetecilik ve İletişim Bölümü'nde kuruldu. Amerika Birleşik Devletleri'nde Palo Alto Weekly, 19 Ocak 1994'te Web'de yer alan ilk gazetedir.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bazı gazeteler Web gazeteciliğinin öncüleri olarak ün kazanmıştır: Chicago Tribune Mayıs 1992'den itibaren America OnLine (AOL) tarafından dağıtılmaktadır. San José Mercury Center, Nando.net 1993 yılında online yayım yapmayı seçmiştir. Boston Globe daha sonra bir topluluk panosu açmayı tercih ederken, The Telegraph'ın çevrimiçi baskısı olan The Electronic Telegraph Avrupa'daki ilk dijital medya kuruluşlarından biriydi. Ocak 1996'da The New York Times On The Web (şimdi The New York Times olarak biliniyor) gerçekten başladı. El País Digital (şimdiki adıyla El Pas.com) ilk kez Mayıs 1996'da, rakiplerinin çoğu zaten online iken internette yayım hayatına başlamıştır. Dünyanın en önde gelen medya şirketlerinden biri olan BBC News ise internete ancak Kasım 1997'de girebilmiştir (Thorsen vd, 2010: 116-123).

Fransa'da, Le Monde gazetesi, 1997'de kâğıt versiyonundan Web'e geçişine izin veren bir yan kuruluş oluşturmuştu. Daha sonra, 2000'lerin sonunda, özel çevrimiçi medya ortaya

çıktı. Yani, bu medya sadece Web'de bulunur. Bu, 2008'de oluşturulan Mediapart, 2007'de oluşturulan Rue89 ve 2006'da oluşturulan Bakchich gibi Fransız çevrimiçi medyasının durumudur. Aynı dönemde, geleneksel medya web sitelerini ve içeriklerinin internetteki dağılımını geliştirmişti. Dijital teknolojinin yanıt verme, zamansallık ve dinamizm açısından avantajlarından tam olarak yararlanmak istiyorlardı. 2010'dan itibaren çevrimiçi okuyucu kitlesi büyüdü. Daha fazla insan, özellikle de gençler, artık haberlerine kâğıt versiyonlarına göre çevrimiçi olarak danışmayı tercih ediyor. Dijital medya, okuyucularına genellikle ücretsiz olan kaliteli haberler sağlar (Kermarrec, 2018). Bu stratejiyi kullanarak, dijital medya kitlelerini kolayca genişletmektedir.

Tanaka'nın (2009: 26-27) tarih alanında düşündüğü gibi, "dijital medya yeni ve yenilikçi olduğu için değil, basılı dünyayı geliştiren, tamamlayan ve onunla rekabet eden bir faydaya sahip olduğu için yenidir". Afrika'da yeni medyanın gelişimi son yıllarda önemli bir ilerleme ve demokratikleşme ve medya çeşitliliğine doğru bir kayma ile karakterize edilmiştir. Ana akım, alternatif ve topluluk medyası ve özel sektöre ait ticari medya gibi yeni medya türlerinin ortaya çıkışı, sayı ve görüş çeşitliliği bakımından istikrarlı bir şekilde artmıştır. Bu artış büyük ölçüde diktatörlük rejimlerinden çok partili demokrasilere ve seçimlere geçişin yarattığı alanın yanı sıra Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve demokratik reformlar için yapılan iç çağrılardan kaynaklanmaktadır (Esipisu & Kariithi, 2011: 21-63).

Yayımcılar, dağıtılan haberler (radyo, televizyon ve gazeteler aracılığıyla) ve bu haberlerin halk tarafından nasıl algılandığı üzerinde büyük bir güce sahipti. Ancak tüm bunlar bilgisayarların icadı ve özellikle de internetin ortaya çıkmasıyla değişmeye başlamıştır. İnsanlar bilgisayarları iletişim, yaratıcı amaçlar, araştırma ve eğlence için kullanmaya başlamıştır. İnsanlar hükümet, ticari, eğitim, sosyal vb. amaçlarla internete girmeye başlayınca dijital medya ortaya çıkmıştır. Bu artan haber miktarıyla bağlantı kurabilen insanlar, birden fazla kaynaktan haber alabildi ve kendi görüşlerini yayımlayarak bunu daha kişisel hale getirebildi. Daha sonra, yayımlama ve kaydetme o kadar kolay hale geldi ki, milyonlarca insan internette yayım yapabiliyor ve büyük miktarda web sitesi ve bilgi oluşturuyor (Abraham, 2020: 2742-2748).

Batı Afrika'da, basının varlığı 2000'lerin sonundan itibaren Web'de yavaş yavaş fark edilir. O zamanlar Afrika'da çok az İnternet kullanıcısı vardı. Çevrimiçi medyanın çoğunu Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'daki Afrika diasporasından okuyucular takip ediyorlardı. İnternette bilgi yayımlayan birkaç gazete bunu iki şekilde yaptı. Bazıları internette birkaç ay öncesine dayanan birkaç haber yayımlarken, diğerleri düzenli olarak gazetelerinin kâğıt içeriğinin sürümü olan Web'de yeniden üretildi. Genel olarak, bulgu Sahra altı Afrika'daki Fransızca konuşulan ülkelerin çoğunda (Benin Cumhuriyeti, Togo, Kamerun, Madagaskar'da gibi) neredeyse aynıydı. Ancak, örneğin Nijerya gibi İngilizce konuşulan ülkelerde, medyanın internetteki varlığı bugüne kadar çok daha aktifti.

1.5. Medyanın Toplumsal Algıya Etkileri ve Rolü

Toplumsal algılar, toplumun nispeten önemli bir kesimi tarafından dile getirilen ve belirli bir konu hakkında olabilen bireylerin görüşlerini, düşüncelerini, inançlarını ve tutumlarını ifade eder. Medya, insanların algısını birçok şekilde etkileyebilir. Herhangi bir konu hakkında iyi araştırılmış bir genel bakış sağlayabilir ya da önyargılı yanlış haber yayabilir. Özel olarak görsel ve işitsel iletişim araçları insanların görüşlerini şekillendirmede büyük önem taşımaktadır (Kapani, 2001: 150). Teknolojik ilerleme nedeniyle medyanın alanları sürekli gelişmektedir. Medyanın temel özelliği, çok kısa sürede milyonlarca kişiye etkinlik ve yorum yayımlayabilmeleridir. Böylece kitlelerinin görüşlerini yavaşça yönlendiriyor ve etkiliyor.

İnsanlar çevrelerini her zaman merak ettikleri için, bilginin gerçekliği hakkında eleştirel bir şekilde düşünmeden haber alma yoluna gitmektedirler. Ne yazık ki, bilgi sağlayıcılar sadece doğru haberleri aktarmakla kalmayıp, çoğu zaman medyada bu bilgilerle birlikte kendi görüşlerini de belirtmektedir.

Haber kanalları, internet ve gazeteleri içeren kitle iletişim araçları, insanların toplumsal meselelere ilişkin görüşlerini değiştirme gücüne sahiptir. Tüm bu örnekler bir araya gelerek, haberin gerçekliğine ve insanların bunu nasıl yorumlamak istediğine bağlı olarak toplumsal algının oluşmasına yardımcı olur. Toplum algısı, hükümetlerin doğru siyasi kararlar almasına da yardımcı olduğu için önemlidir. Demokrasilerde kitle iletişim araçları hükümet ile halk arasında bir araç olarak çalışır. Medyanın işlevi insanlara haber vermek ve bu haberlere dayanarak bir bakış açısı oluşturmalarını sağlamaktır (Yadav, t.y.).

Medya, insanları günlük yaşamlarını etkileyen konular ve siyasi olayların şekillendirilmesindeki sorumlulukları hakkında haberdar eder. Ayrıca, hangi konuların ele alınması ya da dikkat çekmesi gerektiğini seçtikleri için de önemli bir etkiye sahiptir. Medya kuruluşları, haberleri seçerek ve yapılandırarak kamuoyunu etkileyebilir ve belirli temaları ya da hikayeleri vurgulayabilir. Medya, belirli konuları vurgulayıp diğerlerini önemsizleştirerek dikkati belirli siyasi kaygılara yönlendirmek suretiyle kamuoyunu kolaylıkla etkileyebilir. Demek ki halkın politikacıları, politikaları ve siyasi partileri nasıl algıladığını etkileme potansiyeline sahiptir. Habercilikteki önyargılar, bir bakış açısını desteklerken diğerini küçümseyerek toplumsal algıyı etkileyebilir (Himanshu, 2023). Kamuoyu ve medya birbirine bağlıdır. Dolayısıyla gazeteciler, bu karşılıklı bağımlılığın uyumunun sürdürülmesinde kilit bir rol oynamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

HABER VE TERÖRİZM

2.1. Haber Kavramı ve İşlevleri

Haber esasen belirli olaylar ve olaylarla ilgili kişiler, kuruluşlar veya süreçler hakkında bir bilgi paketidir. Ancak, her bilgi parçası haber değildir. Örneğin, bir bilim insanı tarafından yapılan bir keşif, ancak çok sayıda kişi tarafından öğrenildiği sürece önemli bir bilgidir.

Başka bir deyişle, haber, medyada kamuya açık hale gelen herhangi bir yeni bilgidir. Gazeteciler bu tür bilgileri önemi, toplumdaki önemli kişilerle ilişkisi ya da anormalliği nedeniyle insanlar için değerli görmektedir. Haberin medya (radyo, televizyon, basılı gazete ve internet) aracılığıyla çok sayıda insanla paylaşılması beklenmektedir.

Nossek (2008: 3219), Uluslararası İletişim Ansiklopedisi'nde haberi "medya kuruluşlarındaki ekip çalışmasının ürünü" olarak tanımlarken bu noktada hemfikirdir. "Haber içeriği, insanların fiziksel ve sosyal dünyalarında hayatta kalmalarına yardımcı olmak için doğal ve insani evreni gözlemleyerek sosyal ihtiyaçları karşılamayı amaçlayan enformasyondur" diye yazmaktadır.

Harrison'a (2006:13) göre haber, "içinde faaliyet gösterdikleri haber kuruluşlarının kısıtlamaları dahilinde haber anlayışlarını kullanan gazeteciler tarafından haber değeri taşıdığına karar verilen" bir olgudur. Bu tanım, gazetecilerin neyin haber olarak kabul edileceğini belirlemedeki rolünü vurgularken, kararlarının haber kuruluşlarının bağlam ve kısıtlamalarından etkilendiğini de kabul etmektedir.

Haber genellikle gazeteciliğin bir çıktısı olarak görülür ve birincil amacı vatandaşlara özgür ve kendi kendilerini yönetebilmeleri için ihtiyaç duydukları bilgiyi sağlamaktır ve gazeteciliğin her şeyden önce gerçeği bildirmesi beklenmektedir. Gerçek haber, gazeteciler ve haber kuruluşları tarafından bildirilen gerçeklere dayalı ve doğru bilgiyi ifade eder. Doğrulanmış kaynaklara dayanır ve halkı önemli olaylar ve konular hakkında bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. Öte yandan sahte haber, sahte veya kasıtlı olarak yanıltıcı haberin gerçekmiş gibi sunulması anlamına gelmektedir. Gerçek haberin karşıtı sahte haberdır. Sahte haberler, kasıtlı olarak ve doğrulanabilir şekilde yanlış olan ve okuyucuları yanıltabilecek haberdır. İzleyicileri kandırmak, yanlış yönlendirmek veya manipüle etmek gibi çeşitli nedenlerle oluşturulabilirler. Sosyal medya da dahil olmak üzere çeşitli kanallar aracılığıyla yayılabilirler ve yanlış haber yaymak, itibara zarar vermek ve kamuoyunu etkilemek gibi ciddi sonuçlar doğurabilmektedir (Tandoc vd., 2017: 137-153). Mevcut çalışmanın hedefiyle ilgili olarak,

haberini herhangi bir sosyal grubun uyumunu güvende tutmayı kolaylaştırmak için yapılan bir şey olduğuna inanan Zelizer'in haber tanımına değinilecektir (Zelizer, 2004:5).

İyi bir haberi neyin oluşturduğundan bahsetmek gerekirse, göz önünde bulundurulması gereken bazı önemli faktörler vardır. Öncelikle, iyi bir haber Ne, Neden, Nerede, Kim, Ne Zaman ve Nasıl gibi temel sorulara yanıt vermelidir. Ardından, haber bir çerçeve içinde yer almalıdır. Odaklanmış, anlamlı, özlü ve izleyicilerin ilgisiyle eşleşecek kadar eksiksiz olmalıdır. Haber, gazetecilik tarzında ve özgün bir şekilde sunulmalıdır. Haber ne kadar tarafsız ve objektif olursa o kadar kalitelidir. İyi bir haberde gazeteciler güvenilir kaynaklara özellikle dikkat etmektedir (Mahanwar, 2022: 2-12). Haber değerini değerlendirmek için göze çarpan noktalar şunlardır: Zamanlılık, etki, yakınlık, tartışma, öne çıkma, güncellik, tuhaflık, duygu, yararlılık, eğitim değeri.

Haber türleri söz konusu olduğunda, akılda tutulması gereken iki ana kategori vardır: sert haberler ve yumuşak haberler.

Kuthiala (t.y., 1-161) listeyi tamamlamak için son dakika haberlerini (olay henüz gerçekleşirken ya da yeni gerçekleşmişken yayımlanan haberler), takip haberlerini (daha önceki günlerde gerçekleşen olaylarla ilgili haberler) ve diğer haber türlerini önermiştir. Konulara bağlı olarak, haberler Ekonomik Raporlar, Kalkınma raporları, Siyasi raporlar, Çevre raporları olarak adlandırılabilir. Haberler, kaynaklandığı bölgeye göre Uluslararası Haberler, Ulusal Haberler, Bölgesel Haberler, Yerel Haberler kategorilerine ayrılabilir.

Sagheer'e (2017) göre, haberlerin temel işlevleri Bilgilendirme, Eğitme, İzleyiciyi Yönlendirme, İzleyiciyi Eğlendirme, Toplanan Gerçekleri Yorumlama, Görüş Oluşturma, Farkındalığı Yayma ve Reklamdır.

Medyanın türü ne olursa olsun (gazete, radyo veya televizyon), muhabirin haberi yayımlanmadan önce yazması gerekir çünkü haber yazmanın temel ilkeleri tüm medya için benzerdir. Ancak muhabir canlı yayım yaparken haberi yazması gerekmeyebilmektedir. Haberin, herhangi bir kişisel analiz veya yorum olmaksızın gerçeklerin saf ve kuru bir sunumu olduğunu akılda tutmak önemlidir. Tam objektiflik hedeftir. Başkalarının görüşleri gerçekler olarak yer alır, ancak yayımlanan haberlerin içinde gazetecilerin görüşlerine gerek yoktur. Öte yandan, çeşitli haber türleri vardır.

Haberler çoğunlukla iki formatta yazılır: kronolojik format ve ters piramit formatı. Kronolojik format, mahkemelerde kanıtların kaydedilmesinde olduğu gibi, eylemlerin veya olayların belgesel kanıtını oluşturmak için ya da amaç gerilim tarzıyla eğlendirmek olduğunda kullanılmaktadır. Tersine, ters piramit formatı gerçeklere vurgu yapar. En önemli haberler

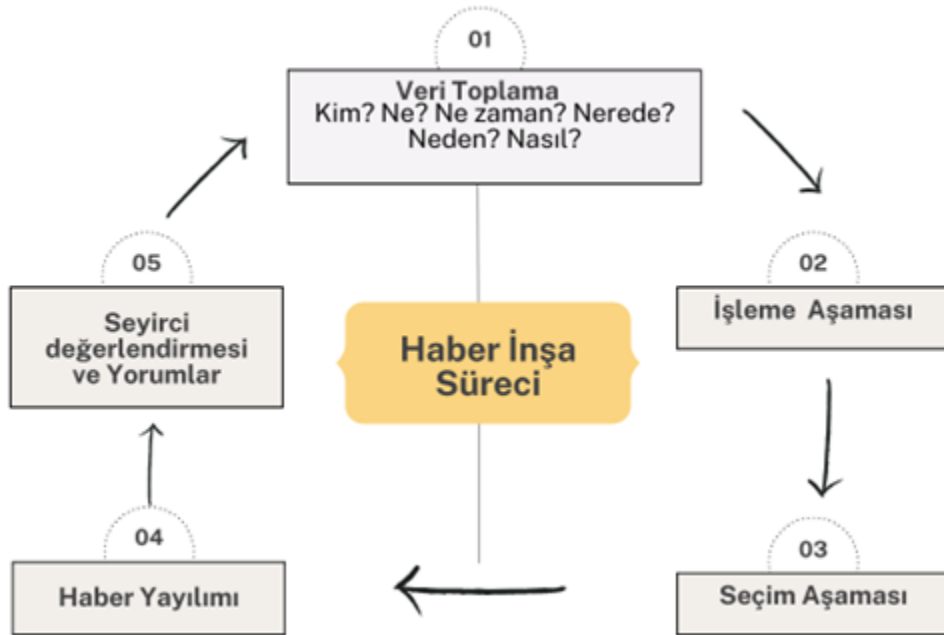
önce, konuyla ilgili daha az yararlı olanlar ise yazının sonunda anlatılır. Böylece gazetecilerin yorum ve görüşlerine yer verilmemektedir.

2.1.1. Haber İnşası

Gazeteciler neyin haber olup neyin olmadığı konusunda en iyi karar veren kişilerdir. Gazeteciler bilgi topladıktan sonra, haberin güvenilir, adil ve objektif olduğundan emin olmak için bunları doğrulamaktadır. Gazeteciler internetten, gazetelerden, televizyon ve radyo haberlerinden, haber dergilerinden ve bunların kaynaklarından gelen bilgi yağmuruna tutulurlar. Haber haline gelen bilgileri seçme ve şekillendirme işleri, bekçilik olmadan imkansız olurdu. Kapı bekçiliği, haber haline gelmek üzere bilgiyi seçme, yazma, düzenleme, pozisyonlama, zamanlama, tekrarlama ve başka yöntemlerle şekillendirme sürecidir.

Bir haberin üretimi, bazı önemli aktörlere bağlı olan bütün bir sistemdir. Bu bağlamda, "Haber üretim sisteminin beş ana bileşeni şunlardır: gazeteciler ve haber editörleri, medya kuruluşları, medya kuruluşlarının ve gazetecilerin faaliyet gösterdiği sosyal sistemler, haber ürünü ve haber izleyicileri ya da tüketicileri" (Nossek, 2008:3219).

Vatandaşların haber yapımına nasıl katılabileceğini açıklayan Domingo vd. göre (2008: 326-342), haber üretim sürecinde beş aşama vardır. Aşağıdaki şekilde de görülebileceği gibi, bu aşamalar temel olarak erişim ve gözlem; seçim ve filtreleme; işleme ve düzenleme; dağıtım ve yorumlamadır.

Şekil 2.1 Haber İnşa Süreci

Birçok araştırmacı ve gazeteci medyada haberlerin nasıl kurgulandığı üzerine çalışmıştır. Yurtdışı haberlerinin haber değerleri açısından raporlandığını ve yazıldığını tespit etmişlerdir. Gazetecilik okullarında bize gerçeğin mutlak olduğu öğretilse bile, gerçek şu ki, haber üretim sürecinde gerçek bir fabrikasyondur.

Allan (2010:61), 'haber değerlerinin, gazetecinin alternatif olaylar pahasına belirli türden olayları haber değeri olarak seçmesini meşrulaştırmasına yardımcı olduğunu' iddia etmektedir. Daha somut olmak gerekirse, Galtung ve Ruge (1965:70) 18 haber değerine işaret etmiştir. Harcup ve O' Neill (2019:213-228) bunları onlu bir listeye indirmiştir: güç eliti, şöhret, eğlence, sürpriz, kötü haber, iyi haber, büyüklük, alaka, takip ve gazete gündemi.

Shoemaker ve Reese (1991:90) ise haber değerlerini, çalışan gazetecilerin daha sık kullandığı altı değere sıkıştırmaktadır: önem, ilgi, karışıklık, olağandışı, güncellik ve yakınlık. Medyanın yeni gerçekleri haberleştirerek insanlara iletmeyi amaçladığı doğrudur. Ancak bunu yaparken gazeteciler genellikle gerçekliğin manipüle edilmesine bir şekilde katılmaktadır. Oysa medyada yer alan olaylar henüz yazılmamış bir dizi ortak inançtır (Allan, 2010:61).

2.2. Terörizm Kavramı

Terörizm kelimesi, korku veya dehşet anlamına gelen klasik Latince "terror" kelimesinden gelmektedir. Bu ifade Fransızca sözlükte ilk olarak 1793 ve 1794 yılları arasında Terör Saltanatı (Reign of Terror) olarak bilinen dönemde ortaya çıkmaktadır. O dönemde daha çok Robespierriist terörizmi tanımlamak ve devam etmekte olan Fransız Devrimi'ne karşı olan kişileri ölümle cezalandırmak için kullanılmaktadır. Terörizmin etimolojisinin iki anlamı vardır: Birincisi, bir devlet politikasının kendi halkına karşı olmasıyla ilgilidir. İkincisi ise terörizmin hiçbir sorunun olmadığı bir durumda doğduğu gerçeğine dayanmaktadır (Sommier, 2000). Bununla birlikte, son yıllarda "terörist" terimi, neredeyse her zaman bir düşmanı tanımlamak için kullanılan, yalnızca aşağılayıcı bir sıfat haline gelmiştir. İkinci Dünya Savaşı sırasında bu terim Alman işgal birlikleri tarafından direniş savaşçıları tarafından gerçekleştirilen sabotaj ve suikastları tanımlamak için yaygın olarak kullanılmaktadır (Jacquemain, 2007: 89-91).

Le Monde Diplomatique'e göre terörizm, kamuoyunu ve ilgili devletleri istikrarsızlaştırmak ve kitlesel ölçekte etkilemek amacıyla siyasi amaçlar için şiddet (sabotaj, saldırı, suikast, adam kaçırma, rehin alma) kullanma taktiğidir. Terörizm, siyasi bir rejime karşı savaşan bireylerden veya devlet dışı gruplardan gelebilmektedir. Bu terim aynı zamanda terörle yönetim biçimine (devlet terörizmi) de atıfta bulunabilmektedir. Devletler, kurumlar

veya siyasi partiler tarafından kullanılan "terörist" terimi son derece aşağılayıcıdır ve her zaman tanımlandığı kişiler tarafından itiraz edilmektedir (Terrorisme, t.y.).

FBI iki tür terörizmden bahsetmektedir (Federal Bureau of Investigation, 2023):

- Uluslararası terörizm: Belirlenmiş yabancı terör örgütleri veya uluslardan esinlenen veya bunlarla ilişkili olan bireyler ve/veya gruplar tarafından işlenen şiddet içeren, suç teşkil eden eylemler (devlet destekli).
- Dahili terörizm: Siyasi, dini, sosyal, ırksal veya çevresel nitelikte olanlar gibi içeriden kaynaklanan ideolojik hedefleri ilerletmek için bireyler ve/veya gruplar tarafından işlenen şiddet içeren suç eylemleri.

Son onyıllık dönemde, hukukçular ve siyaset bilimciler terörizm konusunu analiz etmeye çalışmışlar, ancak terörizm ile terörizm olmayan arasında ayırım yapmalarını sağlayacak kesin, mantıklı ve makul bir tanıma ulaşamamışlardır. Bazıları her türlü şiddet eyleminin terörist olduğuna inanırken, diğerleri söz konusu eylemin olası meşruiyetini dikkate almaktadır.

White (2017: 3-7) anlattığı gibi ülkeler için terörizmi tanımlamanın ve cezalandırmanın zor olduğunu ve terörizmle küresel düzeyde mücadele söz konusu olduğunda bunun hala bir zorluktur.

Fransa'da uluslararası ceza hukuku sözlüğü "terörizm" kelimesini, bir birey ya da bir grup birey tarafından, bireysel olarak ya da bir Devletin onayı, teşviki, hoşgörüsü ya da desteğiyle, kişilere ya da mallara karşı, ideolojik bir amaç doğrultusunda işlenen ve uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye atması muhtemel yasadışı ciddi şiddet eylemi olarak tanımlamaktadır (La Rosa, 2016: 96–100).

1988 yılında Alex Schmid, kapsamlı araştırmalara dayanarak terörizm için aşağıdaki "akademik uzlaşma tanımını" önermektedir:

Terörizm, (yarı) gizli bireysel, grup veya devlet aktörleri tarafından kendine özgü, kriminal veya siyasi nedenlerle kullanılan, – suikastın aksine – şiddetin doğrudan hedeflerinin ana hedefler olmadığı, kaygı uyandıran, tekrarlanan bir şiddet eylemi yöntemidir. Şiddetin doğrudan insan kurbanları genellikle hedef kitleden rastgele (fırsat hedefleri) veya seçici olarak (temsili veya sembolik hedefler) seçilir ve mesaj üreticileri olarak hizmet ederler. Terörist (örgüt), (tehlike altındaki) kurbanlar ve ana hedefler arasındaki tehdit ve şiddete dayalı iletişim süreçleri, ana hedefi (hedef kitle(ler)i) manipüle etmek için kullanılır ve öncelikli olarak korkutma, zorlama veya propagandanın amaçlanıp amaçlanmadığına bağlı olarak onu bir terör hedefine, bir talep hedefine veya bir ilgi hedefine dönüştürür (Schmid, 1988: 28).

Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasayı Koruma Dairesi'nin versiyonu şöyledir: "Terörizm, özellikle ceza hukuku kitabının 129a maddesinin 1. bölümünde ayrıntıları verilen

ağır suçlar (her şeyden önce: cinayet, adam öldürme, gasp yoluyla adam kaçırma, kundaklama, patlayıcı madde ile patlama) veya bu tür suç eylemlerine hazırlık niteliği taşıyan diğer şiddet eylemleri yoluyla, diğer kişilerin canına ve malına yönelik saldırılar yoluyla ulaşılması amaçlanan siyasi hedefler için sürekli olarak yürütülen mücadeledir (Halibocek vd., 2007).”

İngiliz yasal tanımı şöyledir: “Mevzuatın amaçları doğrultusunda, terörizm "siyasi amaçlar için şiddet kullanımıdır ve halkı veya halkın herhangi bir kesimini korkuya düşürmek amacıyla her türlü şiddet kullanımını içermektedir" (Halibocek vd., 2007).”

Bahsedilen bu tanımlarda üç ortak unsur bulunmaktadır: şiddet kullanımı, siyasi amaçlar ve hedef kitlede korku yayma niyeti.

2000 tarihli Terörizm Yasası (Terrorism Act 2000: 2), Birleşik Krallık'taki mevcut terörizm tanımını "hükümeti etkilemeyi veya halkı alarma geçirmeyi amaçlayan bir eylem veya tehdit" olarak özetlemektedir. Amacı siyasi, mezhepsel veya ideolojik bir davayı desteklemektir.

Aynı Terörizm Yasası'nın belgesinde Birleşik Krallık'ta terörizm şu şekilde tanımlanmaktadır:

- Eylemi gerçekleştiren kişi dışında bir kişinin hayatını tehlikeye atan şiddet eylemi
- Bir kişiye karşı ciddi şiddet içeren bir şiddet eylemi
- Mülke ciddi zarar veren şiddetli bir eylem
- Halkın sağlığı ve güvenliği için ciddi bir risk oluşturan şiddet eylemi
- Bir elektronik sisteme müdahale eden veya ciddi şekilde bozan şiddetli bir eylem

Türkiye’de Terörle Mücadele Kanunu, terörü şu şekilde tanımlamıştır (T.C. Anayasası, 1991):

“Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”

Bassyoni (aktaran Zoubert, 2015) terörizmi, ideolojik saiklerle veya iyi tanımlanmış bir sosyal grup içinde, kendi çıkarları için veya bir ülke adına şiddet uygulayanları dikkate almaksızın, iktidarı ele geçirmek, taleplerde bulunmak veya adaletsizliği cezalandırmak

amacıyla korkutucu bir şiddet eylemi gerçekleştirmek için uluslararası düzeyde yasaklanmış bir şiddet stratejisi olarak açıklamaktadır.

İslam'a göre terörizm, «ülkeler, çeteler ya da bireyler tarafından güvenli insanlara karşı işlenen ve cinayet, mal yağmalama ya da kutsal sembollere saldırıdan oluşan bir saldırdır» (Zoubert, 2015). Dolayısıyla terörizmin şiddeti bir birey, bir grup, bir çete, bir örgüt ve hatta bir Devlet tarafından siyasi amaçlar için işlenebilir. Bu noktada «Devlet terörizmi» ya da Devlet tarafından desteklenen ya da sponsorluk yapılan terörizmden bahsedilebilmektedir.

Birleşmiş Milletler ve akademisyenler terörizmin tek bir tanımı üzerinde mutabık değiller. Bu tartışma, sivilleri hedef almanın uygun olmadığı anlayışı etrafında şekillenmektedir. Dolayısıyla, terörizm 'sivil nüfusa karşı şiddet' anlamına gelmektedir (Ganor, 2006:18). Başka bir deyişle terörizm, siyasi bir amacın gerçekleştirilmesi için sivil halka karşı kasıtlı olarak şiddetin kullanıldığı şiddetli bir mücadeledir. Bu tanım, isyancıların, paramiliter grupların ve kişisel hedeflerine ulaşmak için terörizme başvuran diğer grupların eylemleri için geçerlidir. Siyasi çatışmalarda, halkın kendi davalarını desteklemesini sağlamak veya oyun alanını eşitlemek için terör stratejilerini kullanabilmektedirler.

Afrika Birliği Örgütü, Terörizmin Önlenmesi ve Terörizmle Mücadele Sözleşmesi kapsamında, terörizmin bir Tarafın ceza hukukuna aykırı olan ve bir kişinin, bir grubun fiziksel bütünlüğünü veya özgürlüğünü tehdit etme, ciddi bedensel yaralanma veya ölüme neden olma veya kamu, özel mülkiyet veya kaynaklara ya da çevreye veya kültürel mirasa zarar verme potansiyeline sahip herhangi bir eylem olduğunu ortaya koymaktadır (Richards, 2014: 213-236).

2004 yılında BM, Güvenlik Konseyi tarafından yayımlanan 1566 sayılı kararda geçici bir terörizm tanımı geliştirmiştir. Bu tanım, siyasi gerekçeleri en aza indirmekte ve önemli ekonomik kayıplara yol açtığında veya yol açma tehdidinde bulunduğu ya da davranışın amacı (doğası veya bağlamı gereği) bir halkı terörize etmek veya bir Hükümeti veya uluslararası örgütü herhangi bir eylemde bulunmaya veya bulunmaktan kaçınmaya zorlamak olduğunda terörizm olarak sınıflandırılan şiddet eylemlerini içermektedir (UN Security Council, 2004).

1 Aralık 2010 tarihinde Birleşmiş Milletler Terörle Mücadele Komitesi İcra Direktörlüğü şu açıklamayı yapmıştır: "terörizmin evrensel bir tanımının olmaması bir zorluk teşkil etmektedir" (United Nations, 2010).

Terörizmin temel nedenlerine ilişkin olarak, konuyla ilgili bir dizi çalışma incelendikten sonra iki ana sonuç ortaya çıkmıştır. Literatürün bir kısmı, yoksulluk ve eşitsizlik gibi ekonomik değişkenlerin terörizmi önlediğini iddia etmektedir. Li ve Schaub'a

(2004: 230-258) göre, bir ülkenin ekonomik kalkınması ve daha fazla ticari açıklık ile ülke içindeki terörist saldırıların sayısı arasında negatif bir ilişki vardır. Berrebi (2007: 18-53) iş olanaklarının azlığı ile genç bireylerin terör örgütlerine katılma olasılığı arasında bir bağlantı keşfetmiştir. Blomberg ve Hess (2006: 599-612) yüksek gelirli ülkelerde ekonomik kalkınma ve ulus ötesi terörizm arasında pozitif bir ilişki olduğunu, düşük gelirli ülkelerde ise negatif bir ilişki olduğunu keşfetmektedir.

İkinci grup, siyasi ve kurumsal faktörlerin terörizmin birincil nedenleri olduğunu iddia etmektedir. Oyefusi (2009: 483-492) Nijerya deltasında gençlerin siyasi şiddete katılma nedenlerini araştırmış ve işsizlikle karışık eğitimin gençleri siyasi şiddete katılmaya teşvik ettiğini keşfetmektedir. Caruso ve Schneider (2013: 685-696) Batı Avrupa'da genç işsizliği ve terörizm arasında bir bağlantı olduğuna dair kanıtlar ortaya koymuştur. Caruso ve Gavrilova (2012) Filistin'de artan genç işsizliği ile terörizm arasında bir bağlantı olduğunu ortaya koymaktadır.

Ayrıca, R. Wintrobe'un (2006: 108-143) teorisine göre, yoksulluk nedeniyle sosyal sermayesini kaybeden insanlar şiddet örgütleri içinde daha güçlü bağlar arayabilir. Yoksulluk ve eğitim düzeyi arttıkça terör şiddeti azalmalıdır. Cragin ve Chalk (2003) ESDP terörizmin hem arzı hem de talebi üzerinde etkili olan başarılı bir araç olduğuna inanmaktadır. Bu inançlarını İsrail, Birleşik Krallık ve Filipinler deneyimlerine dayandırmaktadırlar. Ekonomik ve sosyal büyüme programının gelir düzeyini artırdığını, orta sınıfa genişlettiğini, eğitimi geliştirdiğini, yoksulluğu azalttığını ve terör örgütlerinin yeni üye kazanma kabiliyetini azalttığını düşünmektedir.

Öte yandan, Krueger ve Maleckova (2003: 119-144) tarafından yapılan son araştırma yoksulluk, eğitim ve terörizm arasında bir bağlantı kurulamayacağını göstermektedir. Özellikle Filistin terörizminden bahsetmekte ve intihar bombacısı adaylarının ailelerine verilen ikramiyelerin 2002 yılında iki katına çıkmasına rağmen, sonuç olarak daha fazla intihar saldırısı gerçekleştiğine dikkat çekmektedirler. Bu da motivasyonların maddi kazanca göre ikincil olduğunu göstermektedir. Bu çalışmalara göre, bir terör saldırısının başarısı eğitim seviyesiyle doğrudan ilişkilidir.

Coccia (2018: 22-47) ayrıca terörist saldırıların meydana gelmesine katkıda bulunabilecek faktörler üzerinde de çalışmaktadır. Terörizmin genel nedenlerine ilişkin teorisini desteklemek için çeşitli kanıtlar sunmaktadır. Yüksek nüfus artış oranlarına, gelir eşitsizliğine ve göreceli yoksunluğa sahip ülkelerin terör saldırılarına maruz kalma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermek için çeşitli kaynaklardan istatistiksel verilerden alıntı yapmaktadır. Bu özelliklere sahip ülkelerde meydana gelen terör saldırılarından örnekler

vermektedir. Ayrıca Coccia, bu faktörleri terör eylemlerinin etkinliğiyle ilişkilendirebilecek psikolojik mekanizmaları da tartışmaktadır. Coccia'nın teorisi, terörizmi sosyoekonomik hoşnutsuzluk ve çaresizliğin bir ifadesi olarak açıklayan "yoksulluk içinde kök salma hipotezi" ile bazı benzerlikler paylaşmaktadır. Terörizmin nedenlerine ilişkin diğer teorik çerçeveler arasında, terörizmi düşük eğitim ve yoksulluk arasındaki bağlantıyla açıklamaya çalışanlar da bulunmaktadır. Ancak Coccia'nın teorisi bu diğer teorilerden önemli açılardan ayrılmaktadır. Örneğin, yoksulluk hipotezi terörizmin ekonomik belirleyicilerine odaklanırken, Coccia'nın teorisi yüksek nüfus artış oranları, gelir eşitsizliği ve toplumdaki göreceli yoksulluk ile terörist eylemlerin etkinliği arasında bağlantı kurmaktadır.

Afrika'da isyanlar her şeyden önce Güney bölgeleri ile Kuzey bölgeleri arasındaki gelişmişlik eşitsizliği ve devletlerin, özellikle dış bölgelerde yaşayan nüfusun temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek kapsayıcı kamu politikaları uygulayamamaları nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Şiddetin failleri her zaman Sahel'deki ekonomik devreleri ve sigara ve uyuşturucu gibi büyük miktarlarda kaçak malın geçtiği stratejik rotaları kontrol etmek istedikleri için motivasyonlar da ekonomiktir. Sahel'deki çeşitli isyanlar ile kaçakçılık ağları arasında stratejik çıkarlar giderek yakınlaşmaktadır. Kaçakçılar ve terörist isyancılar Sahel'de neredeyse kırk yıldır devlet kontrolünden kaçan bölgelerde bir arada bulunmuş ve iş birliği yapmışlardır. Suç ve cihat şebekeleri 2000'li yıllardan beri Sahel'de ve genel olarak Batı Afrika'da faaliyet göstermektedir. AQIM (Al Quaida in the Islamic Maghreb) bu açıdan en çok çağrışım yapan terör ağıdır. 2004 yılında kurulduktan sonra iki tür faaliyete girişmiştir: Batılıları kaçırmak ve vergi karşılığında uyuşturucu ve kaçak mal konvoylarını korumak ve güvenliğini sağlamak (Gaye, 2017: 15-16).

Pelpel'e (2022) göre farklı terörizm türleri vardır. Bunlar şu şekildedir:

Devrimci terörizm Avrupa'da 19. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Amacı devleti istikrarsızlaştırmaktır. O dönemde devrimci anarşistler, 1894 yılında Fransa Cumhurbaşkanı Sadi Carnot da dahil olmak üzere birçok Avrupalı lidere saldırılar düzenlemektedir.

Aşırı sol terörizm İtalya'yı "Kurşun Yılları" olarak da bilinen 1970'lerde vurmuştu. Patlamalar, adam kaçırmalar, suikastlar... Amaç İtalya'nın kurumlarını devirmektir.

Milliyetçi terörizm, ayrılıkçı hareketler tarafından bir halkın ya da bölgenin bağımsızlığını talep etmek için kullanılmaktadır. Örnek olarak İspanya'nın Bask bölgesindeki ETA (Euskadi ta Askatasuna, Franco rejiminin suçlandığı baskı ve suçları kınayan Bask milliyetçi hareketine aittir), Kuzey İrlanda'daki IRA ve Filistin'deki Hamas gösterilebilmektedir.

Devlet terörizmi, terörizme benzer şiddet eylemleri gerçekleştiren diktatörlükler veya askeri rejimler tarafından işlenmektedir. İşte birkaç örnek: 1988 yılında Libya'nın eski lideri Kaddafi'nin bir uçağı bombalaması ya da 1970 ve 1980'lerde Latin Amerika'daki askeri diktatörlüklerin ölüm mangaları. Devlet terörizmi, terörizme benzer şiddet eylemleri gerçekleştiren diktatörlükler veya askeri rejimler tarafından işlenir. Eski Libya lideri Kaddafi'nin 1988'de bir uçağı bombalaması ve 1970'ler ve 1980'lerde Latin Amerika'daki askeri diktatörlüklerin ölüm mangaları buna örnek olarak gösterilebilmektedir.

İslamcı terörizm 1980'lerden itibaren ivme kazanmaktadır. Çatışmalardan doğan uluslararası hareketlerin eseridir. İlk Afgan savaşı sırasında (1979-1989) El Kaide; Cezayir iç savaşı sırasında (1991-2002) GIA; Irak savaşı sırasında ve sonrasında (2003-2011) Daeş buna örnektir. Bağlantılı gruplar başarısız devletlerde gelişmektedir. İslamcı terörizm dini talepler (savaşçı ve çarpıtılmış bir İslam vizyonu) ve siyasi taleplerle (İsrail'e karşı mücadele, Batı'nın ve yeni sömürgeciliğin reddi) beslenmektedir.

Aşırı sağ terörizm, özellikle Batı ülkelerinde beyaz üstünlükçü hareketler tarafından gerçekleştirilmektedir. Örnekler arasında 2011'de Norveç'teki Utøya saldırıları ve 2019'da Yeni Zelanda'da iki camiye yapılan saldırı yer almaktadır. Aşırı sağcı terörizm 2020 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki tüm saldırıların 2/3'ünü oluşturacaktır.

Assaf (2011) tarafından aynı konuda yapılan araştırmaya göre, başka terörizm türleri de vardır.

Biyoterörizm: sivillere zarar vermek ve terörize etmek amacıyla zehirli biyolojik ajanların kasıtlı olarak salınması. Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol Merkezleri bir saldırıda kullanılabilecek virüsleri, bakterileri ve toksinleri (Şarbon gibi) sınıflandırmaktadır.

Siber-terörizm: sivillere saldırmak ve dikkat çekmek için bilgi teknolojisinin kullanılması. Bu, terör saldırıları düzenlemek için bilgisayar veya telekomünikasyon sistemleri gibi bilgi teknolojilerinin kullanılmasını içermektedir.

Eko-terörizm: kota ihlal eden balina avcıları, ormancılık şirketleri ve hayvan araştırma laboratuvarları da dahil olmak üzere doğal çevreye zarar veren endüstrilere ekonomik zarar vermek için aşırılık yanlısı sabotaj.

Nükleer terörizm: sivillere veya nükleer atık depolarına saldırmak için nükleer silahların kullanılması.

Narko-terörizm: Terörist grupların diğer faaliyetlerini finanse etmek için uyuşturucu kaçakçılığını kullanması.

Terörizmin Afrika kökenli olduğu hiçbir yerde kanıtlanmamıştır. Ancak 2010'ların sonundan bu yana, İslami Mağrip'te El Kaide, MUJAO ve Boko-Haram'ın gelişmesiyle genel

olarak Afrika ve özel olarak Batı Afrika terörizmin ana kaleleri haline gelmektedir (Kante, 2019: 74). Bu durumda Boko-Haram, kökenlerinin ilk olarak Aboubakar Chekao da dahil olmak üzere liderlerinin karargahlarını kurdukları doğu Nijerya'daki Maiduguri bölgesinde ilan edilmesinin ardından Çad Gölü Havzası'ndaki tüm ülkeleri dahil etmeyi başarmaktadır (Chaliand ve Blin, 2015: 64). Batı Afrika'da terörizmin kökenlerini tam olarak belirlemek zordur, ancak bölgedeki yayılımı, Irak, Afganistan ve Pakistan gibi ülkelerdeki ağlar aracılığıyla Orta ve Uzak Doğu'dan ithal edilen ve Mısır ve Libya üzerinden geçen köktendinci ve aşırılıkçı İslam'dan kaynaklanmaktadır (Dalissou, 2019: 92).

Batı Afrika bir bütün olarak, yeterince organize olmuş gruplar tarafından gerçekleştirilen ve büyük kayıplara neden olan terörizmin kurbanıdır. En çok etkilenen ülkeler arasında Moritanya, Mali, Çad, Burkina Faso, Senegal ve Fildişi Sahili bulunmaktadır. Başlangıçta Burkina Faso'ya saldıran terörist gruplar Mali gibi komşu ülkelerden, bu durumda Mopti ve Gao'dan ve aynı zamanda Nijer'den gelmiş ve 1980'lerin sonlarından beri Burkina Faso'da kurulmuş olan Azawad Kurtuluş Hareketi gibi eski isyancı gruplarla ittifaklar kurmuştur (Ekonti, 2020: 137). Burkina-Faso'da teröristleri saldırıya yönelten şey maddi, insani ve finansal kaynak arayışıydı (Kante, 2019: 97).

Burkina Faso, Mali ve Batı Nijer'de başta İslamcı gruplar olmak üzere teröristler tarafından gerçekleştirilen şiddet olayları 2021 yılında %70 oranında artmaktadır. Bu durum, 2015'ten bu yana bölgedeki şiddet olaylarının kesintisiz tırmanışını ve yayılmasını sürdürmektedir. Başlangıçta Mali merkezli olan militan İslamcı grupların faaliyetleri kademeli olarak, Sahel'deki tüm şiddet olaylarının %58'inin meydana geldiği Burkina Faso'ya kaymıştır. Militan İslamcı gruplar Burkina Faso'dan güney sahilindeki ülkeleri, özellikle de Fildişi Sahili, Benin ve Togo'yu hedef almaya başladı. Benin, Aralık 2021'den bu yana sınır bölgelerinde militan İslamcı gruplara atfedilen dokuz saldırı gördü. Bunlardan ikisi Parc W-Arly-Pendjari (Parc W) kompleksinin Benin tarafında el yapımı patlayıcı cihazların kullanıldığı sofistike operasyonlardı. Saldırılarda iki gün içinde aralarında orman korucuları ve güvenlik güçleri mensuplarının da bulunduğu sekiz kişi hayatını kaybetti. Benin'deki şiddet olayları, komşu Togo'daki ilk militan İslamcı saldırının ve Fildişi Sahili'ndeki en az 14 bağlantılı olayın yankısını uyandırdı. Bu saldırıların, 2020-2021 yılları arasında Sahel'deki faaliyetlerini iki kattan fazla artıran ve JNIM olarak bilinen militan gruplar konsorsiyumunun en aktif unsuru olan FLM ile bağlantılı olması muhtemeldir. FLM'nin yayılmacı emelleri, grubu daha yoğun nüfuslu bölgelere taşımıştır; bu da daha büyük bir bozulmaya neden olabilir ve daha geniş bir üye toplama ve gelir yaratma havuzundan yararlanmasına olanak tanıyabilmektedir (Brottem, 2022).

Eşkıyalık ve adam kaçırma olaylarındaki artışla birlikte Çad Gölü Havzası'nda terör kaynaklı güvensizlik artmaktadır. Nijerya ve Çad Gölü Havzası'nda, Batı Afrika İD, Ansaru ve JAS olmak üzere üç ana şiddet yanlısı aşırılık yanlısı grup bulunmaktadır ve bunlar giderek organize suç gruplarıyla birleşmekte ve ittifaklar kurmaktadır. Nijerya şu anda terörizmin merkez üssü konumunda ancak bu olgu Kamerun'un kuzeyinde de giderek artıyor. Trenlere saldırılar, rehin alma ve silah akışı zaten hassas olan bu bölgeyi giderek daha fazla etkilemektedir. Nijerya'nın kuzeybatı ve kuzey-orta kesimleri özellikle ağır darbe almış durumda ve ülke sınırlarının ötesine yayılması da muhtemel. İD, yayım organı Al-Naba'nın 16 Haziran 2022 tarihli sayısında Afrika'yı Hicret ve Cihat ülkesi olarak ilan etti ve üyelerini Afrika ülkelerine yerleşmeye çağrısında bulunmaktadır. Analistler, İslam Devleti ve El Kaide'nin Afrika'daki uzantılarının işlerine giderek daha fazla müdahil olduğuna dikkat çekmektedir. Yaygın kanı, kıtanın "İslami halifelik" bir sonraki kalesi olacağı yönünde. Ocak ve Haziran 2022 tarihleri arasında Nijerya, Irak'ın (337 saldırı) hemen ardından ve Suriye'nin (142 saldırı) önünde, İD tarafından üstlenilen saldırılarla (305 saldırı) dünyada en çok hedef alınan ikinci ülke oldu. İD'nin Afrika'da "kalma ve genişleme" arzusunun gerçekleşmesi, şimdiye kadar yerel düzeyle sınırlı kalan çatışmaları uluslararası hale getirebilmektedir (ISSAfrica.org, 2022).

INTERPOL'e göre, kar getiren her türlü suç terörün finansman kaynağı olarak kabul edilebilir. Büyük ölçüde yasadışı yollarla finanse edilen Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 11 Eylül 2001 saldırıları dışında, Avrupa kıtasında bunu takip eden terör eylemleri özel bağışlar ve kredi kartı dolandırıcılığı ile finanse edilmektedir. Terörist finansmanın diğer kaynakları arasında fidye için adam kaçırma, sivil toplum kuruluşlarının kaçırılması, yasadışı mal ticareti ve elektronik para birimleri yer almaktadır. Afrika'daki çatışma bölgelerinde, silahlı çeteler ve terörist gruplar yaban hayatı ve kereste gibi kaynakları sömürmekte, insan, silah ve uyuşturucu kaçakçılığını organize etmekte ve yasadışı madencilik ve mineral kaçakçılığı yaparak yerel toplulukları güvensiz bırakmakta ve hükümetleri vergi gelirlerinden mahrum bırakmaktadır. Bu gruplar geniş toprak parçalarını kontrol etmek için yerel çatışmalardan ve ulus ötesi suç ağlarının varlığından faydalanmakta, daha sonra yasadışı faaliyetleri vergilendirmek için bir sistem organize etmekte veya kendileri kaçakçılık yapmaktadır. Bu fonlar terörist faaliyetleri finanse etmekte, kırılğan ekonomileri istikrarsızlaştırmakta ve bölgesel güvenliği tehdit etmektedir (ISSAfrica.org, 2023).

FATF & GIABA'ya (2013: 19-34) göre, terörist grubun amaçlarına bağlı olarak dört ana terör finansmanı türü vardır. Terörizmin finansmanının ilk türü ticaret ve diğer kâr getirici faaliyetlerle ilgilidir. Teröristler ve grupları, faaliyetlerini desteklemek ve daha büyük terör

örgütünü desteklemek için fon toplama ve aktarma girişimlerinde meşru ticari işlemleri istismar etmektedir. Teröristlerin, aldıkları fonların kimliğini ve kaynağını gizlemek için farklı ülkelerde çeşitli ticari işlemler gerçekleştirdikleri finansörleri bile vardır. Her şeyden önce, terörün finansmanına karşı uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesi ve uluslararası ticari işlemlerin izlenmesinin artırılması gerektiğinin altını çizmektedirler.

Terörün finansmanının ikinci türü sivil toplum örgütleri, hayır kurumları ve harçlardan gelmektedir. Bu yöntem birkaç olasılıktan oluşmaktadır: üyelerin terör örgütüne zorunlu bağışta bulunması, fiziksel engellilerin ve yaşlıların terör örgütünün faaliyetlerini desteklemek için para dilenmek üzere istismar edilmesi, sivillerin korkutma yoluyla haraca bağlanması. Özellikle Batı Afrika bölgesindeki yaygın yoksulluk, işsizlik ve ciddi eksik istihdam göz önüne alındığında, terörizme destekle bağlantılı dilencililiği tespit etmek genellikle zordur.

Terörizmin finansmanının üçüncü yolu ise para kuryeleri aracılığıyla silah, mal ve para kaçakçılığıdır. Nijerya, Nijer ve Burkina Faso'daki Boko Haram gibi Batı Afrika'daki terör örgütleri de silah kaçakçılığını kolaylaştırmak ve kasalarını doldurmak için genellikle kadınları kullanmaktadır.

Dördüncü tür terör finansmanı uyuşturucu kaçakçılığı ve kara para aklamaya dayanmaktadır.

Genel olarak, teröristler ve terörist gruplar Batı Afrika'daki terörist faaliyetleri finanse etmek üzere fonları harekete geçirmek ve dağıtmak için yoksulluk, yoksunluk, şiddet ve siyasi istikrarsızlık; yolsuzluk ve kötü yönetim; zayıf sınır gözetimi ve gözenekli ulusal sınırlar; yetkili ulusal makamlar düzeyinde kurumlar arası zayıf işbirliği ve yetersiz uluslararası işbirliği gibi mevcut siyasi, sosyal, ekonomik ve güvenlik zorluklarını istismar etmektedir.

Marie (2023) örgütlerini başarılı bir şekilde finanse etmek için teröristler finansman sürecinin programa uygun bir şekilde yürütülmesini sağlamak üzere finans uzmanlarına, uluslararası finans, şirket hukuku ve muhasebe uzmanlarına başvurmaktadır. Bu süreç aşağıdaki aşamalara ayrılabilir.

Fon toplama: çeşitli yollarla para toplanmaktadır.

Fonların saklanması: Fonlar daha sonraki bir tarihte gönderilmek üzere gizli yerlerde veya offshore hesaplarda saklanmaktadır.

Fonların transferi: Para aklandıktan veya hayali şirketlere aktarıldıktan sonra, herhangi bir izlenebilirliği ortadan kaldırmak için bir yargı bölgesinden diğerine ve çeşitli kanallar aracılığıyla belirli alıcılara aktarılmaktadır.

Fonların ödenmesi: terörist gruplar aldıkları fonları ekipman edinmek, üyelerini eğitmek ve lojistik destek sağlamak için kullanırlar. Fonlar ayrıca terör örgütü üyelerinin maaşlarını ödemek için de kullanılabilir. Fonlar ayrıca terör örgütü üyelerinin maaşlarını ödemek için de kullanılabilir.

2.2.1. Terörizm Tarihçesi

Terörizm, terimin günümüzdeki kullanımından çok daha geniş ve eski bir olgudur. İnsanların aklını çelmek için terör estirmekten ibaret olan en eski yönetim biçimidir. Mezopotamya'da ortaya çıkan ilk imparatorluk olan Sargon'un imparatorluğu terör üzerine kurulmuştur. Daha sonra Asurlularınki de öyleydi. Yazılı kayıtlara geçen ilk terör olayı MS 1. yüzyılda Filistin'de Zealotlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Onların Romalı işgalcilere karşı eylemlerini kaleme alan kişi Flavius Josephus'tur. Kendisi de bir Yahudi olan ve Roma tarafından Yahudi işlerinde danışman olarak istihdam edilen Josephus, sıkı bir dini uygulamayı takip eden Zealot mezhebinin şiddetli bir eleştirmeniydi. Zealotların hareket tarzı o zamandan beri bildiklerimizden çok farklı değildi. Pazarlar gibi halka açık yerlerde faaliyet gösteriyorlardı. Uzun saplı bir hançer olan sicaire kullanıyorlardı. Hedefleri Roma, onun temsilcileri ve tehlikeye atılmış Yahudilerdi. Ancak bu tarihin büyük bir kısmı gölgede kalmaktadır. Daha iyi bilinen şey, 11. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar Suikastçıların İsmaili mezhebinin destansı hikayesidir. Suikastçılar İran ve Suriye'de kurulmuştur (Al-Asmari, 2018). Suikastçılar, terörizmin tarih öncesi dönemi üzerinde derin bir etkiye sahip olmaktadır.

Onların amaçları halkı kendi İsmaili devrimlerine dönüştürmek ve Selçuklu Türklerini devirmektir. Sufi kılığına girerek, özellikle de ibadet yerlerinde bir dizi bıçaklama eylemi gerçekleştirdiler. Bunlardan en çok ses getireni 16 Mart 1092'de Sadrazam Nizâmü'l-Mülk'ün öldürülmesiydi ki bu olay o dönemde Müslüman dünyasında 11 Eylül'ün yankılarını uyandırmıştı. Tarihsel olarak, tarikat üyeleri tarafından esrar kullanıldığını destekleyen hiçbir kanıt yoktur. İran'da Suikastçılar başlangıçta Türk yönetimine karşı direniş savaşçıları olarak algılanmış ve romantik bir devrimci havasına bürünmüşlerdir. Rusya'da 1860 civarında nihilist ve anarşist hareketlerin ortaya çıkmasıyla birlikte. Olayların bir araya gelmesi anarşist dalgayı İtalya, İspanya, Portekiz ve Fransa gibi Latin ülkelerine de taşıdı. Teknik keşifler (içten yanmalı motor, elektrik, motorlu araba, vb.) derin ekonomik dönüşümleri beraberinde getirdi ve güvencesiz koşullarda yaşayan iki yeni sınıfın, burjuvazi ve proletaryanın ortaya çıkmasına yol açtı. Tüm bunlar devrimci ideallerin onaylanmasına yol açmıştır. Aynı zamanda Osmanlı ve Avusturya-Macaristan imparatorlukları parçalanıyordu. Fransız Devrimi'nden miras kalan milliyetçilik yükseliyordu. Harekete geçmek için, küçük bir grubun ya da bir bireyin büyük hasara yol açmasını ve her şeyden önce halkta psikolojik bir şok

yaratmasını sağlayan yeni bir patlayıcı türü, dinamit kullanıldı. Yazılı basın da gelişmiş kaynaklarıyla oradaydı ve terörist eylemleri bugün uydular ve internet kadar iyi aktarıyordu (Chaliand & Blin, 2004).

19. yüzyıl, "halkın iradesi" anlamına gelen Narodnaya Volya adlı bir Rus terör örgütünün ortaya çıkışına tanık oldu. Örgütün amacı şiddet kullanarak Çarların Rusya'daki egemenliğine son vermektir. Örgüt, Çar Alexander II'nin suikaste uğramasıyla öne çıkmıştır. "Terörizm" terimi Avrupa'daki çağdaş siyasi söylemde yaygın olarak kullanılmaktadır ve Amerika Birleşik Devletleri'nde bir hareket olarak anlaşılmaya başlanmıştır. Aslında, Amerika İç Savaşı'ndan (1856-1861) bu yana, dünyada hüküm süren parti ve hareketlerle hiçbir ilgisi olmayan siyasi parti ve hareketler kuruldu; bunların en önemlisi, Amerika'daki siyahların tasfiyesinden sorumlu olan « Know nothing » (Hiçbir şey bilmeyen) partiydi. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce, geniş kapsamlı sonuçları olan en büyük uluslararası terör operasyonu gerçekleştirildi. Bu, uluslararası toplumun dikkatini terörizmin uluslararası ilişkilerde yarattığı tehdide çekmesi açısından önemli bir dönüm noktasıydı: Avusturya Veliaht Prensi ve eşinin 28 Haziran 1914'te Saraybosna'da siyasi bir katil tarafından öldürülmesi (Al-Asmari, 2018). Böylece, terörizmin insanlığın karşı karşıya olduğu en büyük tehlike olduğu ve medeni yaşamın sonunun yaklaştığı izlenimi yayılmaya başlamıştı.

28 Haziran 1914'te, genç bir Sırp milliyetçisi ve Büyük Sırbistan'ı meydana getirmek isteyen gizli Kara El grubunun destekçisi Gavrilo Princip, Avusturya Arşidükü ve varisi Franz Ferdinand ve karısını Saraybosna'da öldürdü. Bu olay, savaş öncesi yıllarda geliştirilen savunma ittifaklarının "domino etkisini" ortaya çıkardı ve I. Dünya Savaşı'nın "topyekün savaşı"na yol açtı ve bu da gelecek çağlar için terörizmin yüzünü geri dönülmez bir şekilde değiştirdi. Savaşın sonunda, tam eğitilmiş askerlerin evlerine ve ailelerine geri dönmesiyle, 1914-1918 yılları arasında "topyekün savaşta" öğrenilen taktik ve yöntemler devletlerin başına musallat olmaya devam edecekti. Yerel düzeydeki devrimci siyaset on dokuzuncu yüzyıl boyunca kaynamaya devam ettikçe, "siyasi suç" istisnalarının, Devletlerin çeşitli ideolojik, dini veya politik nedenlerle şiddet içeren suçlar işlediğinden şüphelenilen kişilerin iadesi için diğer Devletlerin taleplerini reddedebilecekleri gerekçeler olarak sürekli mevcudiyeti ve kullanılması, suç teşkil eden terör eylemlerini genel olarak suç eylemlerinden ayırt etmenin zorluklarını vurgulamıştır. Bu tanımsal konular günümüze kadar devam etmiştir (UNODC, t.y.).

Öte yandan, Almanya'da Nazi devleti tarafından örgütlenen terörizm, Hitler'in politikalarına karşı çıkan herkese karşı askeri güçleri tarafından işlenen suçlar yoluyla, Nazi terörünün sınırlarının ötesine ihraç edilmesinin bir başlangıcıydı. Bu da yirminci yüzyılın ikinci evrensel uluslararası çatışması olan İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesine yol açmıştır. 1990'larda terörist stratejiler radikal bir evrim geçirdi: terörizm artık düşmanı yok etmeyi ya da en azından istikrarsızlaştırmak veya azami zarar vermek için devletin gücünü

sistematiik olarak zayıflatmayı amaçlıyor. Yirminci yūzyılda terörizm uluslararası topluma yönelik ana tehdit haline gelmiş ve Birleşmiş Milletler'in 1972'de daha önce "terör eylemlerini" tanımlamak için kullanılan bir terime uluslararası bir boyut kazandırarak "ulus ötesi terörizm" ifadesini kullanmasına yol açmıştır. Aynı bağlamda BM, uluslararası terörist operasyonların temel nedenlerini ve saiklerini incelemek üzere özel bir komite kurmuştur. Daha sonra, terör eylemleri uluslararası ölçekte giderek daha sık ve yoğun hale gelmiş, bu da bu konunun veya olgunun haklı olarak bir endişe konusu haline gelmesine ve uluslararası tartışmalarda önemli bir yer işgal etmesine katkıda bulunmuştur (Al-Asmari, 2018).

Laqueur (2007:6) geçmişteki ve günümüzdeki terör eylemleri arasında paralellikler kurmaya çalışarak, 19. yüzyıl ve öncesindeki terör eylemleri arasında bazı temel farklılıklar olduğunu iddia etmiştir. Teröristler, hedefin eşinin ya da çocuklarının öldürölme ihtimali varsa, kendi hayatları tehlikeye girse bile saldırıdan kaçınırlardı. Bu, kralları, bakanları, askeri komutanları ve diğler önde gelen kamusal figürleri hedef alan geleneksel terörizmin "onur kodu" idi. Günümüzde ayırım gözetmeyen terörizm bir norm haline gelmiştir; az sayıda önde gelen siyasetçi ve generalin yanı sıra çok sayıda masum insan da katledilmiştir.

Bu nüansa dayanarak, "terörizm" teriminin neden pek çok olumsuz çağrışım taşıdığını anlaşılabilmektedir.

2.2.1.1. Terörizm Tarihindeki Önemli Tarihler

Bu zaman çizelgesi terörizm alanındaki bazı önemli olayları sunmaktadır. Kapsamlı olduğu iddiasında değildir, ancak çeşitli kaynaklara göre 2022'ye kadar terör eylemlerinin uzun tarihini ve coğrafi çeşitliliğini göstermeyi amaçlamaktadır.

2.2.1.1.1. 1798-2004 Yıllar Arasında

Terörizm tarihinin bu kısmi kronolojisi Fransız Dergisi "Revue Questions Internationales" (Uluslararası Sorular dergisi) adlandırılan kaynaktan derlenmektedir (t.y.).

1798: "Terörizm" terimi ilk kez Académie française sözlüğünün ekinde yer aldı. Bir hükümet biçimini ifade etmektedir.

1800 - Aralık: Napolyon Bonapart, Choualı kralcılarının bombalı saldırısından kaçır. Bu olay genellikle ilk modern terör eylemi olarak anılır.

1914 - Haziran: Avusturya Arşidükü Franz Ferdinand'a yönelik suikast girişimi Avrupa'yı Birinci Dünya Savaşı'na sürükledi.

1928: Mısırlı bir öğretmen olan Hassan Al Banna tarafından Müslüman Kardeşler'in kurulması. Örgüt 1948'de yeraltına çekilir ve ideologu 1949'da bir suikast sonucu öldürölür.

1954-1962: Cezayir savaşı sırasında FLN ve ardından Fransız Cezayir'ini destekleyen OAS veya gizli ordu örgütü binlerce kişinin ölümüne yol açan sabotaj, saldırı ve suikastlardan sorumluydu.

1970-1985-1997: yılları arasında Mısır'ın en ölümcül terörist gruplarından biri olan Gamaa İslamiyya'nın doğuşu.

1984: Usame Bin Ladin, Sovyetlere karşı cihada katılmak üzere gelen Müslümanlar için Peşaver'de (Pakistan) ilk "Savaşçılar Evi"ni açtı.

1991 - Mart: Montreal'de plastik patlayıcıların tespit amacıyla işaretlenmesine ilişkin bir sözleşme imzalandı.

- Mayıs: Hindistan Başbakanı Rajiv Gandhi Tamil Tiger örgütü üyeleri tarafından öldürüldü.

- Ağustos: İran Şahı'nın eski Başbakanı Chapour Bakhtiar Fransa'da bir suikast sonucu öldürüldü.

1994 - Temmuz: Buenos Aires'teki (Arjantin) AMIA Yahudi toplum merkezine düzenlenen bombalı araç saldırısında 85 kişi öldü.

1996 - Aralık: Lima'daki (Peru) Japon büyükelçisinin konutu Tupac Amaru devrimci hareketi tarafından rehin alınır. 1997 Nisan'ındaki operasyon sonunda rehin alan 14 kişi öldürülür.

1999 Eylül: Moskova'da (Rusya) düzenlenen bir dizi bombalı saldırıda 200'den fazla kişi öldü.

2001 - Temmuz: Tamil Kaplanları tarafından üstlenilen Colombo havaalanına (Sri Lanka) düzenlenen intihar saldırısında 20 kişi öldü.

Eylül: New York ve Washington'da bombalı intihar saldırıları.

Ekim: Amerika Birleşik Devletleri'nde ölümcül şarbon bakterisi içeren birkaç mektup 5 kişiyi öldürür.

Aralık: Yeni Delhi'deki Federal Parlamento'ya intihar saldırısı (15 ölü). Keşmir'den gelen aşırı Müslümanlara atfedilmektedir.

2003 - Şubat: Bogota'da Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC) tarafından gerçekleştirilen bombalı araç saldırısında 32 kişi öldü.

2004 - Şubat: Moskova metrosunda Çeçen ayrılıkçılara atfedilen bir saldırıda 40 kişi öldü.

2.2.1.1.2. 2006-2015 Yıllar Arasında

Terörizmin tarihine ilişkin bu kısmi kronoloji Ferragu'nun “Histoire du terrorisme” (terörizmin tarihi) başlıklı çalışmasından derlenmektedir (Ferragu, 2014: 126-322).

2006: Irak'taki El-Kaide, diğer cihatçı gruplarla birlikte ülkede İslam Devleti'ni ilan etmektedir.

2014: Ebu Bekir el-Bağdadi liderliğindeki İslam Devleti'nin kontrolü altındaki topraklarda halifeliğin ilan edilmesi. Örgüt tarafından gerçekleştirilen ya da üstlenilen terör eylemlerinin sayısında artış. Nijerya'da İslam Devleti'ne bağlı İslamcı grup Boko Haram bir dizi adam kaçırmaya ve saldırı gerçekleştirmektedir.

2015: Fransa, hiciv gazetesi Charlie Hebdo'ya yapılan saldırı ve 13 Kasım 2015'te Paris'te meydana gelen saldırılar başta olmak üzere çok sayıda İslamcı terör eylemiyle sarsılır. Aralarında İngiltere, Almanya, İspanya ve Belçika'nın da bulunduğu diğer Avrupa ülkeleri de İslamcı grupların üstlendiği saldırılara maruz kalmaktadır.

2.2.1.1.3. 2022 Yılında

2022 - Nisan: Türkiye'de, Bursa'da gardiyanları taşıyan bir otobüse düzenlenen saldırıda bir kişi öldü, dört kişi yaralandı. Bomba yol kenarındaki bir elektrik direğinin altına yerleştirilmişti (Le Figaro & AFP, 2022).

Mali'de askeri kamplara yönelik kamikaze araçlarının kullanıldığı eş zamanlı üç saldırı 6 askerin ölümüne ve yaklaşık yirmi askerin yaralanmasına neden oldu; saldırılar El Kaide tarafından üstlenildi (France 24 & AFP, 2022a).

Burkina Faso'da, Gaskindé'deki askeri birlikleri ve sivilleri hedef alan iki cihatçı saldırı, dokuzu asker olmak üzere yaklaşık on beş kişinin ölümüne neden oldu (France 24 & AFP, 2022b).

2.2.2. Terörizmin Uluslararası Boyutta Gelişimi ve Küresel Etkileri

Demokrasi ortamı terörizm tarafından zayıflatılabilir ve daha radikal gruplara daha güçlü olma şansı verebilmektedir. Bir terör olayı kamuoyunda hükümete olan inancı olumsuz etkileyebilir, çünkü bu tür eylemler genellikle medyanın ilgisini ve siyasi incelemeyi çekecek dramatik bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Her hükümetin birincil görevi halkının güvenliğini korumaktır ve münferit terör eylemleri koordineli bir karşılık verilmesine ilham kaynağı olabilirken, bu tür saldırıların art arda gelmesi insanların hükümetlerinin liderlik yeteneğinden şüphe duymasına neden olabilmektedir. Hükümetin yetersiz olduğunu düşünen insanlar, bu güvensizliğin bir sonucu olarak kanun ve düzen vaat eden radikal fikirlere daha

sempatik yaklaşabilir ya da çeteler veya milisler gibi hükümet dışı örgütlere yönelebilmektedir (Byman, 2019:2).

Asongu & Nwachukwu'ya (2017: 253-270) göre, terörizmin yönetim, siyasi istikrar ve ekonomik yönetim faaliyetleri üzerinde çeşitli etkileri olabilmektedir. Terörizm, siyasi yönetimi söz hakkı ve hesap verebilirlik, siyasi istikrar ya da şiddetsizlik açısından etkileyebilmektedir. Ayrıca hükümetin ekonomik büyüme ve kalkınma için gerekli olan politikaları etkin bir şekilde uygulama kabiliyetini de etkileyebilmektedir. Buna ek olarak, terörizm temel siyasi yönetim kavramlarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Ayrıca, yaşam, kişisel bütünlük, özgürlük ve güvenlik haklarının tümü terörizmden doğrudan etkilenmektedir. Bir terör saldırısının ardından yaşananlarla uğraşırken, genellikle fiziksel zarar ve ölüm dikkatin odak noktasıdır. Bir bireyin yaşayabileceği psikolojik etkiler en ciddi olanlardır, ancak bunlara ihtiyaç duydukları ilgi gösterilmez ve bunun yerine göz ardı edilmektedir (COVITE, 2016: 11).

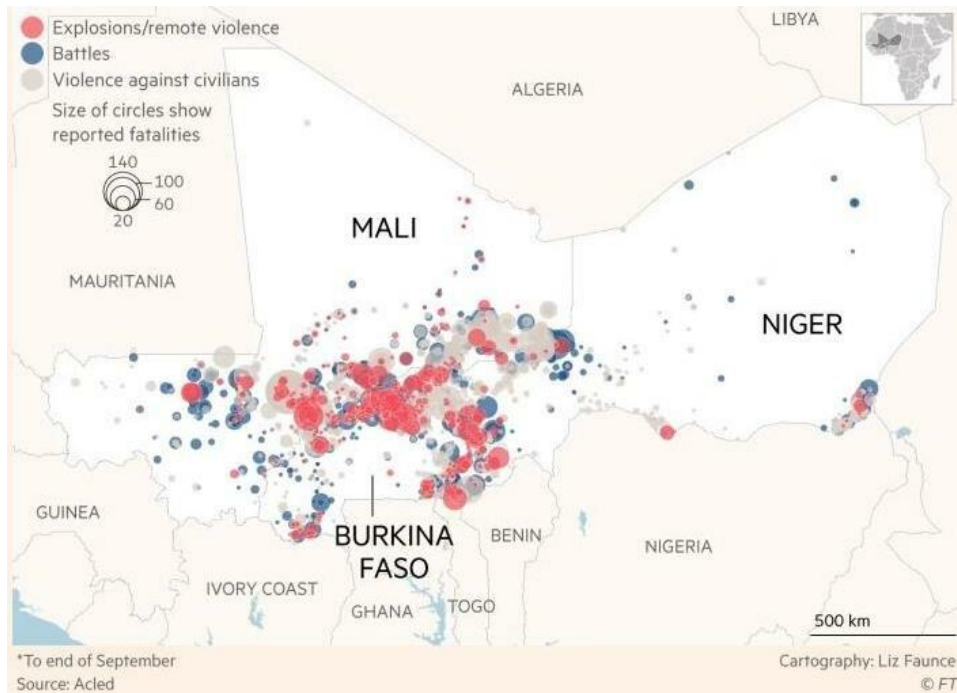
Öte yandan, küresel turizm açısından da terörizm olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Alden (2008 aktaran Baker, 2014: 62-63) bunu örneklemek için 11 Eylül 2001 terör saldırılarının küresel seyahat üzerinde ani ve önemli bir etkisi olduğunu hatırlatmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri, özellikle denizaşırı ülkelerden gelen uluslararası ziyaretçilerde keskin bir düşüş yaşamıştır. Bu düşüş, hava yolculuğunun güvenliğine ilişkin endişeler, ekonomik faktörler ve 11 Eylül sonrası daha katı Amerika Birleşik Devletleri vize politikaları algısından kaynaklandı. Bu faktörler seyahat endüstrisinde Amerika Birleşik Devletleri'nin daha az cazip bir destinasyon haline gelmesi ve uluslararası imajının zarar görmesi endişelerini arttırmaktadır. Bu faktörler seyahat endüstrisinde Amerika Birleşik Devletleri'nin daha az cazip bir destinasyon haline gelmesi ve uluslararası imajına zarar vermesi konusunda endişelere yol açmaktadır.

Terörizmin çocuklar üzerindeki duygusal ve davranışsal etkilerini inceleyen ve bu sonuçlarla ilişkili risk ve koruyucu faktörleri belirleyen bir grup araştırmacının çalışmasına göre, terörizm, bir saldırının coğrafi yakınında olmasalar bile çocukları ve aileleri önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Çalışma, çocukların ve ailelerin terörün etkileriyle başa çıkmalarına yardımcı olmak için ebeveynlere, eğitimcilere ve politika yapıcılara değerli bilgiler sağlamayı amaçlamaktadır. Araştırmacılara göre, terörizmin etkisi toplum genelinde eşit olmayan bir şekilde dağılabilir ve bu da terörizme hazırlık ve müdahale politikaları açısından önemli sonuçlar doğurabilmektedir. Çocuklar güvensizlik, güvenlik endişeleri ve en kötüsünü beklemeye hazır olma durumu yaşayabilmektedir. Terör kurbanı olma endişesi 11

Eylül'den birkaç ay sonra da çocuklarda yaygın olarak görülmeye devam etmektedir. Çalışma, ruh sağlığı uzmanlarının, çocuk doktorlarının ve diğer klinisyenlerin, öğretmenlerin ve okullarda çalışan diğer kişilerin ve gelecekte meydana gelebilecek herhangi bir terör olayından sonra çocuklara ve ailelerine yardım etmek için çağrılacak diğer kişilerin, ülke genelinde ailelerin gelecekte meydana gelebilecek herhangi bir terör olayından sonra çocuklarına destek olmalarına yardımcı olmak için hazırlıklı olmalarını önermektedir (Stein v.d., 2004: 184-194).

Afrika'da, terörün temas ettiği ülkelerin güvenliği ve istikrarı üzerinde olduğu kadar ekonomileri ve kalkınmaları üzerinde de kesin sonuçları vardır. Afrika ülkeleri ile büyük devletlerarasındaki ilişkiler ve bölgesel iş birliği dinamikleri üzerinde de etkileri olabilmektedir. Özellikle de nüfusun zorla yerinden edilmesi ve insan haklarının ihlal edilmesi gibi dramatik insani sonuçları göz ardı etmemek gerekir (Dieng v.d., 2021:6-13). Terörizmin etkilerinin sadece insan hayatını kaybetmekle sınırlı olmadığını söylemeye gerek bulunmamaktadır. Bu aşırılığın yanı sıra, etkisi genellikle psikolojik, kültürel, ekonomik ve siyasi olmaktadır.

2022'nin ilk altı ayında Mali, Burkina Faso ve Nijer arasındaki üç sınır bölgesinde şiddet içeren saldırılar yeniden dramatik bir şekilde artmış ve son on yılın en yüksek ölü sayısına ulaşılmaktadır (D'Amato & Baldaro, 2022).

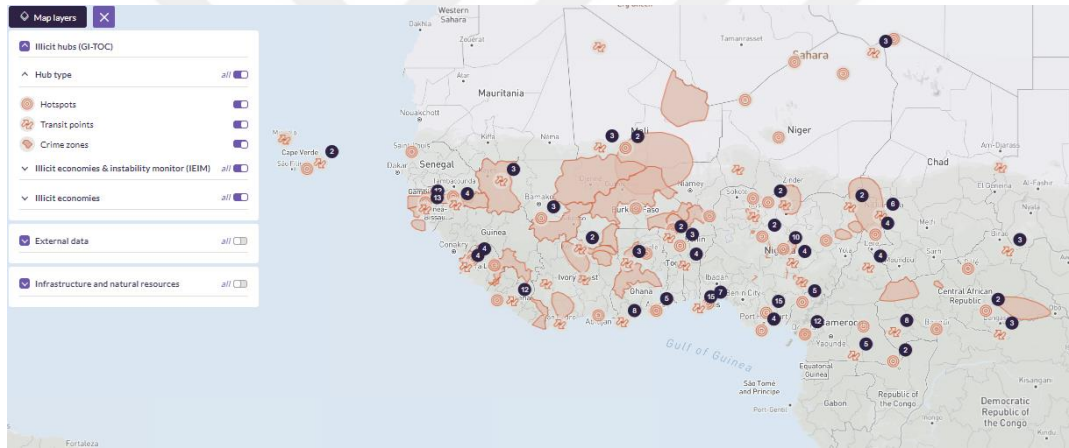
Şekil 2.2 Burkina Faso, Mali ve Nijer'de şiddet içeren saldırılar, Ocak - Eylül 2022

Kaynak: D'Amato & Baldaro (2022)

Son yıllarda Boko Haram'dan ayrılan bir grup olan İSWAP hükümet güçlerini ve altyapı tesislerini hedef alan eylemlerini artırmıştır. 2022 yılında İSWAP tarafından iki büyük saldırı gerçekleştirilmektedir. Nijerya'daki Kuje hapishanesine düzenlenen ve yüzlerce mahkumun serbest bırakıldığı saldırı ve Ondo'daki Aziz Francis Xavier Katolik Kilisesi'ne düzenlenen ve 40'tan fazla kişinin ölümüne neden olan saldırı (U.S. Department of State, 2023).

2023 yılında Sahel bölgesinde terör saldırıları yoğunlaşmış, Burkina Faso, Mali ve Nijer'de büyük olaylar meydana gelmiştir. Şubat 2023'te Burkina Faso'da düzenlenen bir saldırıda 301 kişi hayatını kaybetmiştir (Lozada, 2024).

Dirk Kohnert, "Outside sources of terrorist threats in West Africa" (Batı Afrika'daki terörist tehditlerin dış kaynakları) başlıklı makalesinde, İslamcı olmayan ve İslamcı terörizm de dahil olmak üzere Batı Afrika bölgesinde var olan farklı terörizm biçimlerini tartışmaktadır.

Şekil 2.3 Batı Afrika'nın yasadışı merkezleri: hareket noktaları, geçiş noktaları ve suç bölgeleri, 2022

Kaynak: Global Initiative, 2022

İslamcı olmayan terörizm, dini inançlar veya bağlılıklarla motive edilmeyen terör eylemlerini ifade etmektedir. Bu tür terörizm genellikle siyasi, ekonomik veya sosyal şikayetlerden kaynaklanır. Afrika'daki İslamcı olmayan terörizm, etnik ayrılıkçılardan militan milliyetçilere kadar geniş bir grup yelpazesi ile karakterize edilmektedir. Bu gruplar genellikle bağımsız olarak faaliyet gösterir ve hem devlet kurumlarını hem de sivil nüfusu hedef alabilmektedir.

İslamcı terörizm ise dini motivasyonlarla hareket eder ve genellikle İslam'ın aşırı yorumlarıyla ilişkilendirilmektedir. Batı Afrika'da İslamcı terörizm öncelikle AQIM ve Boko Haram gibi gruplar tarafından temsil edilmektedir. Bu gruplar bölgede genellikle sivil nüfusu ve devlet kurumlarını hedef alan çok sayıda saldırı gerçekleştirmektedir.

Kohnert'in analizi her iki terörizm türünün de Batı Afrika'da önemli tehditler oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu tehditlerin bölgenin karmaşık siyasi yapısı, zayıf devlet yapıları ve devam eden çatışmalar nedeniyle daha da şiddetlendiğini savunmaktadır. Ayrıca, bu tehditlerin münferit olaylar olmadığını, aksine bölgenin tarihine ve toplumsal dinamiklerine derinlemesine gömülü olan daha büyük bir şiddet modelinin parçası olduğunu belirtmektedir (Kwarkye, 2022).

Şekil 2.4 Batı Afrika'nın kıyı bölgelerindeki son saldırı yerleri

Kaynak: Kwarkye, 2022

2.3. Terör ve Medya İlişkileri

Medyanın trajik durumları, bu tarz taktiklerin meşruiyetini onaylayan gazetecilik atlatma haberleri olarak algılaması, medya ve teröristler arasındaki birlikte var olma ilişkisini açıklamaya yardımcı olmaktadır. Medya güvenilir bir bilgi kaynağı olarak görüldüğü için, teröristlerin gündemiyle uyumlu bir tanıtım ve pazarlama yaratmaktadır. Terörist saldırılar, medya ve teröristler arasındaki sözde benzer çıkarlar oyununa dahil olan her iki taraf için de avantajlıdır. Teröristler medyanın ilgisini çeker ve medya da bu alanda yaygın ilgi yaratan haberlerden parasal kazanç sağlamaktadır. Hatta Najem'e göre (t.y.) teröristler medyanın ilgisinin olmadığı durumlarda aşağıdaki dört hedeften hiçbirini gerçekleştiremezler: Grubun adının ya da fikirlerinin anlaşılması, Destekçilerle etkileşime girme kapasitesi, Yerel hükümet

temsilcileriyle görüşmeler yapmak, Kendini yönetici elitlere saygın bir siyasi rakip olarak sunmak.

Beckett'e (2016: 4) göre terörizm hem bir medya fenomeni hem de acımasız, şiddet içeren bir eylemdir. Herkesin terörün dramatik ve önemli hikayesinin farkında olması ve anlaması gerekir. Ancak terörizm de toplumu istikrarsızlaştırmak, korkuyu kışkırtmak ve otoritesini kabul ettirmek için bu tür bir teşhire ihtiyaç duymaktadır.

Gazeteciler, medya kuruluşları ve sosyal medya firmaları için terörizmi haberleştirmek zorlu bir görevdir. Medya kuruluşlarının terör saldırılarını bildirme görevi bulunurken, tanıtım söz konusu olduğunda terörizmin hedeflerinden biri de korku yaymaktır. Kamu algısı, özellikle de kamusal alanda meydana gelen şeytanlaştırma veya yüceltme derecesi, terörist faaliyetlerin haberleştirilme biçiminden etkilenmektedir (Papacharissi & de Fatima Oliveira, 2008: 52-74).

Farklı ülkelerin farklı gazetecilik standartlarına sahip olması da medyanın terörizmi ne kadar farklı şekilde ele aldığını etkilemektedir. Benzer şekilde, haberin türü de terör saldırılarının özelliklerine bağlıdır (O'Loughlin, 2019: 1-7).

Medya ve terörizm arasındaki "simbiyoz" terimini kullanan Hoffman (2003:122), terörizmi doğrudan etkileyen üç önemli kitle iletişim devrimini de sıralamaktadır. Büyük miktarlarda kağıt basmayı mümkün kılan matbaa makinesinin icadı, 19. yüzyılda gerçekleşen bu türden ilk devrimin katalizörü olmaktadır. Hoffman, Narodnaya Volye ve anarşist çağdaşlarını, fikirlerini geniş kitlelere yaymak için gazeteleri kullandıklarından, bu dönemde terörizm ve medyanın nasıl bir arada var olduğuna dair örnekler olarak kullanır. Kitle iletişiminde 1968 yılı ikinci büyük devrime sahne oldu. Amerika Birleşik Devletleri ilk televizyon uydusunu o yıl devreye sokarak haber yayıncılığını hızlandırdı ve teröristlere hedeflerine ulaşmada anında avantaj sağlamaktadır. O yıl aynı zamanda uluslararası terörizmin ortaya çıkışına da tanıklık etmektedir. 20. yüzyılın sonu, haber iletişiminde üçüncü bir devrimin ortaya çıkışına tanıklık etmektedir; bu devrim, ilk ikisinden farklı olarak, yepyeni, önemli teknolojik gelişmelere daha az dayanıyordu ve bunun yerine haberlerin sunulma şeklini değiştirmektedir. Hoffman'a göre "CNN sendromu" olarak bilinen bu olgu, "her zaman tüm haberleri" sunan 7/24 yayım yapan özel haber kuruluşlarının ortaya çıkmasıyla haber yayıncılığında devrim yaratmaktadır. Amerika medyasının "en iyi istihbarat teşkilatı" olarak adlandırılmasının nedeni de budur.

Wolton ve Wieviorka, medyanın kendi ilişkileri üzerinde benzersiz bir kontrol sağlamasını engellemek için, medyanın teröristlere karşı sergilediği üç temel davranışı tanımlamaktadır: - teröristler tarafından istismar edilebilen hayranlık/iticilik; - hem teröristlere

hem de son derece manipülatif oldukları bilinen kamu otoritelerine mesafe koyarak medya bağımsızlığının önemine vurgu; - ifade özgürlüğü ve demokrasiyi tehdit ettiği için terörizmin medyanın ana düşmanı olduğunu savunan "dayanışmacı demokrasi" (Féron, 2003: 135-147).

Fransız sosyolog Michel Wieviorka (1993:43), terörizm ve medya arasında karşılıklı fayda sağlayan bir ilişki olduğu fikrini çürütmek amacıyla, teröristler ve medya arasındaki bağları dört kategoriye ayıran teorisini sunmaktadır: Tam ilgisizlik - teröristlerin eylemleri aracılığıyla propaganda yaymaya çalışmadıkları ya da hedefledikleri kişiler dışında belirli bir nüfus grubunu korkutmadıkları durumlamaktadır; Göreceli ilgisizlik: Teröristlerin şiddet eylemlerine ilişkin haberler karşısında suçluların hiçbir duygu göstermemesi; Medya odaklı yaklaşım - teröristlerin tehditlerini kitle iletişim araçlarını kullanarak yaydığı yaklaşım; Tam ayrılma - teröristlerin gazetecileri, editörleri ve medya kuruluşlarını yok edilmesi ve cezalandırılması gereken düşmanlar olarak görmeye başladığı nokta.

Terörist saldırılar kamuoyunda yaratacakları yankı göz önünde bulundurularak gerçekleştirildiklerinden, failerin basının bundan ne anlam çıkaracağını düşünmeden hiçbir terörist saldırıyı ciddiye almadıkları görülmektedir. Birinin diğerinde zaten var olması anlamında, terörizm ve medya arasında organik bir bağ vardır (Mannoni & Bonardi, 2003: 56).

Teröristler, Laqueur'un (1979) deyiimiyle "bomba felsefelerini" uygulamaya koyarak halkın zihnine korku ve panik aşılarlar. Buna ek olarak, haber değeri taşıyan hikayeler arayan gazeteciler, kamuyu bilgilendirme görevleri gereği terör olayını haberleştirmek zorunda kalmakta ve bu da kamuoyu algısını şekillendirmektedir.

Birçok gazeteci ve muhabirin terör eylemlerini medya için haberleştirirken hayatlarını tehlikeye attıkları unutulmamalıdır. Terörist gruplar gazetecileri ve muhabirleri kaçırabilir ve fidye olarak aldıkları parayı operasyonlarını finanse etmek için kullanabilmektedir. Gazeteciler diğer ülkelerin yanı sıra Suriye, Irak, Çeçenistan, Rusya, Cezayir, Kolombiya ve Meksika'da öldürülmektedir (Muhammad Shadi, 2020).

Terör propagandasından kaçınmak ve terör eylemlerinin medyada yer almasının kamuoyu üzerindeki olumsuz etkisini en aza indirmek için gazeteciler eleştirel bir ruh sergilemeli ve her şeyden önce profesyonel gazetecilik ilkelerine bağlı kalmalıdır.

2.4. Terör Haberciliği

Diğer felaket türlerine benzer şekilde, terörizm de dünya medyası tarafından çeşitli şekillerde anında haberleştirilmektedir. Bu tür gazetecilik haberciliği sıklıkla grafik detaylar ve yıkım ve ölüm resimleri içerir; bunların hepsi kamuoyunun dikkatini çekmek, empatiyi

teşvik etmek ve hükümetlere insani eylemde bulunmaları için baskı yapmak açısından önemlidir (Pantti, 2019: 1-8).

Terörizmin medyada yer almasının temel amaçları temel özgürlükleri korumak, halkın bilgiye erişimini sağlamak, şiddeti başlamadan durdurmak ve her türlü terör eylemiyle mücadele etmektir.

Sosyal medyanın yükselişi sayesinde, medyanın terörizmi haberleştirmesinin en yaygın yolu, bu platformlarda sıkça görülen görüntüleri yayımlamak ve yeniden yayımlamak için acele etmek; olay yerine yakın bir yerde ayakta canlı yayım yapmak, haberi heyecanlandırmak ve dramatize etmek; genellikle kaos ve karmaşanın ortasında olayı "yorumlamak" için tanıklar ve uzmanlara — akademiden veya daha partizan savunucu gruplardan — danışmaktır (Marthoz, 2022).

Terörizmin medyada yer alması, sorumlu habercilik ve etik uygulamalara ilişkin kılavuz ilkeler tarafından yönetilmektedir. Bu etik ilkeler, gazetecilerin terörizmle ilgili bilgileri sunarken saldırıları sansasyonel hale getirmekten ve önyargılar ile stereotipleri yeniden üretmekten kaçınmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

UNESCO'ya göre (Aoutail vd., 2022: 19-26), medya, şiddete veya terörizme göz yumduğu şeklinde yorumlanabilecek açıklamalar yapmaktan kaçınmalıdır. Gazetecileri mesleki becerilerini barış ve anlayışı teşvik etmek için kullanmaya teşvik etmektedir. Terörizmin medyada yer almasına ilişkin etik ilkeler şunlardır:

1. Gerçeği arama: Vatandaşların güvenliklerini sağlamalarına yardımcı olmak için açık, doğru ve profesyonel bilgi sağlamak.
2. Bağımsızlık: Baskı ve sansür çağrılarına rağmen mümkün olan en doğru resmi sunmak için profesyonel özerkliği korumak.
3. İnsaniyet anlamı: Mağdurların onuruna saygı göstermek, güvenlik güçlerinin operasyonlarını tehlikeye atabilecek görüntüler yayımlamamak ve terörist iletişim/propaganda eylemleri için bir aktarıcı olarak hareket etmemek.
4. Şeffaflık: Terörizmi meşrulaştırmadan bağlamını ve nedenlerini açıklamak ve hataları mümkün olduğunca hızlı, görünür ve dürüst bir şekilde düzeltmek.
5. Kamu yararı: Titizlikle doğrulanmış ve onaylanmış bilgilerin yayılması ve yayılan bilgilerin özel yarar, ticari yarar veya hükümet ya da ulusal yarar yerine "kamu yararı" kriterine göre değerlendirilmesi.

Beckett (2016: 1-13) Tow Dijital Gazetecilik Merkezi'nde terör haberciliğinin iyileştirilmesi için bazı ahlaki ilkeler sunmuştur. Belgenin ikinci bölümünde, haber medya kuruluşlarının terörizm haberlerinde dil, önem, bağlam, doğruluk ve denge konularında

kapsamlı politikalara sahip olması gerektiği belirtilmektedir. Doğruluk, şeffaflık ve daha iyi bağlamı korumanın yanı sıra doğrulama için teknik ve editoryal sistemleri geliştirmenin ne kadar önemli olduğunun altı çiziliyor. Bu bölümde ayrıca gazetecilerin nasıl hassas, ihtiyatlı olmaları ve sansasyonel haberlerden kaçınmaları gerektiğinin yanı sıra terör olaylarının çeşitli toplumlar için ne kadar önemli olduğunu gösteren ve kamu politikaları üzerinde etkisi olan haberleri nasıl oluşturabilecekleri de vurgulanmaktadır.

Daha spesifik olarak, The Tow Center terörizmle ilgili haber yapan gazetecilerin şunları yapmasını önermektedir (Beckett & Tow Center for Digital Journalism, 2016):

- Medyanın sansasyonel habercilik yoluyla korku ve kutuplaşmaya katkıda bulunma potansiyelinin farkında olmak.
- Bilgileri doğrulamak ve yanlış bilgi yaymaktan kaçınmak için doğruluk kontrol tekniklerini kullanmak.
- Yaptıkları haberlerin terörden etkilenen mağdurlar, hayatta kalanlar ve toplumlar üzerindeki etkisini göz önünde bulundurmalıdır.
- Resmi olarak suçlanana veya hüküm giyene kadar şüphelilerin isimlerini verme konusunda temkinli olmak.
- Belirli grupları dinleri, ırkları veya milliyetleri temelinde damgalamaktan kaçınmak.

Gazetecilerin, terörizme karşı sorumlu bir habercilik anlayışını güvence altına almak için bu uygulamaların bütününe uymaları önemlidir.

Gazeteciliğin etkisi, özellikle de terörist faaliyetlerin hükümetler ve kamuoyu tarafından nasıl bilindiğini, tanımlandığını ve bunlara nasıl tepki verildiğini belirleyen çerçeveleme ve gündem belirleme açısından çok çeşitlidir (Dahlgren, 2019: vii-ix).

Bununla birlikte, teröristlerin amaçları ve hükümet mesajları gibi medyanın terörizme yaklaşımını etkileyebilecek dış baskılar da söz konusudur.

Landivar tarafından 2015 yılında Paris ve Brüksel'de yaşanan terör olaylarını inceleyen bir çalışmada (Delhalle, 2018: 21), medyanın saldırıları tanımlamak için sıklıkla dinle ilgili terimler kullandığı, bunun da insanların zihninde terörizm ve din arasındaki ilişkiyi güçlendirdiği belirtilmektedir. Teröristler medyayı izleyicilere erişmek ve izleyicilerin ve gazete okuyucularının merakını uyandıran dramatik olaylar yaratmak için kullanmaktadır. Medya, terör olaylarını haberleştirerek korku ve güvensizlik duygularını artırma riskini taşır. Sonuç olarak, televizyon ve sosyal ağlar aracılığıyla görsel olarak bilgilendirilen insanlar daha güçlü bir duygusal etki hissetme eğilimindeyken, yalnızca yazılı olarak bilgilendirilenler daha güçlü bir davranışsal etki hissetme eğilimindedir.

Medyanın terörizmi haberleştirmesinin yan etkilerinden bahseden Avrupa Ağ Tabanlı Önleme ve Öğrenme Programı (t.y.), "Guidelines Journalists" (Gazetecilere Yönelik Kılavuz)'da terörizmi haberleştirmenin şu sonuçlara yol açabileceğini belirtmektedir:

Radikalleşme Üzerinde Etki: Habercilik, heyecan arama eğilimlerini besleyerek, terörizmi cazip hale getirerek ve kutuplaşmayı güçlendirerek radikalleşmeyi etkileyebilir. Planlanan veya mevcut terörle mücadele eylemlerine yapılan detaylı atıflar radikal gruplara ilham verebilir ve terörle mücadele yaklaşımına zarar verebilir.

Ticari zarar: Aşırı habercilik itibar riskine yol açabilir ve reklam ya da tiraj geliri kaybı gibi mali unsurları etkileyebilir.

Teröristlerin müttefiklerinin artması: Bir saldırının arkasındaki terörist gruplara, motivasyonları ve liderleri de dahil olmak üzere, medyada gündem oluşturma yoluyla aşırı ilgi gösterilmesi sempatzan yaratabilir.

Mağdur ayrımcılığı: Mağdurun bakış açısına yer verilmemesi ve bunun çok güçlü bir şekilde vurgulanması, radikalleşme için bir tohum olarak çalışan şikayetlere yol açabilir.

2.5. Batı Basımında Terör Haberciliği

Medyaya hakim olan görüntüler, şok ve büyülenme izlenimi yaratmaktadır. Bu görüntü bolluğu gerçek bir terör gösterisi yaratarak sadece saldırıları gerçekleştirenlerin amaçlarına ulaşmalarına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda günlük gazetelerin okur sayısını ve satışlarını da artırmaktadır.

Terör eylemleri hakkındaki bilginin işlenme şekli her şeyden önce tarihsel ve siyasi bağlama ve bunun altında yatan ideolojiye bağlıdır. Müslüman topluma karşı (kasıtlı ya da değil) önyargılı olmakla suçlanan medyanın haberleri ele alış biçimini eleştirmek için 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından pek çok ses yükselmiştir.

Terörle ilgili bilgilerin medyada ele alınışına ilişkin bazı sorunlu ve tartışmalı vakalar bulunmaktadır.

"Media Coverage of Acts of Terrorism" başlıklı makalesinde: Sorunlu Bölümler ve Önerilen Kılavuz İlkeler", Raphael Cohen-Almagor (2005), terör olaylarının medyada sorunlu ve sorumsuzca ele alındığı, kamuoyunda eleştirilere yol açtığı ve yetkilileri karşı karşıya getirdiği örnekleri incelemektedir. Bu örneklerin, terörizmin medyada sorumlu bir şekilde ele alınmasına yönelik kılavuz ilkelerin geliştirilmesi ihtiyacının altını çizdiğini savunmaktadır. Cohen-Almagor, bazı durumlarda medyanın partizan ya da ideolojik nedenlerle teröristlerin yanında yer aldığını, bunun da potansiyel olarak rehinerin tehlikede olduğu senaryolara yol açabileceğini ve kriz yönetimini aksatabileceğini belirtmektedir.

- 22 Kasım 1974 tarihinde dört teröristin British Airways uçağının kontrolünü ele geçirmesiyle bir uçak kaçırma olayı meydana geldi. Teröristler Mısır'da tutuklu bulunan 13 ve Hollanda'da tutuklu bulunan iki teröristin serbest bırakılmasını talep ettiler. Mısırlı yetkililer talep edilen teröristleri serbest bırakacaklarını ve hava korsanlarına teslim edeceklerini belirttiler. Ancak bir muhabir Mısır uçağında serbest bırakılan hiçbir mahkûmun bulunmadığını ve teröristlerin kandırıldığını ortaya çıkardı. Haberi duyan hava korsanları rehinelere biri olan Alman bankacıyı öldürmüştür (Schmid & De Graaf, 1982: 102).
- Patricia Hearst'ün kaçırılması olayı, Symbionese Liberation Army adlı küçük bir terör örgütü tarafından gerçekleştirilmiştir. Medya bu örgütün mesajının tamamını yayımlamayı kabul etti ve bunu yaparken de olayı abartarak terör örgütünün tanıtım ihtiyaçlarına hizmet eden sansasyonel bir kitle eğlencesi sağlamış oldu (Marilyn & Sally, 1974: 71-85).
- Alman basını, 1977 yılında Hanns Martin Schleyer'in kaçırıldığı 45 gün boyunca teröristlerle işbirliği yapmayı reddetmiş ve bunun yerine yetkililerin talimatlarına uymuştur. Bununla birlikte, haber karartmasında bazı ihlaller meydana gelmiştir. Der Stern dergisi 19 Eylül 1977 tarihli sayısında hükümetin teröristlerin taleplerini yerine getirmeme kararında ısrarlı olduğunu ve zamana oynamak için sahte müzakerelere girdiğini iddia etti. Teröristler hükümetin anlaşmayı reddettiğini görünce, babasının serbest bırakılması için 15 milyon dolar ödemeye hazır olan Schleyer'in oğluna başvurdular. Alman haber ajansı DPA, işlemin zamanını ve yerini açıkladı. Gazeteciler Frankfurt'taki Intercontinental Otel'de toplandı. Ancak teröristler anlaşmayı tamamlayamadı. Schleyer'in cesedi dört gün sonra bulunmuştur (Horchern, 1987: 152-163).
- 1994 yılında Ruanda soykırımı Radio Télévision Mille Collines tarafından daha da şiddetlendirildi. Hutu hükümetine ait bu medya kuruluşu her gün Tutsi toplumunun yok edilmesini savunuyordu. Bu durum, yaklaşık üç aylık bir süre zarfında milyonlarca Ruandalının toplu olarak katledilmesine yol açtı (De Saint-Exupéry, 2019).
- Medya, 11 Eylül 2001 trajedisinin ardından Dünya Ticaret Merkezi'ndeki kurbanlar ile acil durum polis memurları arasında geçen konuşmaları defalarca yayımlamıştır. Bu durum, bazılarının medyanın kulelerde mahsur kalan ve yakında ölecek olan insanların acılarını istismar ettiğini düşünmesi nedeniyle tartışmalara neden oldu. Dehşet, inançsızlık, korku ve dehşetin ortasında başa çıkmaya çalışanların duygusal

karmaşası tekrar tekrar gösterildi ve bu da bazılarını üzdü. Yayımcılar kurbanlara karşı duyarlılık yerine reytinglere öncelik vermiştir (Nacos, 2007).

- Nisan 2022'de Mali hükümeti, Rfi ve France 24 tarafından 8, 9, 13 ve 15 Mart 2022 tarihlerinde suçlayıcı bilgilerin yayımlandığını belirtmiştir. Bu nedenle İletişim Yüksek Otoritesi bu Fransız medyasının Mali topraklarında faaliyetlerini durdurma kararı aldı. Hükümet ayrıca Fransız Genelkurmay Başkanlığı'nın kısa bir süre önce Fransa tarafından geri verilen Mali'nin merkezindeki bir üssün yakınlarında bir insansız hava aracı tarafından çekilen videoları yayımlamasının ardından Fransız ordusunu "casusluk" ve "yıkıcılık" ile suçladı (Diouf, 2022).
- Mart 2022'de France 24 televizyon kanalının yayınları Burkina Faso'da durduruldu. Ülke yetkililerine göre kanal, bir haberinde "yayımlarını AQIM'in en üst düzey yetkilisine, France 24'e [...] açmış ve böylece terörist eylemleri meşrulaştırmak için bir alan sunmuştu". Aralık 2022'de RFI da Burkinabe makamlarına göre "terörist grupların vatanlarını savunmak için seferber olan binlerce Burkinabe'yi caydırmak için umutsuz bir manevraya katkıda bulunduğu ve topraklarımızın bütünlüğünü yeniden tesis etmek için devam eden eylemlerin akımına karşı çıktığı" için askıya alındı (Ahougnon, 2023).
- Burkina Faso geçiş hükümeti, 1 Aralık 2023 tarihinde Fransız Le Monde gazetesinin internet sitesinde "Au Burkina, la propagande fait rage après l'attaque djihadiste sur Djibo" ("Burkina'da, Djibo'daki cihatçı saldırının ardından propaganda öfkeleniyor") başlıklı "eğilimli bir haber" yayımlanmasını kınadı. Sonuç olarak, 2 Aralık 2023 tarihinde Burkina Faso'da Fransız Le Monde gazetesinin yayımını durdurma kararı alınmıştır. Bu gazetede yayımlanan bilgilerin aksine, hükümet sözcüsü Jean-Emmanuel Ouedraogo, "Burkina Faso hükümetinin terörle mücadelede hiçbir zaman propaganda mantığına kilitlenmediğini, ancak terörle mücadelenin yürütülmesi konusunda halka her zaman gerçeği söylemeyi görev edindiğini ve Djibo'daki olaylarla ilgili iletişiminin bu etik yönetim kuralından ayrılmadığını" temin etti (TRT Afrika, 2023).
- Ağustos 2023'te Nijer'deki Radio France Internationale ve France 24'ün sinyalleri de benzer nedenlerle kesildi (Rfi, 2023).

Marceau Ndong Ossa'nın çevrimiçi analizi, birçok Fransız gazetecinin Afrika'ya mutsuzluk gözüyle baktığını ve Bourdieu'nun güç sahiplerinin halkları köleleştirdiğini savunan 'tahakküm ilişkileri' teorisini kullanarak analiz yaptığını öne sürmektedir. Bunun bir

yan etkisi olarak Fransız gazeteciler, uygun olmasa bile neredeyse her zaman muhalefeti desteklemektedir (Ossa, 2023).

Amerika Birleşik Devletleri'nde terörizm haberciliği bir dizi etik yansımayı da beraberinde getirmektedir. Gazeteci Indira Lakshmanan, Ulusal Halk Radyosu'nda (NPR), New York Times'ın ilk sayfalarında terörizm kaynaklı ölümlerin, diğer ölüm nedenlerine kıyasla kişi başına en fazla yer alan ölüm türü olduğunu açıkça belirtmiştir (Marthoz, 2022).

Batı medyası, özellikle de Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık merkezli olanlar, olaylara küresel ölçekte yer vermektedir. Bu yayımlar genellikle uluslararası standartlar ve normlara dayanmaktadır ve bu da bazı gruplara veya topluluklara karşı önyargı algısına yol açabilmektedir.

Her ikisi de Batılı medya kaynakları olan The New York Times ve The Economist, uluslararası haberlerinde Afrika'yı yeterince temsil etmedikleri gerekçesiyle eleştirilmektedir (Harth, 2002). Bu eksik temsil, Afrika'nın hastalık, yoksulluk ve kıtlık kıtası olarak tasvir edilmesine katkıda bulunabilir ve bu da sahadaki gerçekliği tam olarak yansıtmayabilir.

Bununla birlikte, Batılı medya kuruluşları da haberlerinde objektiflik ve denge için çaba göstermektedir. Genellikle olumlu ve olumsuz haberlerin bir karışımını sunmakta ve olayların ve durumların karmaşıklığını ve çeşitliliğini vurgulamaktadır (Carnegie Ethics Online, 2016).

Batı medyasında yer alan haberlerin bir başka yönü de teknoloji kullanımıdır. Dijital medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte teröristler mesajlarını yaymak için kameraların ve internetin yaygınlığından faydalanabilmışlerdir. Bu durum terörizmin medyada ele alınış dinamiklerini değiştirmiş ve Batılı medya kuruluşları bu yeni gerçeklere uyum sağlamak zorunda kalmıştır (Burke, 2021).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TERÖR HABERLERİNİN ANALİZİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırma, Batı Afrika'daki terör haberlerinin Batı basınında özellikle Le Monde gazetesi ve The New York Times gazetesinde nasıl sunulduğunu analiz etmeyi amaçlamaktadır.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın evreni, Le Monde ve New York Times'ta Ocak 2022'den Haziran 2022'ye kadar yayımlanan "Batı Afrika'da terörizm" ile ilgili çevrimiçi yayımlanan haberlerin analizinden oluşmaktadır. Reuters Gazetecilik Çalışmaları Enstitüsü (Reuters Institute for the Study of Journalism) tarafından yapılan bir araştırmaya göre Le Monde ve The New York Times uluslararası kamuoyu üzerinde en etkili ve saygın gazeteler arasında yer almaktadır (Newman, 2023). Dolayısıyla bu iki gazetenin gazetenin seçilmesinin uygunluğunu teyit etmektedir.

Araştırma kapsamındaki 6 ay boyunca Le Monde'da yayımlanan 16 ve The New York Times'da yayımlanan 10 haberin araştırma konusuyla ilgili olduğu tespit edilmiştir (6 ay boyunca meydana gelen terör olayları). Bunlar Le monde ve The New York Times dijital platformlarında yapılan anahtar kelime aramasının sonuçlarıdır.

En sonunda, amaçlı örnekleme dayalı olarak, başlangıçtaki bulunduğu 26 haberden toplam 12'sinin çalışmanın amacına daha uygun olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple bu 12 haber, bu çalışmada analiz için örnek haber olarak sunulmaktadır.

Amaçlı örneklem seçimi Patton'un teorisine dayanmaktadır. "Amaçlı örneklemenin mantığı ve gücü, derinlemesine çalışma için bilgi açısından zengin vakaların seçilmesinde yatmaktadır" (Patton, 2002: 230). Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacına önemli analitik değer sağlayan haber türlerine daha iyi odaklanmak ve nüanslı veriler edinmek için kullanılmıştır. Bu örnekleme türü aynı zamanda coğrafi konum, potansiyel önyargı ve terör haberlerinin ele alınışındaki kültürel farklılıklar açısından iki farklı medya perspektifi arasında doğrudan bir karşılaştırma yapılmasına olanak tanımaktadır.

3.3. Veri Toplama ve Verilerin Analizi

Çalışmada iki tür haber ele alınmaktadır: genel haberler (Ajanslardan haberler) ve özel açıklayıcı haberler (özel ve isimli röportajlar). Bu iki haber türüne odaklanmayı tercih edilmekte, böylece gazetecilerin kişisel görüşlerini içeren başyazı, yorum veya eleştiri gibi

haber metinlerini analiz etmediğimizden emin olabilmektedir. İncelenen haberlerin hepsi ana konu olan Batı Afrika'daki terörizmle ilgilidir.

İlk adım 26 haberin tamamının okunması ve incelemesidir. Ardından bu haberlerde yer alan veriler toplanmakta ve daha sonra bu okumalardan genel bir analiz çıkarılmaktadır.

İkinci olarak, detaylı analiz için her iki gazeteden her ay için birer örnek haber ele alınmaktadır. Dolayısıyla, bu araştırmada Le Monde'dan 6 ve The New York Times'tan 6 haber eleştirel söylem analiz yöntemi uygulayarak detaylı bir şekilde 12 örnek haber analiz edilmektedir.

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın sınırları aşağıdaki şekilde ifade edilebilmektedir:

- Le Monde ve The New York Times platformlarında yayımlananlardan haberlerin seçilmesi amaçlar doğrultusunda yapılmakta ve bu da araştırmanın sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır.
- Söylem analizi yöntemi kullanılarak yapılan veri analizi araştırmanın bir diğer sınırlılığını ortaya koymaktadır. Sadece görsel metinler ve görseller analiz edilmektedir.
- Bu haberler, ölçüt örneklem çeşitlerinden amaçlı örneklemele seçilmiş bulunmaktadır. Bu sebeple, analizlerin sonuçları esas olarak seçilen haberlerin ait olduğu dönem (Ocak-Haziran 2022) için daha geçerlidir.

3.5. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada haberler eleştirel söylem analizi bakış açısıyla incelenmektedir. Bir kişi veya kurumun dili nasıl kullandığını incelemek veya araştırmak için kullanılan bir çerçeve Eleştirel Söylem Analizidir. Yalnızca metinsel özelliklerin tanımlanmasını değil, aynı zamanda metnin etkileşimi ve bağlamı ışığında yorumlanmasını da içerir.

Eleştirel söylem analizi, metinlerin içeriğini analiz etmek için kullanılan sistematik bir yöntemdir ve bu çalışmada kullanılan metodolojidir. Teolojik ve tarihsel analistler içerik analizini başlatan kişiler olarak kabul edilir. Yazılı ve sözlü iletişime içerik analizi uygulamak için sıklıkla gayri resmi yöntemler kullanmışlardır. Araştırmacı, içerik analizi öncesinde inceleme konusunu seçer. Çalışmanın evreni, medya kaynağı ve süresi daha sonra araştırmacı tarafından belirlenir. Evren aşırı büyük olduğunda, bir örneklem alınır. İçerik, tanımlanmış kategoriler, örneklemin içeriğinin nesnel kodlaması ve kodlayıcıların eğitimi

kullanılarak sınıflandırılır. Neyin geçerli ve güvenilir olduğu hesaplanır. Sonuçlar daha sonra tanınmış medya teorileri ışığında incelenir ve açıklanır (Kaid & Wadsworth, 1989: 197-217).

Kintsch ve Van Dijk (1983), söylem analizi kullanan araştırmalarda çok sık bahsedilen kuramcılardır. Söylem analizi yöntemine göre anlama makro yapı ve mikro yapı olmak üzere iki düzeyde yapılmaktadır.

Makro yapılar, bir metni temel iletişimsel mesajına indirgeyen çıkarımsal prosedürler aracılığıyla oluşturulur. Bunlar, bir metnin uyumlu bir bütün halinde organize edilmiş temel yönlerini temsil eder. Bu tür yapı, okuyucuların arka plan bilgilerine ve okuma niyetlerine bağlı olarak değişebilmekte ve aynı metin için birden fazla makro yapı ortaya çıkabilmektedir (Kintsch & Van Dijk, 1983: 53-54).

Mikro yapı konusunda, sentaktik analiz, yerel bağdaşıklık, kelime seçimi ve retorik analiz, mikro yapı analizinin unsurlarıdır (Özer, 2022: 43). Başka değişle, mikro yapılar, birbirini takip eden cümlelerde aktarılan iddialar arasındaki bağlantılar aracılığıyla üretilen dilin yerel bağdaşıklığı ile ilgilidir. Mikro yapılar, metin tabanının temelini oluşturan ayrıntılı anlamsal temsillerdir. Mikro yapılar, belirli önermeleri ve bunların birbirleriyle olan ilişkilerini içerir ve metnin anlamı hakkında ince ayrıntılar sunmaktadır (Kintsch & Van Dijk, 1983: 193-194).

Genel olarak, Eleştirel Söylem Analizi, sosyal ve dilsel yönlerde kökleşmiş güç ve ideolojileri yakından incelemekle ilgilenir. Bu çalışmada Fairclough'un eleştirel söylem analizi çerçevesindeki üç söylem düzeyi kullanılmaktadır.

Metnin biçimsel ve stilistik yönlerinin incelenmesi, betimleme aşaması (mikro analiz düzeyi) olarak bilinen analizin ilk adımının hedefidir. Aynı soru setleri ve metinler arası ilişkiler ve durumsal bağlama ilişkin ipuçları, yorumlama adımında söylemde bu bağlamlara yapılan açık ve örtük göndermeleri belirlemek için kullanılabilir. Analiz sürecinin son adımı makro analiz düzeyidir. Bu adım, söylemin sosyal bağlama ve dilsel hedeflere nasıl uyduğunu netleştirmeyi amaçlamaktadır. Makro bağlamanın incelenmesiyle, aynı soru dizisi kullanılarak dilin statükoyu desteklemek için mi yoksa ona meydan okumak için mi kullanıldığını belirlenmeye çalışılmaktadır (Fairclough, 1989: 109).

Bu analiz tekniği, metni oluşturan gösteren ve gösterilene, belirli dil seçimlerine, bunların nasıl karşılaştırıldığına, düzenlendiğine vb. odaklanmamıza yardımcı olur. Ayrıca, bu kararların söz konusu ifadenin bağlamıyla nasıl ilişkili olduğunu anlamamızı ve bu kararların tarihsel olarak nasıl alındığını kabul etmemizi gerektirir. Bu, metinlerin sosyal olarak düzenlenmiş söylem örnekleri olduğunu ve üretim ve alımlama süreçlerinin sosyal kısıtlamalara tabi olduğunu söylemenin bir başka yoludur. Fairclough'un Eleştirel Söylem

Analizi yönteminin bu kadar faydalı olmasının nedeni, analiz için birden fazla giriş noktası sağlamasıdır.

Çalışmada sunulan çevrimiçi haberler hem Avrupa hem de Amerika medyasını temsil eden Le Monde ve The New York Times tarafından yayımlanan haberlerden alınmaktadır. Haberlerin nesnel olması gerektiği için, daha öznel olan başyazılar veya diğer haber türleri yerine bunları seçilmektedir.

The New York Times, ulusal ünü, uluslararası okuyucu kitlesi, Amerika haber endüstrisinde lider olması ve Amerika'nın diğer gazetelerinin gündemini belirlemeye katkıda bulunması nedeniyle analiz için seçilmektedir (El Zein & Cooper, 1992: 133-146).

Makro yapı çerçevesinde iki önemli unsur kapsamaktadır: tematik yapı ve şematik yapı. Tematik yapı, haberlerde ele alınan kapsayıcı temaları ve konuları ayırt etmemizi sağlayarak birincil vurgularına ilişkin içgörüler sundu. Şematik yapı, haber kaynakları tarafından sağlanan yorumlar ve ilgili taraflarca sunulan yorumların yanı sıra, özellikle ana olayın durumunu ve sunumunu inceleyerek bilginin organizasyonunu dikkatle incelemektedir.

Mikro yapı çerçevesinde analizimiz, bilgi aktarımında netlik ve bağdaşıklık için gramer yapısını ve cümle yapısını değerlendirmek üzere sözdizimsel analizi kapsadı. Ayrıca, münferit paragraflar veya bölümler içindeki fikirlerin mantıksal akışını ve uyumunu sağlamak için yerel tutarlılığı değerlendirilmektedir. Kelime seçiminin analizi, habercilikteki potansiyel önyargılar veya nüanslar da dahil olmak üzere dil kullanımı hakkında ayrıntılı bilgi sağladı. Ayrıca, haber retorikini incelememiz, haberde kullanılan ikna edici veya duygusal teknikleri ortaya çıkarmayı ve bilginin okuyucu kitlesine nasıl sunulduğunu ve çerçevelendiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

3.6. Batı Basınında Batı Afrika Terör Haberlerinin Analizi

Çalışmada iki tür haber ele alınmaktadır: genel haberler (Ajanslardan haberler) ve özel açıklayıcı haberler (özel ve isimli röportajlar). Bu iki haber türüne odaklanmayı tercih edilmekte, böylece gazetecilerin kişisel görüşlerini içeren başyazı, yorum veya eleştiri gibi haber metinlerini analiz etmediğimizden emin olabil. İncelenen haberlerin hepsi ana konu olan Batı Afrika'daki terörizmle ilgilidir. Bu bölüm hem makro hem de mikro düzeyde Van Dijk söylem analizi modeline dayanmaktadır. Haber metinleri görsellerle birlikte analiz edilmektedir. Bunun öncesinde Le Monde gazetesi kısaca bahsedilmektedir.

3.6.1. Le Monde Gazetesi

Le Monde gazetesi, 1944 yılında İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Hubert Beuve-Méry tarafından kurulan Fransız gazetesidir (Le Monde, 2021). Basılı versiyonu haftanın her günü yayımlanmaktadır. **OneNext Global 2022** sıralamasına göre, Le Monde gazetesi

Fransa'da en çok okunan ulusal günlük gazetedir. Bu rapor, 2022 yılında Le Monde'un dünya genelinde ayda toplam 26,3 milyon okuyucuya ulaştığını teyit etmektedir (One Next Global, 2023). "Le Monde" zaman içinde çeşitli sosyal medya ağlarında güçlü bir varlık göstermiş ve dijital çağda güncelliğini koruyarak daha geniş bir kitleye ulaşmıştır.

Başlarında, bu gazetenin sermayesi şirketin ilk hissedarı olarak tüm gazetecileri tarafından yönetildi. Ancak 2010 yılından itibaren, bazı finansal zorluklar nedeniyle, şirketin sermayesinin çoğunluk hissedarları dış hissedarlardır (Le Monde, 2021). Neyse ki bu değişiklik, gazete içindeki başyazı çizgisini ve bilgi üretimini etkilemez. Le Monde gazetesi, genel ve uzman gazetecilerinin yanı sıra yurtdışındaki muhabir ağı sayesinde kamusal yaşamın yönleriyle ilgilenmeyi amaçlıyor. Başyazı çizgisi uzmanlık, soruşturma ve pedagojiye dayanmaktadır.

Le Monde gazetesinde, yayımlan haberlerin birkaç bölümleri vardır. Hem çevrimiçi olarak hem de basılı versiyonda şu bölümleri sayılmaktadır: Fransa, Uluslararası, Siyaset, Toplum, Spor, Gezegen, Bilimler, Sağlık, Kaybolmalar, Podcast'ler, Ekonomi, Kültür, Tartışma, Le Monde Afrique (Afrika için Le Monde bölümü).

3.6.1.1. Le Monde İdeolojisi

Le Monde, analitik yaklaşımıyla, görüşlere odaklanmasıyla ve güncel olayları kapsamlı bir şekilde ele almasıyla uzun bir geçmişe sahiptir. "Le Monde" okuyucularına dijital ve basılı medyada "kaliteli, doğru, doğrulanmış ve dengeli bilgi" sağlamaktadır (Le Monde, 2021). Bu gazete, güncel olayların özenli bir şekilde yorumlanmasına odaklanmakta ve insan ve yurttaşlık haklarını savunmaktadır. Ayrıca çevre ve sürdürülebilir kalkınma konularıyla da ilgilenmektedir. Le Monde sıklıkla kapitalizmin aşırılıklarına karşı çıkmakta ve sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri önlemek için piyasaların daha fazla kontrol edilmesi çağrısında bulunmaktadır.

Aynı zamanda ilerici politikalara ve orta sol adaylara verdiği destekle tarihsel olarak merkez-sol olarak tanımlanmaktadır. Gazete mutlak editoryal bağımsızlığını korumayı başarmıştır. Böylece birbirini izleyen sağ ve sol hükümetleri korkmadan ve kayırmadan kınayabilmiştir (New World Encyclopedia, t.y.). Bu editoryal bağımsızlık bazen önyargı suçlamalarına yol açmıştır. Bu eleştirilere rağmen Le Monde, yüksek düzeydeki gazetecilik profesyonelliği ve dünya olaylarını analiz etmedeki önemli rolü nedeniyle oybirliğiyle kabul edilmektedir.

Le Monde yıllar içinde gelişmiştir. 1995 yılından beri internet üzerinden küresel bir izleyici kitlesine ulaşmaktadır. Çoğu gazetecinin sadece sahibi değil, aynı zamanda mali hissedarı olduğu ve genel yönetim seçimlerine katıldığı gazete, artık kolej yapısıyla da bilinen bir kuruluştur (New World Encyclopedia, t.y.).

3.6.1.2. Le Monde Terör Haberlerinin Genel Analizi

Ocak-Haziran 2022 tarihleri arasında günlük Le Monde gazetesinin internet sitesinde yüzlerce haber yayımlanmıştı. Çalışma Le Monde Afrique bölümünde yayımlanan haberlere odaklanılmaktadır. Öncelikle Batı Afrika'da Terörizm konulu haberleri tespit etmekten oluşmaktadır. Toplam olarak, genel haberlere ve özellikli açıklayıcı haberlere olmak üzere 16 ilgili haber bulunmaktadır. Haberlerin başlıkları aşağıdaki tabloda listelenmektedir.

Tablo 3.1 Le Monde'da Uygun Çalışılmış Örnekler Başlıkları

Gazete	Tarih	Başlık
Le Monde	30 Mayıs 2022	Le Ghana s'inquiète de l'extension de la menace terroriste aux Etats côtiers du golfe de Guinée (Gana, terör tehdidinin Gine Körfezi'ne kıyısı olan ülkelere genişlemesinden endişe duymaktadır)
Le Monde	21 Haziran 2022	Plus de 130 civils tués par des djihadistes présumés dans le centre du Mali (Mali'nin merkezinde 130'dan fazla sivil şüpheli cihatçılar tarafından öldürüldü)
Le Monde	06 Mayıs 2022	Réunion des pays d'Afrique de l'Ouest pour lutter contre l'insécurité (Batı Afrika ülkelerinin güvensizlikle mücadele toplantısı)
Le Monde	03 Mayıs 2022	Au Niger, l'ONU estime qu'il faut « investir à fond » pour aider l'armée (Nijer'de BM, orduya yardım etmek için “tam yatırım” yapılması gerektiğine inanmaktadır)
Le Monde	13 Nisan 2022	Au Mali, les trois Allemands suspectés de « terrorisme » ont été relâchés (Mali'de “terörizm” şüphelisi üç Alman serbest bırakıldı)
Le Monde	03 Mart 2022	Burkina Faso : après le putsch, la transition au défi de l'urgence sécuritaire (Burkina Faso: Darbeden sonra geçiş süreci bir güvenlik acil durumuyla karşı karşıya kaldı)
Le Monde	12 Şubat 2022	Attentats au Bénin : quarante djihadistes tués par les soldats français de « Barkhane » au Burkina Faso (Benin'de saldırılar: Burkina Faso'da kırk cihatçı Fransız “Barkhane” askerleri tarafından öldürüldü)
Le Monde	20 Ocak 2022	Une attaque inédite à l'engin explosif blesse quatre soldats français au Burkina Faso (Burkina Faso'da benzeri görülmemiş bir patlayıcı cihaz saldırısı sonucu dört Fransız askeri yaralandı)
Le Monde	23 Ocak 2022	Le militaire français Alexandre Martin tué au Mali (Fransız asker Alexandre Martin Mali'de öldürüldü)
Le Monde	24 Ocak 2022	Au Nigeria, la présence d'anciens de Boko Haram « terrorise » en silence les habitants de Maiduguri (Nijerya'da eski Boko Haram üyelerinin varlığı Maiduguri halkına sessizce “terör yaşıyor”)
Le Monde	11 Ocak 2022	Dans le nord-ouest du Nigeria, l'armée peine à contrer les « bandits » (Nijerya'nın kuzeybatısında ordu haydutlarla mücadelede zorlanıyor)
Le Monde	12 Ocak 2022	Au Cameroun anglophone où la guerre civile fait rage, « cette CAN nous trouve en deuil » (İngilizce konuşulan ve iç savaşın sürdüğü Kamerun'da “bu Uluslar Kupası bizi yasta buldu”)
Le Monde	15 Nisan 2022	Cible d'une nouvelle attaque dans le nord, le Bénin cherche une riposte à la menace terroriste (Kuzeyde yeni bir saldırının hedefi olan Benin, terör tehdidine karşı bir yanıt arıyor)
Le Monde	30 Mart 2022	Au Nigeria, l'attaque meurtrière d'un train révèle la montée en puissance des gangs (Nijerya'daki ölümcül tren saldırısı çetelerin artan gücünü gösteriyor)
Le Monde	18 Şubat 2022	Au Mali, la peur d'un « vide sécuritaire » après l'annonce du départ de « Barkhane » (Mali'de “Barkhane”nin ayrılığının açıklanmasının ardından bir “güvenlik boşluğu” oluşmasından endişeleniliyor)
Le Monde	11 Mayıs 2022	Au Togo, huit soldats tués dans une attaque « terroriste » (Togo'da “terörist” bir saldırıda sekiz asker öldürüldü)

Le Monde gazetesinde çalışmanın kapsadığı 6 ay boyunca yayımlanan terör haberlerinin çoğunlukla Mali, Burkina Faso ve Nijerya ile ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak Gana, Nijer, Benin, Kamerun, Togo gibi diğer ülkeler de bulunmaktadır. Bu durum, aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi 2022 yılında Batı Afrika'da ve daha spesifik olarak bu üç ülkede kötüleşen güvenlik durumuyla açıklanabilmektedir.

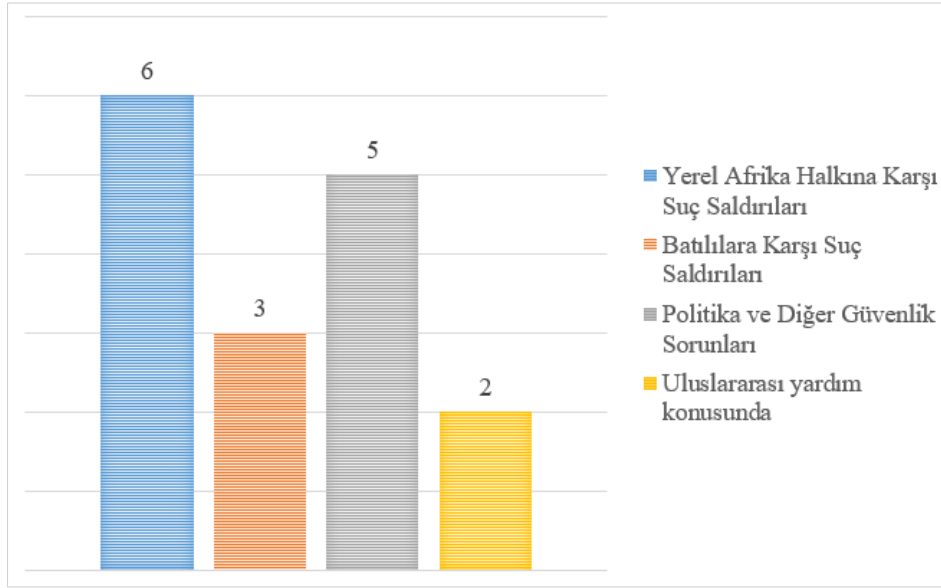
Tablo 3.2 Le Monde'da Batı Afrika'daki terörizmle ilgili yayım sıklığı

İlgili Ülkeler	Haber Sayısı
Mali	4
Burkina Faso	3
Nijerya	3
Gana	1
Nijer	1
Benin	2
Kamerun	1
Togo	1
Toplam	16

Le Monde gazetesindeki Batı Afrika ve Terörizm ile ilgili haberleri değerlendirildiği zaman şu konulara daha fazla yer verildiği görülmektedir:

- Terörizmin Batı Afrika'daki yerel halk üzerindeki sonuçlarını vurgulayan Yerel Afrika Halkına Karşı Suç Saldırıları;
- Batı Afrika ülkelerindeki yabancıları veya Batılı çıkarları hedef alan saldırılara odaklanan Batılılara Karşı Suç Saldırıları;
- Politika ve Diğer Güvenlik Sorunları, Batı Afrika'daki terörizmle ilgili hükümet tepkileri, terörle mücadele stratejileri ve Batı Afrika'daki güvenlik zorlukları gibi siyasi konularla ilgilidir;
- Yabancı hükümetler, STK'lar ve uluslararası kuruluşlar tarafından etkilenen nüfuslara sağlanan yardımlar da dahil olmak üzere, terör saldırıları sonrasında verilen uluslararası yardımlar ve insani müdahaleler.

Bu konuları ele alan Le Monde, Batı Afrika'daki terörizmin sosyal, siyasi ve güvenlik boyutlarının yanı sıra daha geniş uluslararası etkileri ve insani sonuçları da dahil olmak üzere çok yönlü doğasının kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır.

Şekil 3.1 Le Monde Terör haberlerin ana alt konuları

Çalışmada incelenen 16 haber incelendiğinde, gazetecilerin isimlerinin çoğunlukla Avrupa veya Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan yabancılar olduğu görülmektedir.

İncelenen haberler arasında Batı Afrika kökenli sadece bir gazeteci tespit edilmektedir. Bu gözlem, olayların yabancı gazeteciler tarafından ele alınmasının, ilgili Batı Afrika bölgesinden gazeteciler tarafından ele alınmasından daha sık olduğunu göstermektedir.

Gazeteci temsilindeki bu eşitsizlik, medyada yer alan haberlerin tarafsızlığı ve objektifliği konusunda endişelere yol açmaktadır. Dunn'a (2008: 255-271) göre, yabancı muhabirler yerel kültür ve tarihlere ilişkin sınırlı anlayışları nedeniyle Afrika'ya ilişkin klişe ve önyargıları sürdürebilirler. Başka deyişle, yabancı gazeteciler önemli bir dış bakış açısı getirebilir, ancak coğrafi uzaklıkları ve olaylara farklı bakış açıları nedeniyle haberlerine kültürel önyargı veya önyargı da katabilirler.

Tablo 3.3 Le Monde Gazetecilerin Kökeni

Bölgeler	Rakamlar
Avrupa	9
Amerika	0
Batı Afrika	1
Fransa Haber Ajansları	8

Aşağıdaki tabloda sunulan sonuçlara göre, gazeteciler analiz edilen 16 haberde yabancı kaynaklardan ziyade ağırlıklı olarak yerel Batı Afrika kaynaklarını kullanmaktadır. Bu da gazetecilerin terörizm konusunda ağırlıklı olarak yabancı kaynaklara dayanmak yerine Batı Afrika ülkelerinin kendi bakış açılarına ve bilgilerine öncelik verdiklerini göstermektedir.

Gazeteciler yerel kaynakları kullanarak Batı Afrika bölgesinin karşı karşıya olduğu güvenlik sorunlarına ilişkin daha özgün perspektifler sunmaktadır.

Tablo 3.4 Le Monde Haberlerinde Kaynak Kategorileri

Haber Kaynak Kategorileri	Rakamlar
Yerel toplum	25
Ordu	10
Ulusal hükümet yetkilileri	8
Yabancı hükümet yetkilileri	10
Afrika üzerinde yerel uzman	10
Yabancı uzaman	5
Kanun uygulayıcı kurumlar	1

Bu haberler şiddet, terör saldırıları, can kayıpları ve terörizmin Batı Afrika bölgesindeki diğer olumsuz sonuçlarına ilişkin betimlemeler içermektedir.

Çalışma sırasında, Le Monde'daki haberlerde sıklıkla kullanılan bir dizi kelime tespit edilmektedir. Bunlar olumsuz bir anlam taşımakta ve aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3.5 Terörizmle ilgili Le Monde haberlerde en sık kullanılmış kelimeler

Kelime kategorileri	Le Monde
İsimler	Terroriste (terörist), terrorisme (terörizm), massacres (katliamlar), djihadiste (cihatçı), bandits (haydutlar), représailles (misilleme), boko haram, al-qaida (el-kaide), barkhane, morts (ölümler), assaillants (saldırganlar), explosif (patlayıcı), explosion (patlama), urgence (acil durum), insécurité (güvensizlik), défections (fırlarlar), militaires (askerler), afrique de l'ouest (batı afrika), séparatiste (ayrılıkçı), violence (şiddet), massacre (katliam), horreur (dehşet), attaque (saldırı), menace (tehdit), terreur (terör), victime (mağdur), crainte (korku), risque (risk), assaut (saldırı), guerre (savaş), tension (gerginlik), inquiétude (endişe), affrontements (çarpışmalar), conflits (çatışmalar), cibles (hedefler), pauvreté (yoksulluk), insurrection (isyanlık), bombardements (bombalamalar), survivants (hayatta kalanlar), kidnapping (adam kaçırma)

Kelime kategorileri	Le Monde
Fiiller	Terrorise (terörize etmek), fomenter (kışkırtmak), cacher (saklamak), s'enfuir (kaçmak), combattre (savaşmak), renvoyer (geri göndermek), trahit (tedavi etmek), précipiter (aceleye getirmek), relâché (serbest bırakmak), reviennent (geri dönmek), réclament (talep etmek), traquent (takip etmek), frapper (vurmak)
Sıfatlar	Lâche (korkak), barbare (barbar), tués (öldürülmüş), détruit (yok edilmiş), perpétrée (işlenen), présumé (varsayılan), meurtrières (ölümcül), extrême (aşırı), suspectés (şüpheli), dangereuse (tehlikeli), blessés (yaralı), infernal (cehennemlik), terrifiés (dehşet verici), sauvage (vahşi), sanglants (kanlı)
Zarflar	Principalement (öncelikle), explicitement (açıkça), particulièrement (özellikle), grièvement (biraz), légèrement (hafifçe), habituellement (genellikle), discrètement (ihtiyatlı), rarement (nadiren), probablement (muhtemelen), systématiquement (sistematiik olarak)

Bu araştırma kapsamında, bu bölümün başında da belirtildiği üzere, Le Monde Gazetesinde incelenen 16 haberden beşinin detaylı bir analizini aşağıda sunulmaktadır. Örneklemdeki son örnek haber ‘‘Ortak Konuda Haberlerin Karşılaştırmalı Analizi’’ kısmında yer almaktadır.

3.6.1.2.1. Örnek Haber 1: Nijerya'da eski Boko Haram üyelerinin varlığı Maiduguri halkına sessizce ‘‘terör yaşıyor’’

Yayın Tarihi: 24 Ocak 2022

3.6.1.2.1.1. Haberin Makro Yapısı

İncelenen bu haber röportajdır. Başlığı: *Au Nigeria, la présence d'anciens de Boko Haram « terrorise » en silence les habitants de Maiduguri* (Nijerya'da eski Boko Haram üyelerinin varlığı Maiduguri halkına sessizce ‘‘terör yaşıyor’’).

Haberin girişı ise böyle yazılmıştır: *Des centaines de combattants « repentis » du groupe terroriste sont logés dans des camps de transit au cœur de la capitale de l'Etat de Borno* (Terörist gruptan yüzlerce ‘‘tövbeli’’ savaşçı, Borno Eyaleti'nin başkentinin kalbindeki transit kamplarda barındırılıyor). Giriş, haberin ana temasının, yani eski Boko Haram üyelerinin varlığının Maiduguri halkı üzerindeki etkisinin ayrıntılarını vermektedir. Başlıkta anlatılan durumun bağlamı belirlenmekte ve ‘‘Tövbeli’’ olarak bilinen yüzlerce eski savaşçının

şu anda Borno Eyaleti'nin başkenti Maiduguri'deki transit kamplarda barındırıldığından bahsedilmektedir. “Tövbeli” ifadesi bu kişilerin daha önce Boko Haram'a olan bağlılıklarından vazgeçtiklerini, ancak varlıklarının hala yerel halk arasında korku ve endişeye neden olduğunu göstermektedir.

Olayın sunumu, başlıktan itibaren "terörize etmek" fiilinin kullanımıyla okuyucunun aklına bir panik hali enjekte etme eğilimindedir. Haberin girişinde ters virgülle verilen " tövbeli" sıfatı, eski teröristlerin "Borno Eyaleti'nin başkentinin kalbinde" aniden ortaya çıkmalarından dolayı güvenilmez olduklarını ima etmektedir.

Borno Eyaleti'nde 2014-2022 yılları arasında terörizmin yol açtığı zararı ve yerel halk arasında artan panik arasında bir bağlantı kurduktan sonra, bu haber tövbelilerin gerçek niyetleri hakkında şüphe uyandırarak sonuçlanmaktadır.

Bu haberdeki ilk fotoğraf, arkalarında duvarlar olan geniş bir avluda görünüşte boşta duran çocukları gösteriyor. Fotoğrafın alt yazısını okuduğunuzda, gazetecinin okuyucunun bunların Kuzey Nijerya'da terörden sağ kurtulanlardan bazıları olduğunu anlamasını istediğini fark edilmekte; bunların arasında uzun süren terörist katliamlardan sonra gidecek hiçbir yeri olmayan yetim çocuklar ve dul kadınlar da vardır. Nijerya'nın bu bölgesindeki insanların nasıl etkilendiğini ve terörize edildiğini göstermek için haberde benzer şekilde olumsuz iki fotoğraf daha yer almaktadır.

Un quartier proche du camp de Bakassi, qui a été fermé récemment, à Maiduguri, au Nigeria, en janvier 2022. Certaines personnes sont retournées dans leur village, mais beaucoup d'autres, en particulier les veuves et les orphelins, n'ont nulle part où aller. BÉNÉDICTE KURZEN / NOOR POUR «LE MONDE»

Şekil 3.2 Nijerya'da eski Boko Haram üyelerinin varlığı Maiduguri halkına sessizce “terör yaşıyor” başlıklı haberden bir görüntü

Kaynak: Le Monde, 2022

Bu yazı 1600 kelimelik bir haberdır. Üç alt başlık içermektedir. Böylece, okuyucunun kendisini olay yerinde hissetmesi için gerçekleri derinlemesine bir röportajdır. Bu haberin muhabiri (Liza Fabbian) Fransızdır, ancak muhabir olarak Nijerya'ya giderek oradaki olayları anlatmaktadır. Haber, Nijerya'nın Maiduguri kentindeki eski Boko Haram üyelerinin varlığını ele alıyor ve bu varlığın kent sakinleri üzerindeki etkisinin yanı sıra, pişmanlık duyan bu üyelerin topluma yeniden entegrasyonunu yönetmek için yetkililer tarafından alınan önlemleri incelemektedir. Ayrıca bu haber, yerel halkın bu eski savaşçıların yakınlığından duyduğu endişe ve korkuyu vurgularken, yetkililerin bu kişilerin güvenliğini ve rehabilitasyonunu sağlamak için gösterdiği çabaları incelemektedir.

Haberde eski Boko Haram üyeleri, Nijeryalı yetkililer ve yerel topluluklar gibi çeşitli aktörler arasındaki güç dinamikleri vurgulanmaktadır. Boko Haram üyelerinin teslim olması ve sonrasında toplumla bütünleşmesinin güvenlik ve ideolojik zorluklarla ilgili soruları nasıl gündeme getirdiği tartışılmaktadır. Cihatçı ideoloji ile sosyal hayata yeniden entegre olmayı uzlaştırma mücadelesi bölgedeki daha geniş ideolojik gerilimleri yansıtmaktadır. Hükümetin durumu ele alış biçimi, eski militanların akıbetine ilişkin karar alma sürecindeki güç dengesizliklerini ve zorlukları yansıtmaktadır.

Haber kaynakları arasında doğrudan tanıklıklar, resmi açıklamalar, uzman analizleri ve saha raporları yer almaktadır. Haberde, İbrahim, Aisha ve Moussa gibi yerel halkın tepkileri ve endişeleri ile hükümet yetkililerinin halkın yaşadığı durumu yönetmek için aldığı önlemleri anlatılmaktadır. Malik Samuel, Vincent Foucher ve Remadji Hoinathy gibi yabancı araştırmacı ve uzmanlar, terör örgütünün pişmanlık duyan üyeleri ve yerel toplulukların karşılaştığı zorluklara ilişkin analiz ve perspektifler sunmaktadır.

Haberde olaya müdahil olan tarafların çeşitli yorumları sunulmaktadır.

İlk olarak Maiduguri halkı: Boko Haram'ın ileri gelenlerinin varlığını bir terör kaynağı olarak yorumluyorlar. Gazeteci, endişesini "Ça nous terrorise, car nous savons bien qu'ils sont capables de tout !" (Bu bizi dehşete düşürüyor, çünkü onların her şeyi yapabileceklerini biliyoruz!) sözleriyle ifade eden yerel bir öğretmen olan İbrahim'in sözlerini aktarmaktadır. Bu yorum, Boko Haram'ın geri dönenlerinin varlığı nedeniyle kasaba sakinlerinin hissettiği korku ve güvensizlik duygusunu yansıtmaktadır.

İkinci olarak, Nijeryalı yetkililer: eski savaşçıların teslim olmasını rehabilitasyon ve yeniden entegrasyon için bir fırsat olarak yorumluyorlar. Makalede Nijerya ordusunun binlerce terörist ve ailelerinin teslim olduğunu duyurduğu ve bunu terörle mücadelede bir başarı olarak sunduğu belirtiliyor. Ancak yetkililer bu kişilerin bakımı ve yeniden

entegrasyonu konusunda zorluklarla karşılaşmakta ve gerçek niyetleri konusunda soru işaretleri yaratmaktadır.

Son olarak, Boko Haram'dan geri dönenler (tövbeliler): Bazıları teslim olmalarını hayatlarını değiştirmek ve topluma yeniden entegre olmak için bir fırsat olarak yorumlamaktadır. Geri dönenlerden biri olan Moussa, yeni bir sayfa açma ve daha iyi bir gelecek bulma arzusunu dile getiriyor: "Je voulais continuer à soutenir ma famille" (Aileme destek olmaya devam etmek istedim). A Bununla birlikte, Moussa gibi diğer tövbekârlar, Boko Haram'ın eski lideri Abubakar Shekau'ya belirli bir hayranlık duyduklarını ifade ederek, geçmişteki katılımları hakkında tereddütlü duygular beslemektedir.

3.6.1.2.1.2. Haberin Mikro Yapısı

Sentaktik analiz açısından haber, olayları ve ilgili kişilerin duygularını ayrıntılı olarak anlatmak için sık sık açıklayıcı cümleler kullanmaktadır. Cümleler genellikle aktiftir ve insanların eylemlerini vurgular. Örneğin, "Des silhouettes désœuvrées sont assises à même le sol, au pied d'un panier de basket."; "A la mi-octobre 2021, l'armée nigériane annonçait la reddition de « 13 243 terroristes et leurs familles » à travers tout le nord-est du pays."; "La disparition d'Abubakar Shekau, le chef historique du mouvement terroriste, a marqué un tournant dans la crise qui déchire le nord-est du Nigeria depuis plus d'une décennie." ("Bir basketbol potasının dibinde yerde oturan amaçsız silüetler"; "Ekim 2021'in ortalarında Nijerya ordusu ülkenin kuzeydoğusundaki '13.243 terörist ve ailelerinin' teslim olduğunu duyurdu"; "Terörist hareketin tarihi lideri Abubakar Shekau'nun ortadan kaybolması, Nijerya'nın kuzeydoğusunu on yıldan fazla bir süredir parçalayan krizde bir dönüm noktası oldu.").

Bununla birlikte, olayları gerçekleştiren kişilerden ziyade olaylara odaklanan birkaç pasif cümle örneği de vardır. Şu cümlede durum böyledir: "Les otages des djihadistes étaient utilisés comme boucliers humains ou fournissaient de la main-d'œuvre gratuite." ("Cihatçıların rehineleri canlı kalkan olarak kullanılıyordu ya da ücretsiz iş gücü sağlanıyordu."). Genelde, bu haberin cümlelerin anlaşılması kolaydır, fakat bazı cümlelerin anlamını tam olarak kavramak için tekrar okunması gerekebilir.

Bu yazıda yerel tutarlılık çeşitli açılardan ele alınmaktadır.

Nedensel ilişki: Haberde Maiduguri kentinde eski Boko Haram üyelerinin varlığının kent sakinleri arasında nasıl korku yarattığı anlatılmaktadır. Bu korku, terör örgütünün şiddet dolu geçmişi hakkındaki bilgiyle doğrudan bağlantılıdır. Örneğin, haberde "Kimse bizi neler olduğu konusunda bilgilendirmedi" denildiğinde, bilgi eksikliğinin kent sakinleri arasında

endişeye yol açtığı vurgulanmaktadır. Ayrıca, Nijerya ordusu tarafından binlerce teröristin teslim olduğunun açıklanması, bölgedeki geri dönenlerin nüfusunun artmasına yol açmış ve bu da bölge sakinleri arasında endişeye neden olmuştur.

İşlevsel ilişkiler açısından bakıldığında, haber, Boko Haram'dan geri dönenlerin varlığı karşısında yetkililerin ve Maiduguri yaşayanlarının işlevsel rolünü vurgulamaktadır. Haberin muhabiri okuyucuların, yetkililerin bu eski savaşçıları barındırmak ve yeniden entegre etmekten sorumlu olduğunu anlamasını sağlarken, bölge sakinleri bu bireylere karşı güvensizliklerini ve korkularını dile getirmektedir. Bu işlevsel dinamik, farklı aktörlerin aynı bağlamda nasıl tepki verdiğini ve etkileşimde bulunduğunu göstermektedir.

Referansal ilişkiden bahsetmek gerekirse, haber metni konuyu aydınlatmak için Boko Haram'ın tarihi lideri Abubakar Shekau'nun ortadan kaybolması veya 1.000 Housing Estate'e yapılan saldırı gibi belirli olaylara atıfta bulunmaktadır. Bu bağlamsal referanslar, okuyucuların hikayeyi kesin bir zamansal ve coğrafi çerçeveye yerleştirerek daha iyi anlamalarını sağlamaktadır.

Kelime seçimine baktığımızda, muhabirin durumun olumsuz yönlerini öne çıkaran bir dil kullandığını görülebilmektedir. Örneğin, Maiduguri sakinlerinin Boko Haram'ın eski üyelerinin varlığı karşısında hissettiklerini tanımlamak için "terrorise", "cauchemar", "infernal", "psychose", "paniquer" (terörize ediyor, kabus, cehennem, psikoz ve panik) gibi terimler kullanılmaktadır. Bu kelimeler, tövbelilerin yerel halk için sürekli ve korkutucu bir tehdit oluşturduğu fikrini pekiştiriyor. Buna ek olarak, eski Boko Haram üyelerinin ifadeleri bağlamında "Tanrı bizi kurtardı" gibi ifadelerin kullanılması bir umutsuzluk ve kadercilik atmosferine işaret etmektedir. Gazeteci bu olumsuz yönleri vurgulayarak metin boyunca karanlık ve rahatsız edici bir atmosfer yaratmaktadır. Maiduguri halkının yaşamına dair bu oldukça kasvetli tasvir, okuyucu aklında uluslararası yardıma ihtiyaç duydukları izlenimini bırakmaktadır.

Bu metindeki haber retoriği, Maiduguri'deki eski Boko Haram üyelerinin varlığıyla ilgili zorlukları ve endişeleri göstermek için öncelikle tanıklıkların ve anekdotların kullanımına dayanmaktadır. Haber, bilgi aktarmak ve okuyucu algılarını şekillendirmek için çeşitli söylem stratejileri kullanmaktadır. Örneğin, İbrahim, Aisha ve Moussa gibi kişilerden doğrudan alıntılarının kullanılması birinci ağızdan anlatım sağlamakta ve anlatıya özgünlük katmaktadır.

Ayrıca, kişisel hikayelerin istatistiki verilerle yan yana getirilmesi, durumun çok yönlü bir tasvirini oluşturmaktadır. Haber, yerel halka, araştırmacılara ve hükümet yetkililerine seslenerek durum hakkında çeşitli perspektifler sunmaktadır. Haberde bu tanıklıkları sunarak

Maiduguri halkı ile empati kurmayı ve bu eski savaşçıların varlığının günlük yaşamları üzerindeki somut sonuçlarını vurgulamayı amaçlanmaktadır. Buna ek olarak, basketbol potasının yanında oturan hareketsiz silüetlerin ya da dikenli tellerle kaplı duvarların görüntüleri gibi betimleyici ayrıntıların kullanılması, okuyucu için görsel ve sürükleyici bir atmosfer yaratılmasına yardımcı olmaktadır. Buna ek olarak, haber durumun daha derinlemesine bir bağlamını ve analizini sağlamak için rakamlar ve veriler kullanıyor. Örneğin, Boko Haram'a katılan veya ayrılan tahmini insan sayısından ve hükümet yetkililerinin bu geçişi yönetirken karşılaştıkları zorluklardan bahsetmektedir.

Haberde korku, belirsizlik, empati ve dayanıklılık yer algılanmaktadır. İbrahim'in endişeleri ve potansiyel şiddetle ilgili kaygılarının da vurguladığı gibi, Maiduguri halkı arasında eski Boko Haram üyelerinin aralarındaki varlığı nedeniyle korku yaygın. Hükümetin durumu nasıl ele alacağı ve tövbe eden militanların niyetleri konusundaki belirsizlik, toplumda huzursuzluk hissine katkıda bulunmaktadır. Aisha ve Moussa gibi bireylerin kişisel hikayeleri empati uyandırarak deneyimlerinin ve mücadelelerinin anlaşılmasını sağlıyor. Son olarak, hem topluma yeniden entegre olmaya çalışan eski militanlar hem de zorluklarla kararlılıkla yüzleşen Maiduguri halkı dayanıklılık göstermektedir.

3.6.1.2.2. Örnek Haber 2: Benin'de saldırılar: Burkina Faso'da kırk cihatçı Fransız "Barkhane" askerleri tarafından öldürüldü

Yayın Tarihi: 12 Şubat 2022

3.6.1.2.2.1. Haberin Makro Yapısı

Başlık *Attentats au Bénin: quarante djihadistes tués par les soldats français de « Barkhane » au Burkina Faso* (Benin'de saldırılar: Burkina Faso'da kırk cihatçı Fransız "Barkhane" askerleri tarafından öldürüldü) bilgilendirici olup, ana olayları hemen ortaya koymaktadır. Yani, Benin'deki terör saldırıları ve ardından Burkina Faso'da Fransız askerleri tarafından kırk cihatçının öldürülmesi. Belirli sayıların kullanılması "quarante djihadistes" (kırk cihatçı) haberin somutluğuna katkıda bulunurken, "soldats français de 'Barkhane'" (Fransız 'Barkhane' askerleri) ifadesi, tanınmış bir askeri operasyonun söz konusu olduğunu vurgulayarak hem güvenilirlik hem de olayın uluslararası boyutuna işaret etmektedir.

Haber girişi şöyle yazılmaktadır: *Les récentes attaques à la bombe artisanale au Bénin voisin avaient fait neuf morts, dont un ancien militaire français* (Komşu Benin'de son zamanlarda meydana gelen ev yapımı bombalı saldırılarda, aralarında eski bir Fransız askerinin de bulunduğu dokuz kişi hayatını kaybetti). Bu haber girişi, temel olayı özetleyerek bağlamı belirlemektedir: Benin'de, aralarında eski bir Fransız askerinin de bulunduğu dokuz

kişinin ölümüyle sonuçlanan son bombalı saldırılar. Bu sadece durumun ciddiyeti hakkında hızlı bir genel bakış sağlamakla kalmıyor, aynı zamanda bir Fransız vatandaşının olaya dahil olduğunu vurgulayarak Fransız okuyucular için kişisel ve ulusal bir ilgi oluşturmaktadır. "Attaques à la bombe artisanale" (ev yapımı bombalı saldırıları) ifadesi saldırıların yöntemine hemen işaret ederek bir ayrıntı katmanı eklemektedir.

Haberin ana teması, Batı Afrika'da terörizme karşı devam eden mücadele olup, Fransız askeri operasyonu "Barkhane" ve Benin'deki saldırıların ardından cihatçılara yönelik eylemi içeren spesifik olaya odaklanmaktadır. Uluslararası askeri işbirliği, cihatçı faaliyetlerin coğrafi yayılımı ve bu tür operasyonların siyasi sonuçları temaları da öne çıkmaktadır. Haber, bu olayların Batı Afrika'nın bölgesel istikrarı ve Sahel bölgesindeki askeri çatışmaların değişen dinamikleri üzerindeki daha geniş etkilerini vurgulamaktadır.

Kullanılan fotoğraf Fransız askerlerinden oluşan konvoyun Burkina Faso'nun kuzeyinde halk tarafından sevinçle karşılandığını göstermektedir.

Des soldats de l'opération « Barkhane », dans le nord du Burkina Faso, en novembre 2019. MICHELE CATTANI / AFP

Şekil 3.3 'Benin'de saldırılar: Burkina Faso'da kırk cihatçı Fransız "Barkhane" askerleri tarafından öldürüldü' başlıklı haberdan görüntü

Kaynak: Le Monde, 2022

Haber kaynakları arasında Fransız ordusu ve hükümetinin resmi açıklamaları, "Barkhane" operasyonu hakkında bağlamsal bilgiler ve bölgesel jeopolitik dinamiklere atıflar yer alıyor.

Etkinliğe katılan tarafların yorumları, bölgede terörizmle mücadele ihtiyacına ilişkin ortak bir geniş görüşlülük ortaya koymaktadır.

Fransız ordusu operasyonu, Benin'de can alan terör saldırılarına karşı gerekli ve etkili bir yanıt olarak nitelendirdi. Genelkurmay Başkanlığı saldırıların ayrıntılarını verirken yerel makamlarla koordinasyonun altını çizdi. Örneğin ordu, "Beninli ve Burkina-Fasolu ortakları tarafından uyarılan cihatçı gruplarla mücadele eden askeri gücün, Perşembe günü kırk cihatçının öldürüldüğü hava saldırılarını gerçekleştirmeden önce saldırılardan sorumlu olan bu silahlı grubun yerini tespit etmek için hava istihbarat yeteneklerini devreye soktuğunu" belirtmektedir. Aşağıdaki iki metnin de gösterdiği üzere, bu durum müdahalenin etkinliğini ve saldırıların hassasiyetini vurgulamaktadır: "Dans la matinée du 10 février, après avoir localisé et identifié une première colonne de terroristes se déplaçant à moto, en accord et en coordination permanente avec les autorités burkinabées, une première frappe aérienne a été effectuée par un drone Reaper alors que la colonne venait de pénétrer sur le territoire burkinabé" (10 Şubat sabahı, Burkina Faso yetkilileriyle mutabakat ve devam eden koordinasyon içerisinde, motosikletlerle seyahat eden teröristlerden oluşan ilk kolun yerinin tespit edilmesinin ardından, kol Burkina Faso'ya henüz girmişken bir dron Reaper tarafından ilk hava saldırısı gerçekleştirilmiştir) ve "une dizaine de terroristes ont été neutralisés" (yaklaşık on terörist etkisiz hale getirilmiştir).

Benin ve Burkina Faso'nun Fransa ile işbirliği, terörizme karşı ortak bir yanıt verildiğini göstermek için vurgulanmaktadır. Bu alıntı konuyu açıklamaktadır: "En accord et en coordination permanente avec les autorités burkinabées, une première frappe aérienne a été effectuée par un drone Reaper alors que la colonne venait de pénétrer sur le territoire burkinabé" (Burkina-Fasolu yetkilileriyle mutabık kalınarak ve devam eden koordinasyonla, kol henüz Burkina-Faso topraklarına girmişken bir dron Reaper tarafından ilk hava saldırısı gerçekleştirilmiştir).

Haber doğrudan yerel sakinlerin veya mağdurların yorumlarını aktarmasa da, saldırıların sonuçlarından ve can kayıplarından bahsetmekte, bu da yerel topluluklar üzerindeki etkiyi anlamayı mümkün kılmaktadır. Örneğin, " Ces trois attaques à la bombe artisanale avaient fait également douze blessés parmi les équipes chargées de la sécurité du parc naturel W" (Bu üç ev yapımı bombalı saldırı, W doğa parkının güvenliğinden sorumlu ekiplerden on ikisinin de yaralanmasına neden oldu). Yaralanma ve can kayıplarından bahsedilmesi durumun ciddiyetini ve siviller üzerindeki doğrudan etkisini göstermektedir.

Haberde ayrıca bölgesel istikrarsızlıkla ilgili endişelere de dikkat çekilmekte: "Jusqu'à récemment, le Bénin était considéré comme un îlot de stabilité en Afrique de l'Ouest, région

où opèrent de nombreux groupes djihadistes liés à Al-Qaida et à l'organisation Etat islamique (EI). Mais une récente série de raids frontaliers dans les pays situés au sud du Sahel a confirmé les craintes que des groupes djihadistes sévissant au Mali, au Niger et au Burkina Faso cherchent à progresser vers la côte" (Yakın zamana kadar Benin, El Kaide ve İslam Devleti (İD) ile bağlantılı birçok cihatçı grubun faaliyet gösterdiği bir bölge olan Batı Afrika'da bir istikrar adası olarak görülüyordu. Ancak Sahel'in güneyindeki ülkelerde son dönemde yaşanan bir dizi sınır baskını Mali, Nijer ve Burkina Faso'da faaliyet gösteren cihatçı grupların kıyıya doğru ilerlemeye çalıştığı yönündeki korkuları doğruladı).

Ardından Fransız ordusunu terör tehdidine karşı kararlı ve etkili bir yanıt olarak sunarak üstü kapalı bir yorum yapıyor. Operasyonların ayrıntılı tasvirleri ve cihatçıların başarılı bir şekilde ortadan kaldırılması, Fransız kuvvetlerinin askeri güç ve kabiliyetlerini vurgulamaktadır. Bu da terörizmle mücadelede bu tür müdahalelerin etkinliğine duyulan güveni göstermektedir: "L'engagement d'une patrouille de chasseurs Mirage 2000 a permis de procéder à trois nouvelles frappes visant des regroupements de terroristes à proximité du lieu de la première frappe, au cours desquelles plus d'une trentaine de terroristes ont été neutralisés, un pick-up et plus d'une dizaine de motos ont été détruits." (Bir Mirage 2000 savaş uçağı devriyesinin taahhüdü, ilk saldırının yapıldığı yere yakın terörist grupları hedef alan ve otuzdan fazla teröristin etkisiz hale getirildiği, bir kamyonet ve bir düzineden fazla motosikletin imha edildiği üç yeni saldırının gerçekleştirilmesini sağlamıştır.)

Fransa, askeri eylemleri ve resmi açıklamalarıyla, siyasi ve güvenlik sorunlarına rağmen terörle mücadeleyi sürdürme kararlılığını ortaya koyuyor. Haberin muhabirine göre "La France, qui combat les groupes djihadistes au Sahel depuis neuf ans, pourrait bien annoncer dans les prochains jours le retrait de ses troupes du Mali, alors que la junte au pouvoir à Bamako témoigne d'une hostilité croissante à l'égard de la présence française. Paris conserve néanmoins la ferme intention de continuer à lutter contre la propagation du djihadisme dans la région" (Sahel'de dokuz yıldır cihatçı gruplarla mücadele eden Fransa, Bamako'da iktidardaki cuntanın Fransız varlığına karşı giderek artan bir düşmanlık göstermesi nedeniyle önümüzdeki birkaç gün içinde Mali'deki askerlerini geri çekeceğini açıklayabilir. Paris yine de bölgede cihatçılığın yayılmasıyla mücadele etmeye devam etme niyetini koruyor). Haberde bu açıklamasıyla, Malili yetkililerle yaşanan gerginliklere rağmen Fransa'yı Batı Afrika bölgesinde terörizme karşı mutlak bir çare olarak sunulmaktadır.

3.6.1.2.2.2. Haberin Mikro Yapısı

Haberdeki sözdizimi açık ve anlaşılırdır, gazetecilik standartlarına göre bilgiyi etkili bir şekilde iletmeyi amaçlamaktadır. Ancak çoğunlukla karmaşık cümleler kullanılmıştır. Bunlar ayrıntılı bilgi aktarmaktadır. Yan cümleler, ana anlatının akışını bozmadan ek bağlam ve ayrıntılar sağlamaktadır.

Haberin tutarlılığı, mantıksal ilerleme ve paragraflar arasında net bağlantılar yoluyla korunmaktadır. Her bölüm bir öncekinin üzerine inşa edilmekte ve anlık olaylardan (saldırıları ve askeri müdahale) daha geniş kapsamlı sonuçlara (bölgesel istikrar ve siyasi dinamikler) geçilmektedir. Haber metninin tutarlılığı, anlatılan olaylar, ilgili tarafların eylemleri ve bölgesel konularla güçlendirilmektedir.

Birbiriyle ilişkili fikirleri birbirine bağlayan geçiş cümleleri ve bağlaçlar cümleleri tutarlı ve anlaşılır hale getirmektedir.

"Ces trois attaques à la bombe artisanale avaient fait également douze blessés parmi les équipes chargées de la sécurité du parc naturel W. La force militaire qui lutte contre les groupes djihadistes, « alertée par ses partenaires béninois et burkinabés », « a engagé des capacités aériennes de renseignement pour localiser ce groupe armé » responsable des attentats avant d'effectuer, jeudi, des frappes aériennes dans lesquelles quarante djihadistes ont été tués, détaille un communiqué." (Bu üç el yapımı bombalı saldırıda W Doğa Parkı güvenlik ekiplerinden on iki kişi de yaralandı. Cihatçı gruplarla savaşan askeri güç, "Beninli ve Burkina-Fasolu ortakları tarafından uyarıldı", perşembe günü kırk cihatçının öldürüldüğü hava saldırılarını gerçekleştirmeden önce saldırılardan sorumlu "bu silahlı grubun yerini tespit etmek için hava istihbarat yeteneklerini devreye soktu).

Yukarıdaki metinde "La force militaire qui lutte contre les groupes djihadistes" (Cihatçı gruplarla savaşan askeri güç) ifadesi, bombalı saldırılarla ilgili önceki ifadeyi müteakip askeri müdahaleye bağlayan bir geçiş unsuru olarak işlev görmektedir.

Haberdeki sözcük seçimleri, konunun ciddiyetini yansıtacak şekilde yeterince hassas. "neutralisés" (etkisiz hale getirilmiş), "frappes aériennes" (hava saldırıları) ve "djihadistes" (cihatçılar) gibi kelimeler askeri eylemlerin ciddiyetini ve teröristlerin oluşturduğu tehdidi aktarmak için kullanılmıştır. "Patrouille de chasseurs Mirage 2000" (Mirage 2000 avcı devriyesi) ve "drone Reaper" (dron Reaper) gibi askeri jargon kullanımı da haberin otoriter tonuna katkıda bulunmaktadır. "îlot de stabilité" (istikrar adası) gibi terimler, bölgenin geçmişteki algıları ile mevcut durum arasındaki zıtlığı vurgulamak için kullanılmakta ve anlatıya derinlik katmaktadır.

Haberde kullanılan retorik, cihatçı grupların oluşturduğu tehdidin altını çizirken Fransız askeri operasyonunun etkinliğini ve gerekliliğini vurgulamayı amaçlıyor. Haber, yerel yönetimlerle koordinasyonu ve önemli sayıda cihatçının başarılı bir şekilde ortadan kaldırılmasını detaylandırarak, Fransız ordusunun eylemlerini hem haklı hem de övgüye değer olarak çerçeveliyor. Batı Afrika'daki istikrarsızlığa rağmen Fransız ordusunun terörle mücadelede proaktif önlemler aldığı belirtiliyor.

Bu haberde aktarılan duygu, Batı Afrika'daki cihatçı saldırıların askeri müdahale gerektiren ciddiyeti ve ağırlığıdır. Okuyucular, haberin bir kayıp duygusu ve teyakkuz ihtiyacı uyandırdığını kolaylıkla algılayabilir. Kayıplardan bahsedilmesi, özellikle de eski bir Fransız askerinin dahil edilmesi, etkiyi kişiselleştirmekte ve okuyucular arasında duygusal tepkileri artırarak Batı Afrika'daki terörizmden etkilenenlere yönelik duygudaşlık ve endişelerini artırabilmektedir.

3.6.1.2.3. Örnek Haber 3: Nijerya'daki ölümcül tren saldırısı çetelerin artan gücünü gösteriyor

Yayın Tarihi: 30 Mart 2022

3.6.1.2.3.1. Haberin Makro Yapısı

Bu haber bir röportajdır. Fransız gazeteci Liza Fabbian tarafından kaleme alınmıştır. Kendisi Lagos şehrinden bildirmiştir. "*Au Nigeria, l'attaque meurtrière d'un train révèle la montée en puissance des gangs*" (Nijerya'daki ölümcül tren saldırısı çetelerin artan gücünü gösteriyor) başlığı haberde ele alınan olay (Nijerya'daki ölümcül tren saldırısı) hakkında bir genel bakış acısı vermektedir. Saldırının düzeyi "meurtrière" (ölümcül) terimiyle vurgulanmakta ve Nijerya'da suç çetelerinin artan tehdidinin altı çizilmektedir. Haberin başlığı, olayın münferit bir olay değil, ülke genelinde çete şiddetine yönelik daha büyük bir eğilimin parçası olduğu görüşünü ortaya koymaktadır.

Haber girişi şöyle yazılmıştır: *Dans le nord-ouest du pays, l'armée peine à contrôler l'expansion des « bandits », qui ont récemment ciblé un aéroport puis un train de passagers* (ülkenin kuzeybatısında ordu, kısa süre önce bir havaalanını ve ardından bir yolcu trenini hedef alan "haydutların" yayılmasını kontrol altına almakta zorlanıyor). Olayı Nijerya'nın kuzeyindeki güvensiz güvenlik durumu bağlamında tanıtmaktadır. Abuja ve Kaduna arasındaki yolun bir bölümünün haydut gruplarının düzenli saldırıları nedeniyle korkulu olduğunu açıklamaktadır. Haber girişi, sahneyi bu şekilde kurarak okuyucuların dikkatini hemen çekmekte ve tren saldırısının gerçekleştiği arka planı oluşturmaktadır. Buna ek olarak, tren karayoluyla seyahat etmeye kıyasla daha güvenli bir ulaşım aracı olarak sunulmakta, bu

da trene yapılan nihai saldırıyı daha da şaşırtıcı ve önemli kılmaktadır. Başlık ve giriş, okuyucuları hikâyeye çekmeye ve Nijerya'daki durumun ciddiyetini aktarmaya çalışmaktadır.

Haberde, gazetecilik kurallarına uygun olarak ne, ne zaman, nerede, neden ve nasıl sorularına yanıt verilmektedir. Mart 2022'de Nijerya'nın kuzeyinde bir trene düzenlenen ölümcül saldırı hatırlatılmaktadır. Muhabir, ordunun Abuja ve Kaduna arasında yaşayan insanların güvenliğini sağlamadaki başarısızlığı nedeniyle adam kaçırma ve katliamların yoğunlaştığını açıklamaktadır. Haberde, hükümetin güvensizlikle mücadelede etkisiz yöntemler kullandığı sürece Nijerya'nın daha kötü olaylar yaşayacağı ve bunun da ülke ekonomisine zarar vereceği öngörüsüyle sonuçlanmaktadır.

Bu haberde yer alan fotoğraf 2016 yılına aittir. Kaduna ile Nijerya'nın başkenti Abuja arasında sadece ulaşım sağlayan bir treni göstermektedir.

Un train à destination de Kaduna s'apprête à partir d'Abuja, la capitale du Nigeria, en 2016. STRINGER / AFP

Şekil 3.4 'Nijerya'daki ölümcül tren saldırısı çetelerin artan gücünü gösteriyor' başlıklı haberdan görüntü

Kaynak: Le Monde, 2022

Haber çeşitli kaynaklar ve bakış açıları içermektedir. Hükümet ve askeri yetkililerden yapılan alıntılar olayla ilgili resmi bir duruş sergilemektedir. Yolcuların kişisel tanıklıkları habere özgünlük ve duygusal ağırlık katmaktadır. Bağımsız analistler ve araştırmacılar, hükümetin ve ordunun müdahalesinin etkinliği konusunda eleştirel bakış açıları sunarak mevcut çabaların yetersizliğini ve düzensizliğini vurgulamaktadır.

3.6.1.2.3.2. Haberin Mikro Yapısı

Sözdizimi açısından, analizin ayrıntılı ve incelikli doğasını yansıtan cümleler ağırlıklı olarak karmaşık ve bileşiktir. Doğrudan alıntılar ve rapor edilen konuşmanın kullanımı cümle yapılarına çeşitlilik katarak anlatıyı daha ilgi çekici ve güvenilir kılmaktadır.

Tutarlılıktan bahsetmişken, haber patlamanın trenin durmasına yol açması ve bunun da saldırıyı kolaylaştırması gibi nedensel bağlantılar kurmaktadır. Anlatı, hükümetin eylemlerini ya da eylemsizliklerini çetelerin artan cesaretine bağlayarak politika ve uygulamada bir başarısızlık olduğunu ima etmektedir. Bu işlevsel bir ilişkidir. Ayrıca, önceki olaylara, coğrafi konumlara ve belirli gruplara "bandits", "armée", "victimes" (haydutlar, ordu, mağdurlar) gibi yapılan tutarlı atıflar, metin boyunca referansal tutarlılık kullanıldığını kanıtlamaktadır.

Seçilen kelimeler kesin ve çağrıştıracıdır; "audacieux", "kidnappings" ve "massacre" (cüretkâr, adam kaçırmalar ve katliam) gibi terimler şiddet ve güvensizliğin canlı bir resmini çizmektedir. "Désespéré", "panique" ve "peur" (çaresiz, panik ve korku) gibi kelimeler mağdurlar ve daha geniş bir nüfus üzerindeki duygusal ve psikolojik etkiyi aktarmaktadır.

Haberde retorik yaklaşımı, gerçeklere dayalı habercilik ile duygusal hikâye anlatımı birleştirilmektedir. Kişisel anekdotların ve mağdurlardan doğrudan alıntılarının kullanılması insani bir unsur katarken, uzman analizi derinlik ve bağlam sağlar. Retorik, yalnızca bilgilendirmeyi değil, aynı zamanda okuyucuda bir tepki uyandırmayı, sorunun ciddiyetini ve etkili çözümlere duyulan acil ihtiyacı vurgulamayı amaçlamaktadır.

Haberin duygusu ağırlıklı olarak olumsuzdur ve Nijerya'da artan şiddet ve güvensizliğin acımasız gerçekliğini yansıtmaktadır. Saldırı ve sonrasına ilişkin ayrıntılı açıklamalar korku, öfke ve çaresizlik duygularını uyandırmaktadır.

Haberin sonunda ise Nijerya için kötü bir gelecek öngörüsünde bulunulma eğilimindedir: " Dans le pays le plus peuplé d'Afrique, avec près de 206 millions d'habitants, l'insécurité généralisée – « qui est désormais au centre de tout », selon Confidence MacHarry – risque d'aggraver encore leur délabrement et de plomber un peu plus l'économie." (Yaklaşık 206 milyon nüfusuyla Afrika'nın en kalabalık ülkesinde, yaygın güvensizlik -Confidence MacHarry'ye göre "şu anda her şeyin merkezinde olan" - muhtemelen harap olmalarını daha da şiddetlendirecek ve ekonomiyi daha da zayıflatacaktır.)

3.6.1.2.4. Örnek Haber 4: Mali'de 'terörizm' şüphelisi üç Alman serbest bırakıldı

Yayın Tarihi: 13 Nisan 2022

3.6.1.2.4.1. Haberin Makro Yapısı

Bu haberin Le Monde gazetesinin AFP ile yaptığı bir son dakika haberidir. "**Au Mali, les trois Allemands suspectés de 'terrorisme' ont été relâchés**" (Mali'de 'terörizm' şüphelisi üç Alman serbest bırakıldı) başlık olarak olay yeri, olaya karışanların uyuğu ve haberdeki bir gelişmeyi vermektedir. "Terörizm" kelimesinin etrafındaki tırnak işaretleri, suçlamanın belirsizliğine işaret etmektedir.

Haber girişi ise şöyle yazılmıştır: *Présents dans le cadre d'un jumelage, ils avaient été interpellés à Diabaly, une localité située à quelque 300 kilomètres au nord-ouest de Bamako* (Bamako'nun yaklaşık 300 kilometre kuzeybatısındaki Diabaly'de bir eşleştirme anlaşması kapsamında tutuklandılar). Bu giriş, Almanların bir eşleştirme (partnerlik) programı kapsamında Mali'de bulunduklarını açıklayarak ve tutuklandıkları yeri hatırlatarak tutuklanmalarının çerçevesini vermektedir.

Haber, gazetecilik kurallarına uygun olarak ne, ne zaman, nerede, neden ve nasıl sorularına yanıt verilerek, uluslararası diplomasi, yerel güvenlik önlemleri ve Batı Afrika'da devam eden terörle mücadele temaları iç içe geçmektedir.

Haber, Almanların yanlışlıkla tutuklanmasının arka planıyla sonuçlanmaktadır. "Gouverné par une junte militaire depuis août 2020, le Mali est plongé dans la tourmente depuis 2012. La propagation djihadiste, partie du nord, s'est étendue dans le pays et a gagné le Burkina Faso et le Niger voisins." (Ağustos 2020'den bu yana askeri bir cunta tarafından yönetilen Mali, 2012'den bu yana kargaşa içinde. Kuzeyde başlayan cihatçı yayılma ülke geneline yayılarak komşu Burkina Faso ve Nijer'e kadar ulaştı.). Bu sonuç okuyucuya Mali ve Batı Afrika lkelerinin güvensizlik açısından oldukça istikrarsız bir tablo çizdiğini göstermektedir.

Bu haberde farklı kaynaklardan yararlanılmıştır. Her biri hatalı tutuklama konusunda kendi görüşlerini ifade etmiştir. Mali ordusu üç Almanın tutuklanmasını terörle mücadele operasyonu olarak nitelendirerek güvenliği sağlamada karşılaştığı zorlukların altını çizmektedir. Alman Dışışleri Bakanlığı ise olayın ciddiyetini küçümsemekte ve Almanların resmi bir görevde olmadıkları konusunda güvence vermektedir. Avrupalı diplomatik kaynak hatalı bir kimlik perspektifi sunmakta ve tutuklanan Almanların masumiyetine ve STK'larla olan bağlantılarına işaret etmektedir. Alman Bakan Annalena Baerbock'un ziyareti Sahel bölgesinin stratejik öneminin ve Almanya'nın bölgedeki güvenlik sorunlarının çözümünde oynadığı rolün altını çizmektedir.

3.6.1.2.4.2. Haberin Mikro Yapısı

Sentaktik analiz açısından haber, yapısı bilginin sunumunu ve ardışıklığını kolaylaştıran cümleler içermektedir. Mesela, “ Les trois personnes interpellées par l'armée malienne sont des Allemands membres d'une ONG, présents au Mali dans le cadre d'un jumelage” (Mali ordusu tarafından sorgulanan üç kişi, bir eşleştirme düzenlemesinin parçası olarak Mali'de bulunan bir STK'nın Alman üyeleridir).

Haberde yerel bağdaşıklık, Almanların tutuklanması ile devam eden terörle mücadele operasyonları arasındaki nedensellik bağı üzerinden sağlanmaktadır. Tutuklamanın daha geniş güvenlik önlemlerinin bir parçası olduğu açıklanmaktadır.

Hikayeye dahil olan çeşitli tarafların (Mali ordusu, Alman diplomasisi ve tutuklanan kişiler) rolleri açıkça tanımlanmış ve birbirine bağlıdır: bu işlevsel ilişkidir.

Referansal ilişki için haberde sık sık haksız yere tutuklanan Almanların STK statülerine ve okuyucuların bu kişilerin terörist olmayan bağlantılarını anlamalarına yardımcı olmak için diplomatik bağlama atıfta bulunmaktadır.

Bu haberde kullanılan terimler önsel olarak tarafsızdır. Gazeteci, “Interpellation” (tutuklama), “suspects” (şüpheliler) ve “djihadistes” (cihatçılar) gibi kelimeleri kullanarak resmi bir görüntü vermek istemiştir. “Jumelage” (ortaklık) ve “assistance consulaire” kelimeleri olayın kriminallığından ziyade diplomatik ve insani yönlerini pekiştirmektedir.

Söylem dengeli ve sansasyondan uzak görünmektedir. Resmi açıklamalar ve diplomatik kaynaklar, haberin içeriğine güvenilirlik kazandırmak için sıklıkla kullanılmaktadır. Haber, duygusal bir dil kullanmaktan kaçınarak tarafsızlığını korumaya yardımcı olmaktadır.

Öte yandan, bu haber okuyucularda birçok türde duygu uyandırmaktadır: rahatlama, endişe ve Batı Afrika'daki terörizm hakkında eleştirel düşünme. Haberde yaratılan duyguya göre, okuyucular, haksız yere tutuklanan Almanların nihayet serbest bırakıldığını öğrendiklerinde rahatlamaktadır. Ancak, terörle mücadele operasyonları sırasında masum insanların tutuklanması, okuyucunun zihninde Mali'deki kaotik güvenlik durumunu daha da kötüleştirecek ve bu terörle mücadele operasyonlarının etkinliği ve doğruluğu konusunda endişelere yol açacaktır. Sahel bölgesinde istikrarın sağlanmasında uluslararası toplumun rolüne güvenen okuyucunun zihninde iyiliksever bir bakış açısı oluşmaktadır.

3.6.1.2.5. Örnek Haber 5: Togo'da, sekiz asker 'terörist' bir saldırıda öldürüldü

Yayın Tarihi: 11 Mayıs 2022

3.6.1.2.5.1. Haberin Makro Yapısı

Bu haber Togo'daki ilk terör saldırısını ve sonrasını incelemektedir. AFP haber ajansından alınan haberde saldırının kendisi, Togo hükümetinin ve uluslararası tarafların tepkisi ve Batı Afrika'daki terörizmin daha geniş bağlamı ele alınmaktadır.

“*Au Togo, huit soldats tués dans une attaque “terroriste”* (Togo'da, sekiz asker 'terörist' bir saldırıda öldürüldü) başlığı haberde bildirilen ana olay hakkında genel bir bilgi vermektedir. Başlıkta olayın gerçekleştiği yer (Togo), kurbanların sayısı “huit soldats tués”

(sekiz asker öldürüldü) ve saldırının terörist niteliği belirtiliyor. Le Monde, “terörist” terimini tırnak işaretle yazarak saldırının tartışmalı olduğunu ve belirli bir otorite ya da bakış açısı tarafından tanımlandığını ima etmektedir.

“Dans le nord du pays, un poste de l'armée togolaise a été attaqué par une soixantaine d'hommes à moto” (Ülkenin kuzeyinde, Togo ordusuna ait bir karakol motosikletli yaklaşık altmış kişinin saldırısına uğradı) şeklinde yazılan haberin girişinde olayın yeri, kurbanları ve saldırılar hakkında daha fazla ayrıntı verilmektedir.

Haberde, Sahel'deki siyasi ve güvenlik dinamikleri konusunda uzmanlaşmış bir Fransız olan Mathieu Pellerin'in şu yorumu aktarılmaktadır: "Cette excroissance territoriale djihadiste va progressivement donner naissance à des foyers djihadistes de plus en plus endogènes dans ces Etats, composés de recrues locales et qui se nourrissent des fragilités". (Cihatçıların bölgesel olarak büyümesi, bu devletlerde giderek daha içsel hale gelen ve kırılmalıklardan beslenen yerel katılımcılardan oluşan cihatçı yuvaların ortaya çıkmasına neden olacaktır). Okuyuculara bu yorum ve "cihatçıların bölgesel olarak büyümesi" ifadesine yapılan özel vurgu, Batı Afrika'da terörizmin durmak üzere olmadığı izlenimini vermektedir.

Bu haberde yer alan fotoğraf 2020 yılına aittir. Şubat 2020'de Togo ordusunun ülkenin kuzeyindeki bir devriyesini göstermektedir.

Une patrouille de l'armée togolaise dans le nord du pays, en février 2020. PIUS UTOMI EKPEI / AFP

Şekil 3.5 ‘Togo’da, sekiz asker ‘terörist’ bir saldırıda öldürüldü’ başlıklı haberden görüntü

Kaynak: Le Monde, 2022

Haberin ağırlıklı olarak dayandığı resmi kaynaklar Togo hükümeti ve Avrupa Birliği'dir. Bu kaynaklar, bir terör eylemi olarak tanımladıkları saldırıya ilişkin görüşlerini

aktarmakta ve Sahra-altı Afrika'da terörle mücadele çabalarının artırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Haberde de belirtildiği üzere Togo hükümeti terör saldırısıyla ilgili ilk bilgi kaynağıdır. Togo hükümeti, saldırıyı kınamanın yanı sıra, Togo'da güvenlik ve istikrarı koruma kararlılığını ifade etmiş ve saldırganları yakalama sözü vermektedir.

Avrupa Birliği'nin diplomasi şefi Josep Borrell ise terörizmin yayılmasından duyduğu endişeyi dile getirerek Togo'daki saldırının ardından Avrupa Birliği'nin Gine Körfezi bölgesindeki güvenlik girişimlerini desteklemeye hazır olduğunun altını çizmektedir.

Haberin sağladığı bağlam, Togo'daki saldırının Batı Afrika bölgesindeki daha geniş bir terör faaliyeti modelinin bir parçası olduğunu hatırlatmaktadır. Bu çerçevede, güvenlik sorunlarının birbiriyle bağlantılı olduğunu ve terörizmin temel nedenleriyle mücadele etmek ve artmasını önlemek için bölgesel ortaklar arasında kolektif eylem ihtiyacını vurgulamaktadır.

3.6.1.2.5.2. Haberin Mikro Yapısı

Haber, olay ve sonuçları hakkında verilen olgusal detayların kolayca anlaşılmasını sağlayacak kadar basit bir sentaktik yapı içermektedir.

Yerel bağdaşıklık açısından haber, terör saldırısı ile Batı Afrika'daki daha geniş cihatçı şiddet tehdidi arasında nedensel bir ilişki kurmaktadır. Bu nedensel ilişki aracılığıyla yazı, Togo'daki saldırının Burkina Faso gibi komşu ülkelerden yükselen terörizmle bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda haberde başta Togo hükümeti, Avrupa Birliği gibi uluslararası örgütler ve bölgesel ortaklar olmak üzere farklı aktörler arasında işlevsel bir ilişki de bulunmaktadır. Yazıdaki tüm kaynaklar saldırıya verilen yanıtta ve altta yatan güvenlik sorunlarının çözümünde farklı roller oynamaktadır. Haber, sürekli olarak aynı olaya atıfta bulunarak ve okuyucuların Togo'daki saldırının önemini anlamalarına yardımcı olmak için ek bağlam sağlayarak referansal tutarlılığı korumaktadır.

Seçilen kelimelere gelince, bunların çoğu olumsuz çağrışımlara sahiptir ve Le Monde'daki terör saldırıları gibi ciddi ve şiddet içeren olayların haberlerinde sıklıkla kullanılmaktadır. "terroriste" ve "attaque lâche et barbare" (korkakça ve barbarca saldırı) gibi terimlerin kullanılması, haberde anlatılan durumun ciddiyetini ve kınanmasını ifade etmektedir. "Forces de défense et de sécurité" (savunma ve güvenlik güçleri) ve "groupes armés terroristes" (silahlı terörist gruplar) terimleri çatışmanın militarize doğasını yansıtmaktadır. "Fragilités", "débordement de la violence" ve "pression djihadiste" (kırılganlıklar, şiddetin yayılması ve cihatçı baskı) gibi terimler süregelen ve sistemik

sorunları vurgulayarak Batı Afrika'da yaygın bir istikrarsızlık ve sürekli bir tehdit tablosu çizmektedir. "Menace", "danger" ve "insécurité" (tehdit, tehlike ve güvensizlik) gibi kelimeler Togo'daki yüksek riskli ortam algısını güçlendirmektedir.

Okuyuculardan duygusal bir tepki almak isteyen gazeteci, terörist saldırının ciddiyetini vurgulamak için özel bir retorik kullanmaktadır. Bu tür bir şiddetin Togo'da daha önce görülmemiş olduğunu vurgulamakta ve hatta Batı Afrika'daki terör tehdidine karşı daha fazla işbirliği çağrısında bulunmaktadır. Sonuç, Togo'daki terör saldırısının yarattığı tüm endişelerle birlikte olumsuz bir duygudur.

3.6.2. The New York Times

Henry Jarvis Raymond ve George Jones, 1851 yılında etkili ve seçkin bir gazete olan The New York Times'ı kurmuştur. Gazete, önemli haberlere ilişkin kapsamlı haber ve analizleriyle dünya çapında tanınmaktadır. Gazetenin bir zamanlar International Herald Tribune ve şimdi International New York Times olarak bilinen yabancı versiyonu zengin bir geçmişe sahiptir ve yıllar boyunca çeşitli evrimler geçirmektedir. Birinci sınıf bir gazetecilik ve dünyanın dört bir yanından kapsamlı haberler sunmak amacıyla, International New York Times'ın ön kapağının sol üst köşesinde benzersiz bir slogan olan 'All the News That's Fit to Print' (Tüm Haberler Basılmaya Uygun) ibaresi yer almaktadır.

Basılı yayımın yanı sıra International New York Times, geniş bir kullanıcı kitlesine hitap eden iyi yapılandırılmış bir web sitesine de sahiptir: nytco.com. Web sitesi çeşitli kategoriler halinde düzenlenmektedir: haberler, görüşler, bilim, iş dünyası, spor, stil, sanat, ev, politika, kültür ve özellikler, okuyucuların gezinmesini ve aradıklarını keşfetmesini kolaylaştırır.

New York Times'ın dikkate değer bir özelliği, diğer Amerika gazetelerinin çoğunun altı sütunlu formata geçtiği bir dönemde sekiz sütunlu formatı uzun süre korumuş olmasıdır. Grubun 2022 raporuna göre, yüksek kaliteli habercilik anlayışı “onları diğerlerinden ayırmakta ve gazeteciliklerini para ödemeye değer kılan şeyin merkezinde yer almaktadır” (The New York Times Company, 2023). Aynı raporda, The New York Times gazetesinin 2022 yılında websitesi nytimes.com için tüm dünyada aylık 145 milyon izleyiciye ulaştığından bahsedilmektedir. Bu karakteristikleri, söz konusu gazeteyi çalışmanın açısından ilginç kılmaktadır.

3.6.2.1. The New York Times İdeolojisi

The New York Times, haberlerinde pek çok farklı ses ve görüşe yer vermektedir. Ancak gazete, 2020 gibi yakın bir tarihte istifa eden eski bir gazeteci olan Bari Weiss

tarafından ideolojik çeşitlilik eksikliği nedeniyle eleştirilmiştir. Weiss, The New York Times'ın güçlü görüşlerini desteklemeyen insanların sansürlendiği ve taciz edildiği bir atmosfer olduğunu iddia etmektedir (AllSlides, 2024).

Medya kuruluşlarını taraflılıklarına göre sıralayan AllSides web sitesinde, The New York Times sol görüşlü bir medya kuruluşu olarak sınıflandırılmaktadır. Bunun nedeni şöyle açıklanmaktadır: bu medya her zaman liberal, ilerici veya solcu bakış açılarını korumaya yönelik bağımsız analizler ve editoryal incelemeler üretmektedir (AllSlides, 2024). Örneğin, 2020'de Joe Biden gibi demokrat başkan adaylarının desteklenmesi The New York Times için yeni bir şey değil. Her zaman Cumhuriyetçi politikaları küçümseme eğilimindedir.

Ekonomik açıdan The New York Times, bu ideolojinin çekmeye meyilli olduğu provokasyona rağmen kapitalizm yanlısıdır. Gazetenin eski editörü James Bennet, The New York Times'tan "kapitalizm yanlısı" olarak bahsetmiştir. Bennet, kapitalizmin dünyanın gelmiş geçmiş en büyük ilerleme ve yoksulluğu azaltma motoru olduğunu iddia etmektedir (FAIR, 2018).

3.6.2.2. The New York Times Terör Haberlerinin Genel Analizi

Ocak-Haziran 2022 tarihleri arasında günlük The New York Times gazetesinin internet sitesinde yüzlerce haber yayımlanmıştır. Çalışma öncelikle Batı Afrika'da Terörizm konulu haberleri tespit etmekten oluşmaktadır. Toplam olarak, genel haberlere ve özellikle açıklayıcı haberlere olmak üzere 10 ilgili haber bulunmaktadır. Haberlerin başlıkları aşağıdaki tabloda listelenmektedir.

Tablo 3.6 The New York Times Uygun Çalışılmış Örnekler Başlıkları

Gazete	Tarih	Başlık
<i>The New York Times</i>	24 Ocak 2022	Military Takes Power in West African Nation of Burkina Faso (Ordu Batı Afrika Ülkesi Burkina Faso'da Yönetime El Koydu)
<i>The New York Times</i>	17 Şubat 2022	France Announces Troop Withdrawal From Mali After 9-Year Campaign (Fransa 9 Yıllık Kampanyanın Sonrasında Mali'den Askerlerini Geri Çekeceğini Duyurdu)
<i>The New York Times</i>	14 Nisan 2022	'Down With France': Former Colonies in Africa Demand a Reset ('Kahrolsun Fransa': Afrika'daki Eski Sömürgeler Sıfırlama Talep Ediyor)
<i>The New York Times</i>	4 Nisan 2022	Western Officials Condemn Reports of 'Massacre' by Military in Central Mali (Batılı Yetkililer Orta Mali'de Ordu Vasıtası ile Gerçekleştirilen 'Katliam' Haberlerini Kınadı)
<i>The New York Times</i>	25 Ocak 2022	After Coup in Burkina Faso, Protesters Turn to Russia for Help (After Coup in Burkina Faso, Protesters Turn to Russia for Help)
<i>The New York Times</i>	24 Ocak 2022	Burkina Faso Coup Military Seizes Power in

Gazete	Tarih	Başlık
		Burkina Faso (Burkina Faso Darbe Burkina Faso'da Ordu Yönetime El Koydu)
<i>The New York Times</i>	23 Ocak 2022	Gunfire Rattles Burkina Faso's Capital as Soldiers Revolt (Askerler İsyan Ederken Burkina Faso'nun Başkentinde Silah Sesleri Duyuluyor)
<i>The New York Times</i>	20 Haziran 2022	132 Civilians Killed by Rebel Attacks in Central Mali, Government Says (Hükümet, Orta Mali'de 132 Sivil Kişinin İsyancıların Saldırıları Sonucu Öldürüldüğünü Açıkladı)
<i>The New York Times</i>	31 Mayıs 2022	'The Killings Didn't Stop' In Mali, a Massacre With a Russian Footprint (Ölümler Durmadı. Mali'de Rus İzi Taşıyan Bir Katliam)
<i>The New York Times</i>	29 Mart 2022	Gunmen Attack Train Near Nigerian Capital, Killing Some Riders (Nijerya Başkenti Yakınlarında Trene Saldıran Silahlı Kişiler Bazı Yolcuları Öldürdü. Başlık olarak oldukça olumsuz)

Araştırma, The New York Times'da çalışmanın kapsadığı 6 ay boyunca, Ocak-Haziran 2022 tarihleri arasında yayımlanan terör haberlerinin çoğunlukla Mali, Burkina Faso ve Nijerya ile ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Le Monde'da incelenen haberlerde olduğu gibi, 2022'deki çalışma dönemi boyunca The New York Times haberlerinde bu üç ülkeye geniş yer verilmesi, Batı Afrika'daki istikrarsız güvenlik durumuyla açıklanabilmektedir.

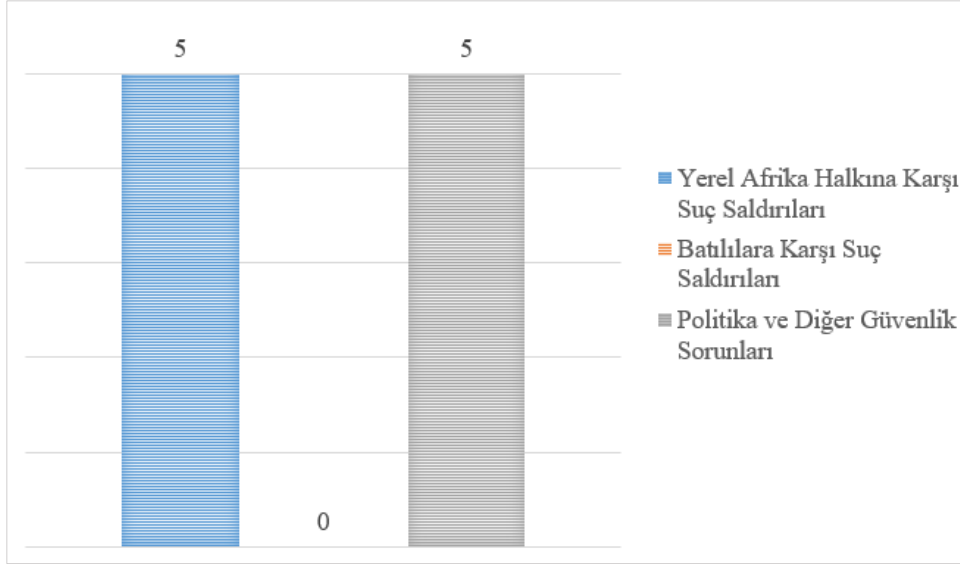
Tablo 3.7 The New York Times'da Batı Afrika'daki terörizmle ilgili yayım sıklığı

İlgili Ülkeler	Haber Sayısı
Mali	5
Burkina Faso	4
Nijerya	1
Toplam	10

The New York Times gazetesinde yer alan haberlerin analizi, çalışma dönemimiz boyunca bu gazetede özellikle ele alınan şu üç konuyu ortaya çıkarmıştır:

- Terörizmin Batı Afrika'daki yerel halk üzerindeki sonuçlarını vurgulayan Yerel Afrika Halkına Karşı Suç Saldırıları;
- Batı Afrika ülkelerindeki yabancıları veya Batılı çıkarları hedef alan saldırılara odaklanan Batılılara Karşı Suç Saldırıları;

- Politika ve Diğer Güvenlik Sorunları, Batı Afrika'daki terörizmle ilgili hükümet tepkileri, terörle mücadele stratejileri ve Batı Afrika'daki güvenlik zorlukları gibi siyasi konularla ilgilidir;

Şekil 3.6 The New York Times Terör haberlerin ana alt konuları

Değerlendirilen 10 haberin analizi, gazeteciler arasında yabancı gazetecilerin çoğunlukta olduğunu ortaya koymaktadır. Tespit edilen 15 gazetecinin 11'i Amerikalı, diğer 4'ü ise Avrupalı. Sadece bir gazeteci Batı Afrikalıdır. Ayrıca, analiz edilen haberlerden ikisi bir Amerikalı haber ajansı olan Associated Press tarafından hazırlanmaktadır.

Gazetecilerin bu dağılımı, Batı Afrika'da terörizmle ilgili olayların gazetecilik tarafından ele alınışında yabancı bir bakış açısına işaret etmektedir. Batı Afrika bölgesinden gazetecilerin sınırlı varlığı, yayımlanan olayların temsili ve anlaşılmasını potansiyel olarak etkileyebilmektedir.

Tablo 3.8 The New York Times Gazetecilerin Kökeni

Bölgeler	Rakamlar
Avrupa	4
Amerika	11
Batı Afrika	1
Anonim (Amerika Haber Ajansları)	2

Aşağıdaki tabloda yer alan sonuçlar, gazetecilerin Batı Afrika bölgesindeki terörizmle ilgili haberlerini büyük ölçüde Batı Afrika'daki yerel kaynaklara, özellikle de yerel insanlara dayandırdıklarını göstermektedir. Bununla birlikte, önemli sayıda yabancı uzmana danışılmış

olması da dikkat çekicidir. Bu yöntem, Batı Afrika'da ilgili ülkelerdeki terörizm durumuna ilişkin daha kapsamlı ve derinlemesine bir bakış açısı sağlama amacı taşıdığı şeklinde yorumlanabilir. Gazeteciler muhtemelen yerel bilgileri uluslararası uzmanlıkla birleştirerek Batı Afrika bölgesinde terörle ilgili olayların kapsamlı ve dengeli bir analizini sunmayı amaçlamaktadır.

Tablo 3.9 The New York Times Haberlerinde Kaynak Kategorileri

Haber Kaynak Kategorileri	Rakamlar
Yerel toplum	23
Ordu	6
Ulusal hükümet yetkilileri	5
Yabancı hükümet yetkilileri	11
Afrika üzerinde yerel uzman	2
Yabancı uzman	4
Kanun uygulayıcı kurumlar	4

Çalışmanın yapıldığı dönemde Batı Afrika'daki terörizmle ilgili The New York Times haberleri okunduğunda, olumsuz yan anlamlı kelimelerin sıkça kullanılmasından da anlaşılacağı üzere, çoğunlukla olumsuz bir duygu göze çarpmaktadır. Gazeteciler objektiflik ve tarafsızlık seviyesini korumak için son derece çaba sarf etmiş olsalar da, ortaya çıkan genel duygu, bölgedeki terörizmle ilgili olaylara ilişkin karamsarlık ve endişe.

Çalışma sırasında, The New York Times'taki haberlerde sıkça kullanılan bir dizi kelime tespit edilmektedir. Bunlar olumsuz bir anlama sahiptir ve aşağıdaki tabloda listelenmektedir.

Tablo 3.10 Terörizmle ilgili 'The New York Times' haberlerde en sık kullanılmış kelimeler

Kelime kategorileri	The New York Times
İsimler	Massacre (Katliam), Killings (Cinayet), Assault (Saldırı), Captives (Esirler), Attack (Saldırı), Gunmen (Silahlı adamlar), Islamists (İslamcılar), Jihadists (Cihatçılar), Insurgents (İsyancılar), Militants (Milanlar), Al Qaida (El Kaide), Terrorist (terörist), Conflict (çatışma), Deaths (ölümler), Rebel (Asi), Mutiny (İsyan), Gunfire (Silah sesleri), Sahel, Intervention (Müdahale), Extremists (Aşırılık yanlıları), Protest (Protesto), Protesters (Protestocular), Assassination (Suikast), Riot police (Çevik kuvvet), Revolution (Devrim), seizures (ele geçirme), power (güç), defeat (yenilgi), chaos (kaos)
Fiiller	Killed (öldürüldü), Raped (tecavüze uğradı), Suspected (Şüphelendi), Accused (Suçlandı), executed (infaz edildi), looted (yağmalandı), arrested (tutuklandı), detained (gözetim altına alındı), deteriorated (bozuldu), clashed (çatıştı), destabilized (istikrarsızlaştırıldı), endured (katlanıldı), infuriated (çileden çıkarıldı)

Sıfatlar	Dangerous (Tehlikeli), deadliest (en ölümcül), frustrated (hüsranı uğramış), injured (yaralı), violent (şiddetli), dead (ölmüş), fractured (kırılmış), stony-faced (taş suratlı), awful (korkunç), poor (fakir), flooded (sele kapılmış)
Zarflar	Arbitrarily (keyfi olarak), increasingly (artan bir şekilde), democratically (demokratik olarak), effectively (etkili bir şekilde), insufferably (dayanılmaz bir şekilde), safely (güvenlice), desperately (umutsuzca), quickly (hızlıca), militarily (askeri olarak), likely (muhtemelen), lamentably (acınacak bir şekilde), poorly (kötüce), quietly (sessizce), deadly (ölümcül), sharply (keskin bir şekilde), sadly (ne yazık ki), totally (tamamen), barely (zorlukla), indiscriminately (ayrım gözetmeksizin)

Bu araştırma kapsamında, bu bölümün başında da belirtildiği üzere, The New York Times Gazetesinde incelenen 10 haberden beşinin detaylı bir analizini aşağıda sunulmaktadır. Örneklemdaki son örnek haber ‘‘Ortak Konuda Haberlerin Karşılaştırmalı Analizi’’ kısmında yer almaktadır.

3.6.2.2.1. Örneği Haber 1: Batı Afrika Ülkesi Burkina Faso'da Ordu Yönetime El Koydu

Yayın Tarihi: 24 Ocak 2022

3.6.2.2.1.1. Haberin Makro Yapısı

Bu haber Amerikalı gazeteci Declan Walsh tarafından kaleme alınmıştır. Burkina Faso'daki askeri darbeye odaklanmakta ve Devlet Başkanı Roch Marc Christian Kaboré'nin isyancı askerler tarafından devrilmesini detaylandırmaktadır. Ayrıca Batı Afrika'da artan İslamcı şiddetin daha geniş bağlamına da dikkat çekiyor.

Bu şekilde kaleme alındığında, “*Military Takes Power in West African Nation of Burkina Faso*” (Batı Afrika Ülkesi Burkina Faso'da Ordu Yönetime El Koydu) başlığı gazetecilik standartlarını karşılıyor ve iyi görünüyor. “Takes power” (Yönetime El Koydu) ifadesi güçlü bir liderlik değişimine işaret ederken, “Batı Afrika ülkesi” ifadesi olayı coğrafi olarak konumlandırıyor ve Burkina Faso'ya daha az aşina olan okuyucular için önemli olabilecek bölgesel bir bağlam sağlıyor.

Haberin girişinde “*Mutinous officers said the public was fed up with President Roch Marc Christian Kaboré because of his inability to stop attacks by Islamist militants*” (İsyancı subaylar, İslamcı militanların saldırılarını durduramaması nedeniyle halkın Cumhurbaşkanı Roch Marc Christian Kaboré'den bıktığını söyledi) ifadesi yer almaktadır.

Haberde detaylandırılacak ana bilgiler bu şekilde verilmektedir. Haber, askerlerin Başkan'ın evine baskın düzenlediğini ortaya koyarak darbenin dramatik doğasına işaret

etmektedir. “mutinous officers” (isyancı subaylara) yapılan atıf ordu içindeki muhalefete işaret etmekte ve silahlı kuvvetler içindeki istikrarsızlığı ima etmektedir. Haber ayrıca darbeyi Afrika'da, özellikle de İslamcı şiddetle mücadele eden ülkelerde ordunun yönetime el koymasına yönelik daha geniş bir eğilimin içine yerleştirerek daha büyük bir bölgesel sorunun parçası olarak çerçevelemektedir. Haber, askeri yönetim altında Burkina-Faso'daki yaşam koşullarının iyileşeceğine dair umutlarını ve rahatlamalarını dile getiren yerel halkın yorumlarıyla tamamlanmaktadır.

Haberde yer alan bu resim, sivillerin bu darbe için Burkina-faso askerlerini nasıl desteklediğini göstermektedir. Siviller hükümeti ülke içinde düzeni ve güvenliğini sağlamakta yetersiz kalmakla suçlamaktadır.

Şekil 3.7 ‘Batı Afrika Ülkesi Burkina Faso'da Ordu Yönetime El Koydu’ başlıklı haberden bir görüntü

Kaynak: The New York Times, 2022

Bu 1000 kelimeden fazla haber askeri kaynaklar, hükümet ve diplomatik kaynaklar, siviller ve yerel tepkiler, analistler gibi çeşitli kaynakları içerir. Bu kaynakların her birinin darbeye ilişkin kendi yorumları bulunmaktadır.

Askeri sözcü ve yeni lider Yarbay Paul-Henri Sandaogo Damiba, kendilerini ulusun koruyucuları olarak konumlandırarak, eylemlerinin "halkın bıkkınlığına" son vermek için istikrar ve güvenliğini yeniden tesis etme arzusundan kaynaklandığını ima ettiler.

Başkan Kaboré'den doğrudan alıntılar sınırlı olsa da, isyancı askerleri "silahlarını bırakmaya" çağırması ve askeri emirlere karşı direnmesi gibi eylemleri, demokratik süreci ve

başkanlığını koruma çabasına işaret ediyor. Attığı tweetlerde demokrasiyi koruma çağrısına vurgu yapması, darbeyi hukuksuz ve tehlikeli bir güç gaspı olarak gördüğünü ortaya koyuyor.

Acara Dera gibi darbeden duyduğu rahatlama ve memnuniyeti dile getiren yerel sivillerin tepkileri, süregelen şiddet ve güvensizlikten giderek daha fazla yılgınlığa kapılan bir kesimi yansıtıyor. Bu kişiler için darbe olumlu bir değişim olarak görülüyor ve militan tehditlere karşı daha etkili bir yanıt verilmesi için umut veriyor. Bununla birlikte, reform vaatlerinin yerine getirilmediği geçmiş deneyimlere işaret ederek askeri yönetimin istenen değişiklikleri getireceğinden şüphe duyan Anatole Compaoré'nin örneklediği gibi şüphelik de var.

Uluslararası Kriz Grubu'ndan Rinaldo Depagne gibi gözlemciler ve yabancı analistler daha eleştirel ve analitik bir bakış açısı sunuyor. Depagne, Kaboré'nin askeri konularda algılanan yetersizliği ve halkın demokratik olarak seçilmiş bir başkan yerine güçlü bir askeri lideri tercih etmesi gibi daha derin meselelere dikkat çekiyor. Bu analiz yönetim, askeri etkinlik ve kamuoyu algısı arasındaki karmaşık dinamikleri vurgulamaktadır.

Bu haberin muhabiri Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri'nden bahsederek konunun kapsamını genişletmektedir. Uluslararası güçlerin bölgedeki varlığı ve yerel orduların eğitimine müdahil olmaları durumu biraz daha karmaşık hale getirmekte ve darbenin Burkina Faso'nun istikrarı ve uluslararası ilişkileri üzerinde ciddi yansımaları olabileceğini göstermektedir.

3.6.2.2.1.2. Haberin Mikro Yapısı

Sentaktik analiz, bu haberin ayrıntılı açıklamaları dengelemek için karmaşık ve basit cümleler kullandığını ortaya koymaktadır. Noktalama işaretleri, özellikle de virgüller ve devrik virgüller, bilgiyi bölmek ve kilit noktaları vurgulamak için etkili bir şekilde kullanılmış gibi görünmektedir.

Yerel bağdaşıklık açısından, halkın hoşnutsuzluğu, askeri hoşnutsuzluk ve son darbe arasında açık nedensel bağlantılar kurulmuştur. Anlatı, Başkan Kaboré'nin militanların şiddetini yönetemediği sonucuna götürmektedir.

Çeşitli tarafların (askerler, siviller, analistler) rolleri iyi tanımlanmış ve durumun tutarlı bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. Bu işlevsel bir ilişkidir. "The president", "military" and "civilians" (başkan, askerler ve siviller) gibi referansların tutarlı kullanımı, haber boyunca referans ilişkilerinin analizinde netlik ve süreklilik sağlamaktadır.

Haberde olayla ilgili kargaşa ve şiddeti vurgulamak için "mutinous", "ousted", "stormed", "failed", "militant attacks" ve "displaced" (isyankar, devrilmiş, fırtınalı, başarısız,

militan saldırılar ve yerinden etti) gibi birçok olumsuz çağrışım yapan kelime kullanılmaktadır. "Exasperation", "sick of it", "jubilant crowd" and "cowardly" (Öfke, bıkkınlık, sevinçli kalabalık ve korkakça) gibi terimler güçlü duygusal tepkiler uyandırarak halkın hayal kırıklığını ve durumun ciddiyetini vurgulamaktadır.

Haberin bu son bölümü "After Blaise Compaore, Burkina Faso's leader of 27 years, was overthrown in 2014, the military "said that everything would change," he noted. "But nothing changed. And I'm not sure it will be any different this time." (Burkina Faso'nun 27 yıllık lideri Blaise Compaore'nin 2014 yılında devrilmesinin ardından ordu "her şeyin değişeceğini söyledi" diyor. "Ama hiçbir şey değişmedi. Bu sefer de farklı olacağından emin değilim") okuyucuda Burkina Faso'nun gelecekte nasıl yönetileceğine dair olumsuz bir izlenim bırakıyor. Bununla birlikte, haberde bazı olumlu kelime ve ifadeler de kullanılmıştır. "Celebrating" ve "Support" (kutlama ve destek) gibi terimler, alttan alta bir çaresizlik akımı olsa da, darbenin halk tarafından onaylandığını anlatmaktadır.

Bu haberdeki retorik, "armored vehicles from the presidential convoy were found abandoned near the house, some of them covered in bullet holes" (Cumhurbaşkanlığı konvoyundaki zırhlı araçlar evin yakınında terk edilmiş halde bulundu, bazıları kurşun delikleriyle kaplıydı) gibi darbe olaylarının canlı tasvirleriyle sonuçlanarak dramatik ve ilgi çekici bir anlatı yaratıyor. Sivillerden ve yetkililerden yapılan doğrudan alıntılar özgünlük ve kişisel bakış açıları katarak haberin anlatımını zenginleştiriyor. Analitik görüşler ise derinlik sağlayarak okuyucuların daha geniş sonuçları ve tarihsel bağlamı anlamalarına yardımcı oluyor.

Öte yandan, haberin duygusu incelendiğinde, haberleştirilen olayların niteliği nedeniyle esasen olumsuz bir duygu ortaya çıkmaktadır. Burkina Faso ve komşularının karşı karşıya olduğu istikrarsızlık ve zorlukları yansıtan bir aciliyet ve ciddiyet duygusu vardır.

3.6.2.2.2. Örnek Haber 2: Fransa 9 Yıllık Kampanyanın Ardından Mali'den Askerlerini Çekeceğini Duyurdu

Yayın Tarihi: 17 Şubat 2022

3.6.2.2.2.1. Haberin Makro Yapısı

Bu röportaj, biri Senegal'de muhabir olarak görev yapan üç New York Times muhabiri tarafından kaleme alınmaktadır. "**France Announces Troop Withdrawal From Mali After 9-Year Campaign**" (Fransa 9 Yıllık Kampanyanın Ardından Mali'den Askerlerini Çekeceğini Duyurdu) başlığı, Fransa'nın Mali'deki askeri misyonunu yaklaşık on yıl sonra sona erdirmesinin ana haber olayını aktarmaktadır.

Haberin girişinde bu duyuru daha da detaylandırılarak misyonun süresi ve terör tehdidini ortadan kaldırmadaki nihai başarısızlığı gibi önemli ayrıntılara yer veriliyor. Fransa ile Mali arasındaki ilişkilerin kötüleştiğinin altını çiziyor ve çekilmeyi daha geniş bölgesel istikrarsızlık bağlamına yerleştiriyor. Bu çerçevede, askerlerin geri çekilmesinin hem jeopolitik hem de güvenlik üzerindeki etkilerini vurgulamakta ve bölge dinamiklerinde önemli bir değişime işaret etmektedir. Giriş, anlık gerçekleri daha geniş bir çatışma anlatısı ve Batı Afrika'da değişen güç ilişkileri ile birleştirerek hikayenin özünü yansıtmaktadır.

Haberin ana teması, Fransa'nın Mali'den askerlerini çekmesi ve bu çekilmenin Batı Afrika'da terörle mücadelenin daha geniş bağlamı içinde çerçevelenmesidir. Anlatı, Fransa'nın dokuz yıllık askeri bağlantısı ile Sahel bölgesinde süregelen ve gelişen cihatçı şiddet tehdidini yan yana koymaktadır. Gazeteciler okuyuculara Fransa'nın Mali'deki ve daha spesifik olarak eski bir sömürge imparatorluğu olarak tanımladıkları Batı Afrika'daki hakim konumunu hatırlatmaktadır. Gazeteciler daha sonra Fransa'nın Afrika'da artan terörizmle mücadelede bir başarısızlık olarak gördükleri geri çekilmesini ele almaktadır. Muhabirlere göre bu çekilme bölgedeki terör tehdidini daha da arttıracaktır. Haberin sonunda muhabirler, Fransa'nın askerlerini geri çekmesinin, Fransa ve eski sömürgelerinin oluşturduğu, ekonomik ve siyasi bağlarla birbirine bağlanmış yeni sömürge olarak bilinen "Françafrique" in sonu olabileceğini belirtmektedirler.

Bu haberdeki ilk fotoğraf 2020 yılında Mali'nin kuzeydoğusuna müdahale eden binlerce Fransız askeri hakkında bir bilgi sunmaktadır.

Şekil 3.8 ‘Fransa 9 Yıllık Kampanyanın Ardından Mali'den Askerlerini Çekeceğini Duyurdu’ başlıklı haberden bir görüntü

Kaynak: The New York Times, 2022

Haber, kapsamlı bir görüş sağlamak için birden fazla kaynağı bir araya getirmektedir. Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve diğer Fransız yetkililerin açıklamaları çekilmeyi Mali yönetimiyle uzlaşmaz farklılıkların yol açtığı stratejik bir karar olarak tanımladı. Ordusu da dahil olmak üzere Malili Yetkililer destek için Rusya'ya yöneldi ve çekilmeyi Fransız etkisinin reddi olarak görüyorlar. Analistler ve Uzmanlar müdahalenin başarısızlığı ve geri çekilmenin olası sonuçları hakkında eleştirel değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

Uluslararası Kriz Grubu'nun bir Sahel analistine göre, ‘‘France’s hasty retreat will likely be hailed as a major victory by the jihadist groups: The withdrawal of foreign forces is one of their two main demands, along with a transformation of society and politics in line with their strict interpretation of Shariah law.’’ (Fransa'nın aceleyle geri çekilmesi cihatçı gruplar tarafından muhtemelen büyük bir zafer olarak selamlanacak: Yabancı güçlerin geri çekilmesi, toplumun ve siyasetin katı Şeriat hukuku yorumlarına uygun olarak dönüştürülmesiyle birlikte iki ana taleplerinden biri.).

Muhabirler bu analist İbrahim'in sözlerini kullanarak cihatçıların Fransa askerlerinin çekilmesini kutlayabileceğine ve Mali ordusunun da bu durumu ülkenin içinde bulunduğu sıkıntılardan Fransa'yı sorumlu tutarak iktidarını pekiştirmek için kullanabileceğine dikkat çekmektedir.

Mali'deki yerel sivilin tepkileri, yabancı birliklerin ayrılmasından duyulan rahatlama ile gelecekteki istikrara ilişkin kuşkuğun bir karışımını yansıtmakta. Gözlemciler, Rusya, Çin, Türkiye ve Almanya gibi diğer küresel güçlerin artan rekabeti karşısında Fransa'nın eski sömürgelerindeki etkisinin azaldığına işaret eden bu çekilmenin jeopolitik önemine dikkat çekmektedir.

3.6.2.2.2.2. Haberin Mikro Yapısı

Haberi sözdizimi analizi, jeopolitik durumun inceliklerini açıklayan karmaşık cümleler ortaya koymaktadır. Kilit isimlerden doğrudan alıntılarının kullanılması anlatıya özgünlük ve dolaysızlık katıyor. Sözdizimi aynı zamanda okuyucunun ilgisini koruyarak kilit noktalara ulaşan periyodik cümleler de içermektedir.

Fransa'nın askeri müdahalesi, cihatçı tehditlerin devam etmesi ve nihayetinde askerlerin geri çekilmesi arasında açık nedensel bağlantılar kurulmuştur. Bu nedensel ilişki, askeri çabaların etkisizliğinin ve bozulan diplomatik ilişkilerin nasıl çekilme kararına yol açtığını açıklamaktadır.

Gazeteciler, olayla ilgili tarihsel bağlam, güncel gelişmeler ve uzman analizlerine yer vererek haberin bölümleri arasında işlevsel bir ilişki kurmuştur. Ayrıca, haberde Fransa,

Mali'nin askeri yöneticileri, cihatçı gruplar gibi referanslara sürekli atıfta bulunarak, gazeteciler referans ilişkisini korumuş ve okuyucuların anlatı tutarlılığını takip edebilmelerini sağlamıştır.

Haberde kullanılan kelimeler, objektif haberciliği durumun ciddiyetini vurgulayan duygusal bir dille dengeleyerek çağrışım yapıyor. "Bitter end", "failing to quash a terrorist threat" ve "humiliating withdrawal" (acı son, terör tehdidini bastıramamak ve aşağılayıcı geri çekilme) gibi ifadeler, görevin algılanan başarısızlığını ve kararın duygusal ağırlığını yansıtmaktadır. "Jihadist groups" ve "terrorist threat" (cihatçı gruplar ve terör tehdidi) gibi terimlerin kullanılması ülkede süregelen güvenlik endişelerini vurgulamaktadır.

Haberde kullanılan retorik, pathos ve logos (duygular ve mantık) unsurlarını birleştirmektedir. Pathos, cihatçı şiddetin insani etkisinin ve Malili sivillerin duygusal tepkilerinin tasvirinde belirgindir. Logos, anlatıyı desteklemek için gerçekleri, uzman görüşlerini ve tarihsel bağlamı sistematik olarak sunan haberin mantıksal yapısında mevcuttur. Bu retorik strateji, Batı Afrika'daki terörle mücadele çabalarının karmaşıklığı ve zorlukları hakkında okuyucuları bilgilendirmeyi ve onlardan bir tepki uyandırmayı amaçlamaktadır.

Fransa'nın çekilmesine ilişkin haber, hem askeri misyon hem de daha geniş jeopolitik sonuçlar açısından bir başarısızlık olarak çerçeveleniyor. Cihatçı grupların potansiyel zaferi ve Mali halkının dış müdahaleye karşı hayal kırıklığı tasviri, Mali'deki terörle mücadele çabalarının geleceği hakkında karamsarlık duygusuna katkıda bulunmaktadır.

3.6.2.2.3. Örnek Haber 3: Nijerya Başkenti Yakınlarında Trene Saldıran Silahlı Kişiler Bazı Yolcuları Öldürdü

Yayın Tarihi: 29 Mart 2022

3.6.2.2.3.1. Haberin Makro Yapısı

Bu haberin başlığı: *Gunmen Attack Train Near Nigerian Capital, Killing Some Riders* (Nijerya Başkenti Yakınlarında Trene Saldıran Silahlı Kişiler Bazı Yolcuları Öldürdü). Başlık olarak oldukça olumsuz. "Saldırı", "öldürme" ve "silahlı adamlar" gibi kelimeler şiddet, tehlike ve can kaybı hissi uyandırıyor. Bu tür bir dilin varlığı tipik olarak olumsuz bir olaya işaret eder ve bu durumda, kayıplarla sonuçlanan bir terör saldırısına işaret etmektedir.

Haber girişi böyle yazılmaktadır: *The attackers used explosives to blow up the rail track before opening fire on the train in the latest in a series of train assaults* (Saldırganlar, bir dizi tren saldırısının sonuncusunda trene ateş açmadan önce rayları havaya uçurmak için patlayıcı kullandı). Bu haber girişi okuyuculara geçmişte meydana gelen benzer saldırıları

hatırlatıyor. Bu haberin sunuluş biçimi, Nijerya'nın bu tür şiddet olaylarına düzenli olarak eğilimli bir ülke olduğunu düşündürmektedir. Yine de Nijerya, haber girişinde algılandığı gibi sürekli sorunlu bir ülke değildir. Haberi aydınlatacak bir resim bulunmamaktadır.

Bu bir son dakika haberidir. Associated Press tarafından hazırlanmakta ve The New York Times gazetesinde yayımlanmaktadır. Muhabirler, tanık ifadelerine dayanarak birkaç ölüm ve kaçırma vakası olduğunu ortaya çıkarmadan önce saldırının türünü tanımlamaya devam etmektedir. Nijerya'nın başkenti civarında yayımdan bir gün önce bir trene yapılan şiddetli saldırıyı kapsamaktadır. Treni hedef alan silahlı kişiler, yolculara ateş açmadan önce patlayıcı kullanarak demiryolunu yok etmektedir. Trende bulunan yaklaşık 1,000 yolcudan bazıları hayatını kaybederken, bazılarının da kaçırıldığından endişe edilmektedir. Haberin sonunda, 2021 yılında Nijerya'da Abuja-Kaduna demiryolu güzergahında yine benzer türde en az 3 saldırının rapor edildiği hatırlatılmaktadır.

Olayın Kaduna eyaletinin Katari kentinde meydana gelmesi bölgenin güvenliğine ilişkin endişeleri arttırdı. Saldırıyı henüz hiçbir grup üstlenmezken, şüpheler Nijerya'nın sorunlu kuzey bölgelerinde adam kaçırma ve öldürme olaylarına karıştıkları bilinen silahlı gruplar üzerinde yoğunlaşıyor. Bu saldırı, Abuja-Kaduna tren seferlerine yönelik bir dizi saldırının bir parçası olup bölgede süregelen güvenlik sorunlarının altını çizmektedir.

Olayı anlatmak ve saldırıyla ilgili detayları vermek için kullanılan haber kaynaklarından bahsetmek gerekirse, bu haberde öne çıkanlar şunlardır:

Saldırı hakkında bilgi veren Nijeryalı bir yetkili (Fidet Okhiria, devlete ait Nijerya Demiryolu Şirketi'nin genel müdürü);

Olayla ilgili deneyim ve bilgilerini paylaşan bir yerel ikamet eden (Abdulwadud Ahmad, saldırıdan kurtulanlardan biri);

Trende bulunan yolcu sayısı hakkında bilgi veren Nijerya yerel medya haberleri;

Güvenlik güçlerinin yardımıyla yolcuların tahliye edildiğini bildiren Kaduna eyalet hükümeti.

Olaya dahil olan tarafların yorumları haberde verilen bilgilerden çıkarılmıştır.

Saldırıdan Kurtulanlar ve Görgü Tanıkları: Bu kişiler saldırıyı ilk elden yaşamışlardır ve olayı korkunç ve travmatik bir çile olarak yorumlamaktadırlar. Saldırganları şiddet yanlısı ve tehlikeli olarak görmekte, kendi güvenlikleri ve başkalarının güvenliği için korku ve endişe duyduklarını ifade etmektedirler. Örneğin, olaydan sağ kurtulan Abdulwadud Ahmad, saldırganların pisti bombaladığını, güvenlik personeliyle silahlı çatışmaya girdiğini ve yolcuları kaçırdığını anlattı.

Resmi Kurumlar ve Hükümet Yetkilileri: Nijerya Demiryolu Şirketi'nin genel müdürü Fidert Okhiria gibi yetkililer olayla ilgili resmi açıklamalar yapar ve yanıtlar verir. Olayı bir güvenlik tehdidi ve terör eylemi olarak yorumlayarak soruşturma, kurtarma çabaları ve kamu güvenliğini sağlamaya yönelik tedbirlere duyulan ihtiyacı vurgularlar. Hükümet yetkilileri ayrıca saldırının halkın ulaşım hizmetlerine ve bölgesel güvenliğe olan güveni üzerindeki etkisine ilişkin endişelerini de dile getirmektedir.

Yerel Topluluklar: Kaduna eyaletindeki Katari gibi saldırıdan etkilenen bölgelerde yaşayanlar, olayı günlük yaşamlarında bir kesinti ve emniyet ve güvenliklerine yönelik bir tehdit olarak yorumlar. Bölgelerindeki şiddet ve istikrarsızlık nedeniyle korku, öfke ve hayal kırıklığını ifade edebilir ve saldırıların temel nedenlerini ele almak için güvenlik önlemlerinin artırılması ve hükümet müdahalesi çağrısında bulunmaktadır.

Saldırıya müdahale eden güvenlik güçleri olayı önemli bir güvenlik ihlali ve sivilleri koruma ve kanun ve düzeni sağlama becerilerine yönelik bir meydan okuma olarak yorumlar. Failleri yakalama, rehineleri kurtarma ve gelecekteki saldırıları önleme çabalarına öncelik verebilir ve aynı zamanda güvenlik protokollerindeki herhangi bir zayıflığı veya açığı ele alabilirler.

3.6.2.2.3.2. Haberin Mikro Yapısı

Bu haberin sözdizimsel yönüne odaklanırsak, analizimiz öncelikle haberdeki cümleler çoğunlukla karmaşıktır ve birden fazla yan cümle ve kelime grubundan oluşmaktadır. Bu karmaşıklık, silahlı saldırıyla ilgili bilgi ve olayların ayrıntılı bir şekilde sunulmasına olanak sağlamaktadır.

Haberde eylem ve olayları anlatmak için çoğunlukla aktif cümle kullanılmaktadır, örneğin aktif cümle örneği olarak "Gunmen attacked a train" (Silahlı adamlar bir trene saldırdı). Ayrıca "Explosives were used to first blow up the rail track" ve "The train service on the route has been suspended" ("Patlayıcılar önce rayları havaya uçurmak için kullanıldı" ve "Güzergahtaki tren hizmeti askıya alındı") cümlelerinde olduğu gibi pasif cümle de kullanılmaktadır. Haberde, eylemleri gerçekleştiren kişi ya da gruplardan ziyade eylemlerin kendilerine vurgu yapılmaktadır.

Haberde fikirleri birbirine bağlamak ve ek bilgi sağlamak için koordinasyon ve bağlılık kullanılmaktadır. Örneğin, "Authorities could not immediately confirm the number of passengers on the train but local media reported that nearly 1,000 were on board" (Yetkililer trendeki yolcu sayısını hemen teyit edemedi ama yerel medya yaklaşık 1.000 kişinin trende

olduğunu bildirdi). Burada “ama” koordinasyonu, yetkililerin yolcu sayısını teyit edememesini yerel medyanın bildirdiği rakamla karşılaştırmak için kullanılmaktadır.

Olaya karışan ya da olaydan etkilenen kişilerden yapılan doğrudan alıntılar, birinci elden anlatım ve bakış açıları sağlayarak habere entegre edilmektedir. Bu alıntılar anlatının inandırıcılığına katkıda bulunmakta ve kurtulanların ve görgü tanıklarının deneyimleri hakkında fikir vermektedir.

Haberde fiillerin veya sıfatların isme dönüştürüldüğü isimleştirmeler de yer almaktadır, örneğin “The attackers used explosives to first blow up the rail track” (Saldırganlar önce tren yolunu havaya uçurmak için patlayıcı kullandılar). Bu dilsel ayrıntı, eylemlerin ya da kavramların özlü bir şekilde ifade edilmesini sağlayarak anlatının verimliliğine katkıda bulunuyor.

Bir diğer önemli ayrıntı da “Monday night”, “at the end of July 2021” ve “in the last year” (“Pazartesi gecesi”, “Temmuz 2021'in sonunda” ve “geçen yıl”) gibi zamansal belirteçlerin olayları belirli bir zaman dilimine yerleştirmek için kullanılması ve okuyucuların saldırının ne zaman gerçekleştiğini ve tarihsel bağlamını net bir şekilde anlamasını sağlamasıdır.

Nijerya'nın başkenti yakınında meydana gelen tren saldırısıyla ilgili haberdeki yerel tutarlılık, cümleler ve paragraflar arasındaki ilişkiler analiz edilerek incelenebilmektedir.

Nedensel İlişki: Haber, saldırıların eylemleri ile saldırının sonuçları arasında açık bir nedensellik ilişkisi kurmaktadır. Örneğin, trene ateş açmadan önce saldırıların rayları havaya uçurmak için patlayıcı kullandıkları, bunun da can kayıplarına ve olası kaçırılmalara yol açtığı belirtilmektedir. Bu nedensel bağlantı, okuyucuların olayların sırasını ve sonuçlarını anlamalarına yardımcı olur.

İşlevsel İlişki: Yazıdaki paragraflar, arka plan bilgisi sağlamak, görgü tanıklarının ifadelerini sunmak ve resmi tepkileri bildirmek gibi belirli işlevlere hizmet etmektedir. Her paragraf, saldırıyla ilgili farklı bakış açıları ve ayrıntılar sunarak genel anlatıya katkıda bulunmaktadır. Örneğin, bir paragrafta saldırıdan kurtulan bir kişinin anlattıkları aktarılırken, başka bir paragrafta tren seferlerinin durdurulması ele alınmaktadır.

Referansal İlişkisi: Haber, daha önce bahsedilen varlıklara ve olaylara atıfta bulunmak için zamirler, belirli artikeller ve diğer dilsel araçları kullanarak referans tutarlılığını korur. Örneğin, saldırı sonrasında tartışırken, haber her seferinde bu varlıkları yeniden tanıtmadan (“the state government in Kaduna” and “the security forces” (“Kaduna eyalet hükümeti” ve “güvenlik güçleri”) ne atıfta bulunmaktadır. Bu, okuyucuların anlatının ilerleyişini kafa karışıklığı olmadan takip edebilmelerini sağlamaktadır.

Haber retoriği söz konusu olduğunda, haber özellikle aşağıdaki temel unsurları kullanmaktadır.

Objektif Habercilik: Haber, geleneksel haber retoriği tarzını takip etmekte, kişisel görüş ve önyargılara yer vermeden olayla ilgili gerçekleri açık ve öz bir şekilde sunmaktadır. Okuyucunun bakış açısını değiştirmeye çalışmadan ona bilgi sağlamaya odaklanmaktadır.

Olgusal Sunum: Retorik, patlayıcı kullanımı, silah sesleri ve can kayıpları da dahil olmak üzere saldırıyla ilgili ayrıntıların açık bir şekilde aktarıldığı gerçeklere dayalı bir sunuma dayanır. Bu olgusal yaklaşım haberin inandırıcılığını artırmakta ve okuyucuların olayla ilgili kendi sonuçlarını oluşturmalarına olanak tanımaktadır.

Görgü Tanıklarından Alıntılar: Haberde, Abdulwadud Ahmad gibi saldırının tanıklarından ve hayatta kalanlardan alıntılara yer verilerek olayların ilk elden anlatımı ve perspektifleri sunulmuştur. Bu alıntılar habere derinlik katmakta ve saldırının bireyler üzerindeki etkisini insanileştirmeye yardımcı olmaktadır.

Sorumluluk Tanımlaması: Haberde saldırının sorumluluğu açıkça herhangi bir gruba verilme de, bölgede benzer şiddet eylemleri gerçekleştirdiği bilinen silahlı gruplara yönelik şüphelerden bahsedilmektedir. Bu retorik strateji, haberin temelsiz suçlamalarda bulunmadan saldırının olası nedenlerini ve sonuçlarını ele almasını sağlamaktadır.

3.6.2.2.4. Örnek Haber 4: 'Kahrolsun Fransa': Afrika'daki Eski Sömürgeler Yeniden Başlamayı Talep Ediyor

Yayın Tarihi: 14 Nisan 2022

3.6.2.2.4.1. Haberin Makro Yapısı

Bu haber, Amerikalı gazeteci Ruth Maclean tarafından kaleme alınan 1500 kelimedenden fazla bir röportajdır.

"Down With France': Former Colonies in Africa Demand a Reset" ('Kahrolsun Fransa': Afrika'daki Eski Sömürgeler Yeniden Başlamayı Talep Ediyor) başlığı, Afrika'nın eski sömürgeci gücü Fransa ile ilişkilerinde yaygın memnuniyetsizliğin ve değişim çağrılarının özünü yakalamaktadır. Başlıktaki "Kahrolsun Fransa" terimi, Fransa'nın eski sömürgeler arasında süregelen etkisinin reddine dair kolektif ve güçlü bir duyguyu ifade etmektedir.

"Decades after independence, many African countries are increasingly troubled by the ongoing influence of their former colonial power" (Bağımsızlıktan onlarca yıl sonra, birçok Afrika ülkesi eski sömürgeci güçlerinin devam eden etkisinden giderek daha fazla rahatsızlık duyuyor) haber girişi olarak, eski Afrika sömürgelerinde Fransa'ya yönelik

eleştirilerin arttığını ortaya koymaktadır. Bu eleştiri, sömürgeci yönetimin resmi olarak sona ermesine rağmen sömürgeci uygulama ve tutumların devam ettiği algısına bağlanmaktadır.

Haberde, bağımsızlıktan onlarca yıl sonra birçok Afrika ülkesinin Fransa'nın süregelen etkisine nasıl meydan okuduğu vurgulanmaktadır. Tematik olarak haber, protestolar, siyasi retorik ve tarihi şikayetler de dahil olmak üzere bu kızgınlığın çeşitli örnekleri ve ifadeleri etrafında yapılandırılmıştır. Anlatı, genel huzursuzluk ve protestolardan Fransız bayraklarının yakılması ve Fransız sembollerinin yırtılması gibi spesifik olaylara doğru ilerlemektedir.

Muhabir Mali, Nijer, Burkina-Faso ve Senegal gibi Fransızca konuşulan bazı Batı Afrika ülkelerini öne çıkararak Fransa'nın bu ülkelerdeki varlığına karşı gelişen olayları anlatmaktadır. Haber, Fransa'yı Batı Afrika'da terörizme karşı bir kahraman olarak görmeye devam eden terör mağdurlarının ifadeleriyle sonlanmaktadır.

Haberdeki ilk fotoğrafta Fransa'nın ayrılmasını isteyen Mali'nin Protestanları bir başka dünya gücü olan Rusya'nın bayrağını sallarken görülmektedir. Dolayısıyla bu fotoğraf dolaylı olarak Fransa ve Rusya arasında Afrika'daki varlıkları üzerinden bir rekabete işaret etmektedir.

Şekil 3.9 ‘Kahrolsun Fransa’: Afrika'daki Eski Sömürgeler Yeniden Başlamayı Talep Ediyor’ başlıklı haberden bir görüntü

Kaynak: The New York Times, 2022

Bu haberde analistlerden, aktivistlerden ve sıradan haklardan doğrudan alıntılarının yanı sıra Mali Başbakanı Choguel Maiga gibi siyasi liderlerin açıklamaları da dahil olmak üzere çeşitli kaynaklar kullanılmaktadır. Bu kaynaklar, hem Fransa'ya karşı yaygın halk memnuniyetsizliğini hem de bu duyguyu istismar eden siyasi manevraları yansıtarak olayların

çok yönlü bir yorumunu sunmaktadır. Yorumlar, yeni sömürgecilik suçlamalarından Fransa'nın güvenlik sorunlarını etkili bir şekilde ele almadaki başarısızlığına ilişkin özel şikayetlere kadar uzanmaktadır.

3.6.2.2.4.2. Haberin Mikro Yapısı

Sözdizimsel analiz, haberin bağlam ve arka plan bilgisi sağlamak için genellikle birden fazla tümce içeren karmaşık cümleler kullandığını ve anlatıya gerçeklik ve dolaysızlık kazandırmak için doğrudan alıntılar yaptığını ortaya koymaktadır. Bu sözdizimsel yapı, Fransız karşıtı duyguların derinliğini ve karmaşıklığını aktarmaya yardımcı olmaktadır.

Yerel bağdaşıklıkla gelince, haber Fransa'nın sömürgeci geçmişi, çağdaş eylemleri ve mevcut Fransız karşıtı duygu arasında açık bir nedensellik ilişkisi kurmaktadır. Anlatı, belirli olayları (protestolar, hükümet açıklamaları) Fransız karşıtı hissiyatın daha geniş tarihsel ve jeopolitik nedenlerine bağlamaktadır.

Tutarlı bir kanıt oluşturmak için haberin farklı bölümleri arasında işlevsel bir ilişki vardır. Fransız karşıtlığına ilişkin ilk genel bakış, belirli ülke örnekleriyle genişletilmekte ve bu örnekler de uzman analizleri ve bireysel tanıklıklarla desteklenmektedir.

Bağımsızlık hareketleri ve Fransa'nın Afrika'daki geçmiş müdahaleleri gibi tarihi olaylara yapılan atıflar, mevcut huzursuzluğu bağlamsallaştırmak için kullanılmaktadır. Zamirler ve referans terimleri, "the French" ve "the junta" (Fransızlar ve cunta), haber boyunca sürekliliği ve referans ilişkisini koruyor.

"Colonialist practices", "paternalistic attitudes", "puppet", "resentment" ve "insufferably arrogant" (sömürgeci faaliyetler, paternalist tutumlar, kukla, kızgınlık ve dayanılmaz derecede kibirli) gibi kelimeler Fransa'ya yönelik olumsuz duyguları güçlü bir şekilde aktarmaktadır. "Awakening" ve "uprising" (uyanış ve ayaklanma) gibi terimler ise Fransız etkisine karşı proaktif ve bilinçli bir harekete işaret etmektedir. Bu kelime seçimleri, anlatının Fransızca konuşan ülkelerin direnişi ve uyanışı olarak çerçevelenmesinde etkili olmaktadır.

Haberin retorik, protestoların ve hoşnutsuzluğun yoğunluğunu yakalamak için canlı imgeler, "smashed windows" ve "set fire" (kırılan camlar ve yakılan ateş), kullanarak Fransız karşıtı duyguların derinliğini vurgulamayı amaçlamaktadır. Doğrudan alıntılar ve anekdotlar insani bir unsur sağlayarak anlatıyı daha ilişkilendirilebilir ve etkili kılıyor. Suçlama ve komplo söylemi (Fransa'nın cihatçılarla birlikte çalıştığı suçlamaları) güvensizlik ve öfkenin boyutunu vurgulamaktadır.

Bu haberin duygu Analizinden bahsetmek gerekirse, haberin çoğunlukla eleştirel ve analitik bir dilde sunulmaktadır. Batı Afrika'daki eski Fransız sömürgeleri arasında Fransa'nın etkisine ve algılanan sömürgeci tutumlarına yönelik bir hayal kırıklığı ve hayal kırıklığı

duygusu aktarıyor. Okuyucular, sömürgeci güçlerin tarihsel ve süregelen etkisine ilişkin bir adaletsizlik duygusunun yanı sıra uluslararası müdahalelerin kalıcı barış ve güvenlik getirmedeki başarısızlığına ilişkin bir hayal kırıklığı da hissedebilirler.

3.6.2.2.5. Örnek Haber 5: Ölümler Durmadı. Mali'de Rus İzi Taşıyan Bir Katliam

Yayın Tarihi: 31 Mayıs 2022

3.6.2.2.5.1. Haberin Makro Yapısı

Bu haberin başlığı “*‘The Killings Didn’t Stop.’ In Mali, a Massacre With a Russian Footprint*” (*Ölümler Durmadı. Mali'de Rus İzi Taşıyan Bir Katliam*) başlığı, devam eden cinayetler, katliamın Mali'deki yeri ve Rus paralı askerlerin katılımı da dahil olmak üzere haberin temel unsurlarını kısa ve öz bir şekilde özetlemekte ve ayrıntılı raporlama için zemin hazırlamaktadır.

Haberin girişi ise “*Civilian deaths have spiked in Mali since Russian mercenaries of the Wagner Group began operating alongside the military. In late March, hundreds were executed in the village of Moura*” (*Wagner Group'a bağlı Rus paralı askerler ordunun yanında faaliyet göstermeye başladığından beri Mali'de sivil ölümleri arttı. Mart ayı sonunda Moura köyünde yüzlerce kişi infaz edildi*). Wagner Grubu'na bağlı Rus paralı askerlerin varlığıyla bağlantılı olarak sivil kayıplardaki artışa dikkat çeken bu haber, okuyucuları Mali'deki krizin tam ortasına götürüyor. Durumun vahametini ortaya koyan Moura köyünde yüzlerce kişinin infaz edildiğine dair çarpıcı ifşaatıyla hemen dikkatleri üzerine çekmektedir. Kısa ama etkili bu paragraf, ardından gelen detaylı araştırmanın zeminini hazırlıyor ve okuyucuları ortaya çıkan trajediyi ve sonuçlarını daha derinlemesine incelemeye yönlendiriyor.

Bu haber bir röportajdır. 5 gazeteci tarafından hazırlanmaktadır. Muhabirlerden dördü Batı kökenli (Fransız, Hollandalı, İrlandalı ve Amerikalı), sadece biri Batı Afrikalı (Senegalli). Muhabirlerden üçü Afrika'dan (Mali, Senegal, Kenya), diğer ikisi ise New York ve Hollanda'dan muhabirlik yapmıştı.

Haberin içerisindeki fotoğraflar, kasvetli bir içeriğe sahip oldukları için oldukça olumsuz bir şekilde algılanabilmektedir. Şiddet, yıkım ve insanların acı çektiği sahneleri tasvir etmeleri onları doğaları gereği negatif kılmaktadır. Mali'deki bir katliamın ardından çekilen bu fotoğraflarda toplu mezarlar, zor durumdaki tutsaklar ve silahlı paralı askerler gösteriliyor. Bu görseller şok, dehşet ve üzüntü duyguları uyandırarak rapor edilen olayların korkunç doğasıyla uyumludur.

A New York Times investigation identified sites where people were killed and thrown into mass graves, and other locations where dozens of motorcycles were burned in March in the town of Moura in Mali.

Şekil 3.10 ‘‘ ‘The Killings Didn’t Stop.’ In Mali, a Massacre with a Russian Footprint’’ başlıklı haberdan bir görüntü.

Kaynak: The New York Times, 2022

Dolayısıyla görüntüler, haberde anlatılan durumun trajik gerçekliğini yansıtan olumsuz olarak kategorize edilebilmektedir.

İlgili haber yaklaşık 2500 kelime içermektedir. Mali’de, özellikle de Moura köyünde meydana gelen ve Malili askerler ile Wagner Group’a bağlı Rus paralı askerlerin karıştığı iddia edilen saldırılarda yüzlerce sivilin öldürüldüğü bir katliamı konu alıyor.

Haberde tanıklardan ve hayatta kalanlardan alınan ayrıntılı bilgilerle katliam sırasında yaşanan vahşetin korkunç bir tablosu çizilmektedir. Ayrıca, Mali’de ordu ve Wagner’in paralı askerleri tarafından işlendiği iddia edilen insan hakları ihlalleri ve savaş suçlarının daha geniş bağlamına dikkat çekilerek, şiddet ve insan hayatının hiçe sayıldığı bir düzene işaret edilmektedir.

Haberin inandırıcı olması için bu yazının kaynakları arasında Moura köyünden görgü tanıkları, Mali’li siyasetçiler ve sivil toplum aktivistleri, Batılı askeri yetkililer ve diplomatlar, analistler, diplomatlar ve İnsan Hakları İzleme Örgütü gibi insan hakları grupları yer almaktadır. Ayrıca, tanıkların verdiği bilgileri desteklemek için uydu görüntüleri ve Mali’deki Birleşik Milletler misyonundan alınan raporlar kullanılmaktadır.

Taraflar haberi temel alarak olayları bu şekilde yorumluyor. Mali hükümeti Moura’daki saldırı sırasında yüzlerce savaşçının gözaltına alındığını ve öldürüldüğünü iddia

etti, ancak herhangi bir sivil kayıp açıklamadı. Operasyonu aşırılık yanlısı örgütlere karşı savaşlarında büyük bir zafer olarak kutladılar. Wagner ajanlarının orada bulunmadığını iddia ederek Rusya ile anlaşmalarının sadece “eğitmen” temini için olduğunu eklediler. Öte yandan, başta Mouralı köylüler olmak üzere mağdurlar ve tanıklar, Rus paralı askerler ve Malili askerler tarafından işlenen suçların yanı sıra, çoğu sivil yüzlerce kişinin toplu katliam ve yağmalanmasını ayrıntılı olarak anlattılar. Bu bilgiler hem yabancı paralı askerleri hem de Mali ordusunu acımasızlık ve ayırım gözetmeksizin adam öldürmekle suçlamaktadır.

İnsan Hakları İzleme Örgütü ve Mali'deki Birleşmiş Milletler misyonu da dahil olmak üzere insan hakları kuruluşları ve yabancı gözlemciler şiddeti kınayarak Malili askerler ve Rus paralı askerler tarafından gerçekleştirilen insan hakları ihlallerine dikkat çektiler. Bu kuruluşlar olayların bağımsız bir şekilde soruşturulmasını talep etmiş ve Wagner Grubu ile ortaklaşa yürütülen askeri operasyonlarda sivil kayıpların artmasından duydukları endişeyi dile getirmişlerdir. Bu arada Rus yetkililer ve Wagner Grubu, Wagner ajanlarının Mali'deki faaliyetlerine itiraz ederek, orada bulunan Rus kontratçılarının insan haklarını ihlal etmediğini ve ücret karşılığında güvenlik hizmeti sağladığını iddia etti. Bu açıklamalara rağmen Batılı hükümetler ve insan hakları örgütleri Wagner Grubu'nun Mali'deki faaliyetlerini sorgulamaktadır.

3.6.2.2.5.2. Haberin Mikro Yapısı

Bu haber metninin sentaksını inceleyerek şunlar fark edilmektedir:

Cümle Yapısı: Cümleler uzunluk ve karmaşıklık açısından farklılık göstermektedir. Bazıları basit bildirimsel ifadelerken, diğerleri birkaç yan cümlecik içeren bileşik veya karmaşık cümlelerdir. Bu çeşitlilik okuyucu katılımını ve anlaşılabilirliği artırmaktadır.

Fiil Kullanımı: Fiiller eylemleri, olayları ve rapor edilen konuşmaları tanımlamak için yaygın olarak kullanılır. Olayların ilerleyişini göstermek için “saldırdı”, “infaz etti”, “iddia etti” ve “reddetti” gibi fiilleri kullanarak senaryo hakkında dinamik bir hikaye anlatırlar.

İsim Tamlamaları: Yazı, cümlelerde özne, nesne veya tümleç olarak kullanılan çok sayıda isim tamlaması içermektedir. Bu ifadeler arasında “Mali” ve “Wagner Group” gibi özel isimler, “village”, “market” (“köy” ve “pazar”) gibi yaygın isimler ve “human rights abuses” and “civilian casualties” (“insan hakları ihlalleri” ve “sivil kayıplar”) gibi isimlendirmeler yer almaktadır.

Sıfatlar ve zarflar sırasıyla isimlere ve fiillere bilgi eklemek için kullanılır. Eylemleri nitelermeye, özellikleri tanımlamaya ve olayların yoğunluğunu aktarmaya yardımcı olurlar. Örneğin, “civilian casualties”, “indiscriminate killings” ve “significant victory” (“sivil

kayıplar”, “ayrım gözetmeyen öldürmeler” ve “önemli zafer”) gibi ifadelerde derinliği ve vurguyu artırmak için sıfatlar kullanılır.

Edat cümleleri zaman, yer veya üslup ilişkilerini ifade etmek için kullanılır. Makalede detaylandırılan eylemler için arka plan ve bilgi verirler. Örneğin, "in central Mali" "on the last Sunday in March" ve "since the military began conducting joint operations" (“Mali'nin merkezinde”, “Mart ayının son Pazar günü” ve “ordu ortak operasyonlar yürütmeye başladığından beri”).

Bu haberin yerel bağdaşıklığı, kelimeleri ve paragrafları birbirine bağlayan ve birleşik bir anlatı akışıyla sonuçlanan çeşitli nedensel, işlevsel ve referansal bağlantılarla tanımlanmaktadır.

Anlatılan olayların sıralaması, önce helikopterlerin saldırması, ardından askerlerin ve paralı askerlerin harekete geçmesiyle nedensel bağlantılar göstermektedir. Örnek olarak, haberde helikopterlerin gelişinin yerel halk arasında nasıl paniğe yol açarak onları bölgeyi terk etmeye teşvik ettiği, ancak askerlerin çıkışları kapatması üzerine mahsur kaldıkları anlatılıyor. Bu nedensellik zinciri, Moura'da bir olayın diğerini nasıl hemen etkilediğini ve hikayeyi nasıl ilerlettiğini göstermektedir.

İşlevsel bağlantılar, metin içindeki farklı bölümlerin anlatıyı ilerletmede belirli işlevleri nasıl yerine getirdiğinde görülmektedir. Görgü tanıklarının ifadeleri işlenen vahşetin kişisel ayrıntılarını sunarken, yetkililerin ve uzmanların açıklamaları olayların jeopolitik arka planı ve önemi hakkında bilgi vermektedir. Her unsur, Moura'daki durum ve Rus paralı askerlerin katılımı hakkında tam bir bilgi geliştirmede belirli bir amaca hizmet etmektedir.

Referansal ilişki, önemli gerçekleri tekrarlayarak ve ilgili fikirleri birbirine bağlamak için geçiş kelimeleri kullanarak kurulur. Bu ilişki daha önceki noktalara atıfta bulunarak ve anlatıdaki geçişlere işaret ederek anlatının tutarlılığına katkıda bulunur. Haberde sürekli Rus paralı askerlerin varlığından ve Moura'daki eylemlerinden bahsederek bu bilginin önemli olarak göz önünde olmasını sağlamış ve anlatılan hikayedeki öneminin altını çizilmektedir.

Bu haberde yapılan kelime seçimleri, muhabirin anlatılan olayların korkunç doğasını ne kadar çok vurgulamak istediğini göstermektedir. "Massacre", "executed", "looted", "held captives" ve "human rights abuses" (“Katliam”, “infaz”, “yağmalama”, “esir tutma” ve “insan hakları ihlalleri”) gibi kelimeleri şiddet, trajedi ve insani acı hissi uyandırmak için sıklıkla kullanılıyor. Ayrıca "the killings didn't stop", "death toll" ve "summary executions" (“ölümler durmadı”, “ölü sayısı” ve “yargısız infazlar”) gibi ifadeler de yer almaktadır.

Kullanılan retorik okuyucuları ikna etmekte ve duygusal tepkiler uyandırmaktadır.

Öncelikle muhabir, Moura'da meydana gelen olayları etkili bir şekilde açıklamak için betimleyici bir anlatım dili kullanıyor. “low-flying helicopters thrummed overhead” ve “soldiers picked out up to 15 people at a time” (“alçaktan uçan helikopterler tepelerinde vızıldadı” ve “askerler her seferinde 15 kişiyi dışarı çıkardı”) gibi ifadeler, köylülerin kafa karışıklığı ve şiddetine dair kapsamlı bir görüntü sunmaktadır. Haber muhabiri bu betimleme yöntemiyle okuyucuları olayın içine çekmeye çalışmakta, böylece olayların daha acil ve derin hissedilmesini sağlamaktadır. İkinci olarak, muhabir konunun ciddiyetini vurgulamak ve izleyicilerde duygusal tepkiler uyandırmak için duygusal bir dil kullanmıştır. “Executed hundreds of men” ve “cadavers everywhere” (“yüzlerce adam idam etti” ve “cesetler her yerde”) gibi kelimeler ve ifadeler dehşet, şaşkınlık ve acıma duygularını uyandırıyor. Okuyucuların duygularına hitap eden haber metni, onların hikayeye olan bağını artırır ve mağdurlara yönelik bir öfke ve empati duygusu geliştirmektedir.

Moura'daki trajediyle ilgili gerçekleri ortaya çıkarmak için kanıtlar, tanıklıklar ve uzman analizleri sunarak soruşturma tarzıyla hazırlanmaktadır. Gazeteciler, doğru araştırma ve gerçekleri kontrol etme yoluyla, Rus paralı askerlerin rolüne ve Mali ordusunun işbirliğine ışık tutarak olayların kapsamlı ve doğru bir tanımını sunmayı amaçlıyor. Bu soruşturma tekniği sadece okuyucuları bilgilendirmekle kalmıyor, aynı zamanda vahşeti gerçekleştirenleri de sorumlu tutmaktadır.

3.7. Ortak Konuda Haberlerin Karşılaştırmalı Analizi: The New York Times ve Le Monde Haber Örnekleri

İncelenen haberler arasında, aynı konuda hem Le Monde hem de The New York Times tarafından işlenmiş ve yayımlanmış tek bir olay bulunmaktadır. Haziran 2022'de Mali'nin merkezinde 130'dan fazla kişinin ölümüne neden olan terör saldırısı ile ilgilidir. Çalışmadaki bu iki gazetenin de bu olayla ilgileniyor olması, bizi konuyla ilgili yayımladıkları haberleri karşılaştırma noktasına getirmektedir.

Peki aynı terör olayının New York Times ve Le Monde'da haberleştirilmesinin benzerlikleri ve farklılıkları nelerdir? Öncelikle, haber bir Fransız gazetesi olan Le Monde'da Fransızca dilinde yayımlanırken, Amerika gazetesi olan New York Times'da İngilizce dilinde yayımlanmaktadır.

3.7.1. Haberlerin Makro Yapıları

Aynı konudaki iki haber karşılaştırıldığında, The New York Times haberi 20 Haziran 2022 tarihinde yayımlanmışken, Le Monde 21 Haziran 2022 tarihinde yayımlanmış bulunmaktadır. Her iki yayının da tematik ve şematik unsurları kapsayan benzer bir makro

yapıya sahip olduğu görülmektedir. Tematik yapıyla ilgili olarak, haberlerin başlıkları, Mali'nin merkezindeki cihatçı saldırılar nedeniyle sivillerin önemli ölçüde hayatını kaybettiğini vurgulayarak ana olayı özetlemeye hizmet etmektedir. The New York Times haberin başlığı **“132 Civilians Killed by Rebel Attacks in Central Mali, Government Says”** (Hükümet, Orta Mali'de 132 Sivil Kişinin İsyancıların Saldırıları Sonucu Öldürüldüğünü Açıkladı) şeklinde daha direkt, sade ve gerçeklere dayalıdır. Le Monde haberin başlığı **“Plus de 130 civils tués par des djihadistes présumés dans le centre du Mali”** (Mali'nin merkezinde 130'dan fazla sivil şüpheli cihatçılar tarafından öldürüldü) şeklinde Fransızca dilinde küçük bir farklılık olsa da aynı olayda benzer bilgiler sunmaktadır. Fakat Ancak Le Monde, "130'dan fazla" ifadesini kullanırken, ölenlerin sayısına ilişkin kesin bir rakam vermemeye özen göstermektedir.

The New York Times'ın web sitesinde yayımlanan ilgili haberin Associated Press imzalı bulunmaktadır. Le Monde'un web sitesinde yayımlanan haber ise Le Monde ve Agence France Presse imzasını taşımaktadır.

Haber girişi konusunda, her iki haber de açılış paragraflarında olayın kısa bir özetini sunmaktadır. The New York Times yayımlanmış haberi kısa bir genel bakış sunarak kayıpların sayısına ve saldırıların gerçekleştiği yere odaklanmaktadır: “Several villages near the town of Bankass were attacked over the weekend by jihadists, officials said.” (Yetkililer, Bankass kasabası yakınlarındaki birkaç köyün hafta sonu cihatçılar tarafından saldırıldığını söyledi.) Buna karşılık, Le Monde yayımlanmış haberi, etkilenen belirli köy isimleri ve bölgede devam eden şiddet hakkında ek bağlam da dahil olmak üzere daha ayrıntılı bir açıklama sunmaktadır: “Les massacres, perpétrés dans des localités du cercle de Bankass en fin de semaine dernière, ont été imputés à la katiba Macina, du prédicateur peul Amadou Kouffa, affiliée à Al-Qaïda.” (Geçen hafta sonunda Bankass bölgesindeki yerleşim yerlerinde meydana gelen katliamlardan Fulani vaiz Amadou Kouffa liderliğindeki ve El Kaide'ye bağlı Macina katiba suçlandı). Le Monde haberinde, olayın gerçekleştiği bölgenin konumunu gösteren bir fotoğraftan başka bir şey bulunmamaktadır. The New York Times'taki fotoğrafta ise Mali'de üç günlük resmi yas ilan eden cuntanın başı görülmektedir.

Şematik yapı açısından, her iki haber de (The New York Times ve Le Monde'dan) ana olayı -Mali'nin merkezinde sivillerin ölümüyle sonuçlanan cihatçı saldırıları- etkili bir şekilde sunmaktadır. Her iki haber de bilgi aktarmak için çeşitli kaynaklara dayanmaktadır; The New York Times haberi öncelikle hükümet açıklamalarına ve resmi kaynaklara atıfta bulunurken, Le Monde haberi yerel yetkililerden, görgü tanıklarından ve siyasi figürlerden alıntılar içermekte ve daha çeşitli bakış açıları sunmaktadır. Hükümet yetkilileri ve yerel kaynakların

olayla ilgili yorumları her iki haberde de ortaktır ve durumun kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

Le Monde haberinde ayrıca Mali'deki daha geniş güvenlik ve siyasi bağlam anlatılmakta, cihatçıların eylemleri, topluluklar arası çatışmalar ve devam eden askeri müdahaleler vurgulanmaktadır. Haber, 2021 yılında Mali'deki terör saldırılarında hayatını kaybedecek sivillerin sayısının (600) hatırlatılmasıyla sona ermektedir. The New York Times haberi, Mali'de halen görev yapan Birleşmiş Milletler askerlerinin sayısına (12000) ve bu askerler arasında hayatını kaybedenlerin sayısına (270) dikkat çekerek sonlandırıyor.

3.7.2. Haberlerin Mikro Yapıları

Mikro yapıya geçildiğinde, sözdizimsel analiz her iki haberin de olayları ve çeşitli taraflarca gerçekleştirilen eylemleri tanımlamak için ağırlıklı olarak aktif cümle yapıları kullandığını ortaya koymaktadır. Cümle yapıları, verilen ayrıntı düzeyine bağlı olarak basit ve karmaşık arasında değişmektedir. Yerel bağdaşıklık açısından, her iki haber de saldırılara yol açan olaylar dizisini ve bunun sonucunda meydana gelen can kayıplarını açıklayarak nedensel ilişki kurmaktadır. İşlevsel ilişki, saldırıların etkisini ve yetkililerin tepkilerini aktaran bilgi organizasyonunda belirgindir. Referansal ilişki, zamirlerin tutarlı kullanımı ve belirli olaylara ve ilgili kişilere yapılan atıflar yoluyla kurulmaktadır.

İki haber arasındaki sözcük seçimleri incelendiğinde, dilsel nüanslar ve kültürel bağlamlar açısından kayda değer farklılıklar ortaya çıkmaktadır. The New York Times haberi ağırlıklı olarak tarafsız ve olgusal bir üslup kullanmakta, “rebel attacks” (isyancı saldırıları), “jihadist rebels” (cihatçı isyancılar) ve “explosive device” (patlayıcı madde) gibi, haberin resmi niteliğinin altını çizen terminolojiyi kullanmaktadır. Kullanılan dile bakıldığında kesin ve teknik bir üslup göze çarpmakta ve duygusal çağrışımlara yer vermeden objektif bir şekilde bilgi aktarmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, haberde “the head of Mali’s ruling junta” and “the UN mission to Mali” (Mali’de iktidardaki cuntanın başı) ve “the UN mission to Mali” (Mali’deki BM misyonu) gibi resmi unvanlar ve adlandırmalar kullanılmakta, bu da sunulan bilginin güvenilirliğini arttırmaktadır.

Buna karşılık Le Monde haberi, Fransız gazeteciliğinin kültürel ve dilsel nüanslarını yansıtan daha duygusal ve açıklayıcı bir dil tarzı benimsiyor. “Massacres systématiques” (sistemik katliamlar) ve “exactions djihadistes” (cihatçı zulümler) gibi ifadeler dehşet ve öfke duygusu uyandırarak anlatıya yüksek bir duygusal tınılaşım katmaktadır. Dahası, haberde kullanılan günlük ifadeler ve yerel kaynaklardan yapılan doğrudan alıntılar, söyleme özgünlük ve samimiyet katmaktadır. Örneğin, “Il ne reste rien de Diallassagou” (Diallassagou’dan

geriye hiçbir şey kalmadı) ve “On a perdu des proches, des grands frères, des tontons” (Akrabalarımızı, ağabeylerimizi, amcalarımızı kaybettik) gibi ifadeler, olaydan etkilenen toplulukların yaşadığı derin bir kayıp ve umutsuzluk duygusunu aktarmaktadır. Her iki haber de olayla ilgili temel bilgileri aktarmakla birlikte, sözcük seçimleri farklı gazetecilik geleneklerini ve kültürel hassasiyetleri yansıtmaktadır.

Her iki haberde de saldırıların ve can kayıplarının ciddiyetini aktarmak için betimleyici bir dil kullanılmakta, resmi kaynaklara ve görgü tanıklarının ifadelerine atıfta bulunularak inandırıcı bilgi verilmesi amaçlanmakta ve böylece haberin güvenilirliği desteklenmektedir.

SONUÇ

Afrika, yalnızca doğal zenginlikleriyle değil, aynı zamanda medyada yer alan önyargılarıyla da tüm dünyanın ilgisini çeken bir kıtadır. Bu tez, Afrika'nın bir kıtasının olarak medyada yer alışının ya da diğer popüler önyargıların resmini çizmemektedir. Aksine, tüm haberlerde viral olan gerçek bir konuya odaklanmaktadır: Batı Afrika'daki terörizm. Araştırmada, Batı Afrika'da meydana gelen terörizmin Fransa ve Amerika medya tarafından nasıl temsil edildiğine dair genel bir bakış sunulmaktadır.

Çalışma, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri'nin en iyi gazeteleri olarak bilinen Le Monde ve The New York Times'ta Ocak-Haziran 2022 tarihleri arasında yayımlanan haberlere odaklanmaktadır. Le Monde ve The New York Times'ın Batı Afrika'daki terör olaylarına yer vermesi, terörizmle ilgili haberlerin önemini vurgulamakta ve çalışmaya değer katmaktadır. Ocak-Haziran 2022 tarihleri dönemin seçilmesinin nedeni şöyle belirtilebilir: Çoğu kaynağa göre Burkina Faso, Mali, Nijer, Nijerya, Kamerun gibi Batı Afrika ülkelerinin çoğu bu dönemde terör saldırılarına en çok maruz kalan ülkeler arasında yer almaktadır. Bu nedenle, Batı basının Afrika'nın bu bölgesindeki terör sorunlarıyla ne kadar ilgilendiğine ve bu konuda nasıl haber hazırladığına bir göz atmak mantıklı görünmektedir. Çalışma dönemi için, The New York Times'da 10 ve Le Monde'da 16 ilgili haber bulunmaktadır.

Daha nitelikli ve araştırma amacına uygun bulgular elde edebilmek için çalışma amaçlı örnekleme esasına göre sürdürülmektedir. Araştırmanın başarılı bir hale gelmesi ve yazılı haberlerin analiz edilmesi için uygun bir yöntem olarak eleştirel söylem analizi seçilmektedir. Van Dijk'ın bu yöntemin faydasını açıkladığı üzere, eleştirel söylem çözümlemesi, söylem çözümlemesi aracılığıyla daha iyi anlaşılacak sosyal sorunlar tarafından güdülenmekte ve bu konularla ilgilenmektedir. Bu yöntem, öncelikle, gücün kötüye kullanımı, adaletsizlik ve eşitsizlik söylem boyutuyla ilgilidir (Özer, 2015: 204). Özgünlük açısından bu çalışma, Batı Afrika'daki terörizmi ve Fransa ile Amerika medyasının bu konuyu ele alış tarzlarını detaylı bir şekilde ortaya koymasıyla diğerlerinden öne çıkmaktadır.

Bulguları söz konusunda, bazı temel noktaların dikkate alınması gerekmektedir. İlk olarak, her iki incelenen gazetede Burkina-Faso, Mali ve Nijer ile ilgili haberleri büyük ölçüde yayımlamaktadır. Ocak ve Haziran 2022 arasında bu ülkelerde çok sayıda meydana gelen şiddetli saldırılar göz önünde bulundurulduğunda bu durum anlamlıdır. İkinci olarak, her iki gazete de yerel Afrikalılara yönelik suç saldırıları ve Batılılara yönelik suç saldırılarıyla ilgili konulara yer verirken, The New York Times uluslararası yardım kategorisine ve siyaset ve güvenlik sorunları kategorisine odaklanılmamaktadır. Siyasi ve

güvenlik konularının ardından terörle mücadele için uluslararası yardım, çalışma süresince Le Monde'un terörizm haberlerinde önemli konular olmuştur. Dolayısıyla haber sunumundaki bu farklılık, Batı Afrika'daki terörizm gibi karmaşık meseleler hakkında haber sunarken farklı medya kuruluşları arasındaki bakış açıları ve önceliklerin çeşitliliğini vurgulamaktadır.

Sözcük türlerini incelendiğinde, incelenen tüm haberlerde kullanılan sözcüklerin çoğunun olumsuz olduğunu fark edilmektedir. Haber konusu olay esasen terörizme ve sonuçlarına odaklanmakta, somut çözümler üzerinde durmamaktadır. Haberde, izleyicilerine bildirilen terör olaylarının daha önce yaşanmış en kötü olaylar olduğunu göstermeyi amaçlanmaktadır. Okuyucuları hikâyeleri konusunda ikna etmek için gazeteciler mümkün olduğunca objektif olmaya çalışmakta, ancak haberlerde sıklıkla olumsuz anlatı ve karanlık resimler kullanılmaktadır. The New York Times ve Le Monde haberlerinin tonu çoğu olumsuzdur. İncelenen neredeyse tüm haberler Le Monde ve The New York Times okuyucuları tarafından olumsuz olarak algılanmaktadır. Galtung & Ruge'un teorisi, mantıksal bir sonuç olarak, çalışmanın bir sonucunu doğrulamaktadır. Galtung & Ruge'a (1970: 259-298) göre, olumsuz haberler daha fazla dikkat çekme eğilimindedir ve haber kriterlerine daha iyi uymaktadır. Batı basınında az gelişmiş ülkelerin tasviri genellikle olumlu gelişmeler ya da başarılarından ziyade terörizm, yoksulluk ve siyasi istikrarsızlık gibi olumsuz olayları vurgulamaktadır. Haberlerde kullanılan fotoğraflar saldırganlardan ziyade saldırılar sonrasındaki manzaraları ve saldırı kurbanlarını dikkat çekmektedir. Pantti'nin (2019: 1-8) araştırmasında belirttiği gibi, haberlerde sıklıkla şok edici görüntüler ve abartılı kargaşa ve yıkım tasvirleri yer almaktadır. Bu tez çalışmasında için incelenen haberlerde bulunan tüm bu özellikler, kamuoyunun dikkatini çekmeyi, okuyucular arasında merhameti teşvik etmeyi ve hükümetleri insani eylemde bulunmaya ve hatta uluslararası yardım talep etmeye teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Dehelle'nin teorisi (2018: 21) burada anlam kazanmaktadır. Ona göre, her okuyucu yazılı bir haber okuduğunda, günlük hayatında daha güçlü bir davranış değişikliği yaşamaktadır. Başka bir deyişle, örneklemimizdeki Batı Afrika'daki terörizmle ilgili haberleri okumanın, Batı Afrika'da ve hatta ötesinde yaşayan okuyucuların davranışları üzerinde çok olumsuz bir etkisi olması muhtemeldir.

Ayrıca, incelenen haberlerin muhabirinin çoğunlukla yabancılar olduğu da dikkat çekmektedir. The New York Times'ta muhabirlerinden birinin Senegalli olduğu ve terör olaylarını Senegal'den bildirdiği bir haber dışında, Le Monde ve The New York Times'taki haberlerin çoğu yabancı gazeteciler tarafından kaleme alınmaktadır. En ideali, Batı Afrika'dan daha fazla gazetecinin kendi bölgelerindeki olayların haberleştirilmesinde yer almasıdır.

Böylelikle Batı Afrika'daki terörizm hakkında haber sunarken önyargılara kapılma riski daha azaltılmış olmaktadır.

Tüm bu incelemelerden, UNESCO'nun önerilerine ve gazetecilik etik kurallarına dayalı şekilde, The New York Times ve Le Monde gazetelerinin Batı Afrika'daki terör haberlerini sunarken nesnellığe ve gerçeklere dayalı doğruluğa öncelik verme eğiliminde oldukları, bilgileri açık ve öz bir şekilde sundukları, resmi kaynaklara dayandıkları anlaşılmaktadır.

Batı Afrika ülkelerinde hüküm süren terörizm ve güvensizlik durumu ağırlıklı olarak röportajlar ve son dakika haberleri aracılığıyla tanımlanmakta ve kınanmaktadır. Her iki gazetenin gazetecileri de gerçekleri olduğu gibi sunarak ve haber kaynaklarını çeşitlendirerek objektifliğe saygı göstermektedir. Ancak olumsuz duygu en baskın duygu olduğu için haberlerde gerçeklerin tanımlanmasındaki abartı dikkat çekicidir. Batı Afrika'daki sömürgeci geçmişi nedeniyle Fransa'nın araştırmanın kapsadığı bölgedeki birçok ülkeyle özel ilişkileri vardır. Sömürgeci geçmişinin Le Monde'un gazetecilerini etkilediğine inanma eğilimi var, zira yapılan analizde Fransa'yı, Fransız ve Avrupa vatandaşlarını içeren terör saldırılarının medyada yoğun bir şekilde yer aldığını ortaya koymaktadır. Bu sansasyonellik riski The New York Times haberlerinde daha az algılanmaktadır. Bununla birlikte, The New York Times haberlerinde dikkat çeken sorun, Batı Afrika bölgesinden gazetecilerin katılımının düşük olmasıdır. Öte yandan The New York Times, iki haberinde Rusya'nın varlığını vurgulayarak, Rusya'nın Batı Afrika'da artan öneminin altını çizmek yoluyla uluslararası kamuoyunu etkileme niyetinde görünmektedir. Haberlerde Rusya'dan sürekli bahsedilmesi, Rusya'nın Batı Afrika hükümetleri için güvenlik ve terörizm sorunlarına karşı daha etkili bir alternatif olduğuna dair bir algıyı yansıtmaktadır.

Haberin içerisinde, alıntılanan haber kaynaklarının çeşitlilik gösterdiğini ve bunun araştırmacı gazetecilik açısından iyi bir şey olduğunu gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, alıntı yapılan kaynakların çoğu Avrupalı ve Amerikalı uzmanlardan oluşmaktadır. Bir haber, hakkında olduğu ülkenin dışından kaynaklara ne kadar çok atıfta bulunuyorsa, güvenilirliğini ve tarafsızlığını o kadar çok sorgulama hakkımız var demektir. Gazetecilerin sorularını şu ya da bir sebeple yanıtlamayı reddetmedikleri sürece, yerel halk normalde kendi bölgelerindeki şiddet ve terör saldırıları hakkında daha güvenilir bilgi için referans kaynaklarıdır. Böylece yerel kültürler ve tarihlerle ilgili klişeler ve önyargılar sınırlandırılmış olmaktadır.

Genel olarak bu çalışma, Batı Afrika'daki terör saldırılarının anlaşılmasına yönelik çalışmaların zenginleştirilmesine katkıda bulunmakta ve barış gazeteciliğini kullanmanın önemini vurgulamaktadır. Söylem eleştirel analizinin kullanılması, haberlerin içeriğini

keşfedilmesine ve Batı Afrika'da terör saldırıları söz konusu olduğunda Fransa ve Amerika medyasındaki habercilik tarzlarının çeşitliliğini keşfedilmesine olanak sağlamaktadır. Bu konunun ne kadar hassas olduğunu ve medya kuruluşlarının, okuyucularını bilgilendiren ve ilgilerini çeken doğru ve dengeli haberler sunarak, duygusal hikâye anlatımı ile bilgilendirici habercilik arasında bir denge kurma sorumluluğuna sahip olduğunu anlamamızı sağlamaktadır. Medya bunu yaparak konuya ilişkin farkındalığın artmasına yardımcı olabilir ve kamuoyunda daha bilinçli bir söylemin oluşmasına katkıda bulunarak nihayetinde Batı Afrika'daki terör sorununa daha etkili bir yanıt verilmesine katkıda bulunabilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abraham. (2020). Impact of Digital Media on Society. *International Journal of Creative Research Thoughts (IJCRT)*, 2742–2748.
<http://www.ijcrt.org/papers/IJCRT2005354.pdf>
- Aoutail, K., Marthoz, J. P., & UNESCO. (2022). *Media and the Coverage of Terrorism: Manual for Trainers and Journalism Educators*. UNESCO.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380356>
- Asongu, S. A., & Nwachukwu, J. C. (2017). The impact of terrorism on governance in African countries. *World Development*, 99, 253–270.
<https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2017.05.023>
- Assaf, V. (2011). *La perception du phénomène terroriste dans la presse écrite libanaise, américaine et française à travers les attentats du 11 septembre 2001 et l'assassinat du Premier ministre libanais Rafic Hariri le 14 février 2005*.
<http://www.theses.fr/2011PA020079>
- Baker, D. (2014). The effects of terrorism on the travel and tourism industry. *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*, 2(1), 9.
<https://doi.org/10.21427/d7vx3d>
- Bardini, T. (2016). « *Entre archéologie et écologie: une perspective sur la théorie médiatique* » ? (Multitudes, p. 62).
- Becker, L. B., Vlad, T., Coffey, A. J., Hebert, L., Nusser, N., & Arceneaux, N. (2004). The Impact of Newsroom Philosophy on Story Ideation and Story Narration. *Midwest Association for Public Opinion Research*, 1–34.
https://www.grady.uga.edu/coxcenter/Activities/Act_2004_to_2005/Materials04-05/Mapor2004.pdf
- Beckett, C. (2016). Fanning the Flames: Reporting on terror in a networked world. *Columbia Journalism School: Tow Center for Digital Journalism*, 1–13.
<https://apo.org.au/node/69705>
- Berrebi, C. (2007). Evidence about the Link Between Education, Poverty and Terrorism among Palestinians. *Peace Economics, Peace Science and Public Policy/Peace Economics, Peace Science, and Public Policy*, 13(1). <https://doi.org/10.2202/1554-8597.1101>
- Braeckman, C. (1997a). L'Afrique, mal aimée des médias. *Hommes & Migrations*, 1207(1), 42–52. <https://doi.org/10.3406/homig.1997.2955>

- Braeckman, C. (1997b). L'Afrique, mal aimée des médias. *Hommes & Migrations*, 1207(1), 42–52. <https://doi.org/10.3406/homig.1997.2955>
- Breton, A., Galeotti, G., Salmon, P., & Wintrobe, R. (2002). Political extremism and rationality. In *Cambridge University Press eBooks*. <https://doi.org/10.1017/cbo9780511550478>
- Caruso, R., & Gavrilova, E. (2012). Youth Unemployment, Terrorism and Political Violence, Evidence from the Israeli/Palestinian Conflict. *Peace Economics, Peace Science and Public Policy/Peace Economics, Peace Science, and Public Policy*, 18(2). <https://doi.org/10.1515/1554-8597.1254>
- Caruso, R., & Schneider, F. (2013). Brutality of Jihadist terrorism. A contest theory perspective and empirical evidence in the period 2002–2010. *Journal of Policy Modeling*, 35(5), 685–696. <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2012.12.005>
- Chaliand, G., & Blin, A. (2004). Histoire du terrorisme : De l'Antiquité à Al Qaida. In *Bayard eBooks*. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA6835975X>
- Cragin, K., & Chalk, P. (2003). Terrorism and Development: Using social and economic development to inhibit a resurgence of terrorism. In *RAND Corporation eBooks*. <https://doi.org/10.7249/mr1630>
- Dahlgren, P. (2019). Foreword. In *Media and journalism in an age of terrorism* (vii–ix. ss.). Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Delhalle, M. (2018). L'impact de la personnalité et des médias sur la perception du terrorisme. *Faculté De Psychologie, Logopédie Et Sciences De L'Education, Université De Liège*, 21. <http://hdl.handle.net/2268.2/5931>
- Dieng, M., Onguny, P., & Souaré, I. K. (2021). La lutte contre le terrorisme en Afrique : acte de bienveillance ou prétexte géostratégique ? *Revue Africaine De Sécurité*, 10, 6–13.
- Domingo, D., Quandt, T., Heinonen, A., Paulussen, S., Singer, J. B., & Vujnovic, M. (2008). PARTICIPATORY JOURNALISM PRACTICES IN THE MEDIA AND BEYOND. *Journalism Practice*, 2(3), 326–342. <https://doi.org/10.1080/17512780802281065>
- Dunn, S. (2008). Covering African Conflict: Challenges for Journalists in Global Media. In *Media, War & Conflict*, 1(3), 255–271.
- El Zein, H. M. & Cooper, A. (1992). New York Times coverage of Africa. In *Africa's media image* (Hawk, 133–146. ss.). Praeger.
- Esipisu, I. & Kariithi, N. (2011). New media development in Africa. *Global Media Journal: African Edition*, 1(1), 21–53. <https://doi.org/10.5789/1-1-45>

- Féron, E. (2003). La représentation médiatique du phénomène terroriste : Quelques enseignements du cas nord-irlandais. *Topique*, 83(2), 135. <https://doi.org/10.3917/top.083.0135>
- Galtung, J., & Ruge, M. H. (1965). The structure of foreign news. *Journal of Peace Research*, 2(1), 64–90. <https://doi.org/10.1177/002234336500200104>
- Galtung, J., & Ruge, M. H. (1970). The structure of foreign news. In J. Tunstall (ed.), *Media sociology: A reader*. Urbana, IL: University of Illinois Press, 259–298 ss.
- Gans, H. J. (1979). Deciding what's news: Story suitability. *Society*, 16(3), 65–77. <https://doi.org/10.1007/bf02701600>
- Gaye, S. (2017). Connexions entre groupes djihadistes et réseaux de contrebande et de trafics illicites au Sahel. In <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/fes-pscc/14175.pdf>. Friedrich-Ebert-Stiftung, Paix et Sécurité. <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/fes-pscc/14175.pdf>
- Harth, A. (2002). Representations of Africa in the Western news Media: Reinforcing myths and stereotypes. *Political Science and International Affairs*, 43–60. <https://pol.illinoisstate.edu/downloads/student-life/conferences/1BHarth.pdf>
- Hoffman, B. (2003). *Unutrašnji terorizam*. Beograd: Alfa.
- Howard, R. (t.y.). *Pour un journalisme sensible aux conflits*.
- ISSAfrica.org. (2022, October 31). *La progression du terrorisme appelle une stratégie globale en Afrique - ISS Africa*. ISS Africa. <https://issafrica.org/fr/iss-today/la-progression-du-terrorisme-appelle-une-strategie-globale-en-afrique>
- Jacquemain, M. (2007). Terrorisme, terroriste. *Quaderni*, 63(1), 89–91. <https://doi.org/10.3406/quad.2007.1794>
- Kaid, L. L., & Wadsworth, A. J. (1989). Content Analysis. Measurement of communication behavior, 197-217
- Kapani, M. (2001). *Politika bilimine giriş* (Ankara, Bilgi Yayınevi).
- Krueger, A. B., & Malečková, J. (2003). Education, poverty and terrorism: is there a causal connection? *The Journal of Economic Perspectives*, 17(4), 119–144. <https://doi.org/10.1257/089533003772034925>
- Kuthiala, B. K. (t.y.). News Writing. *Directorate of Distance Education Guru Jambheshwar University of Science & Technology*, 1–161. <https://www.ddegjust.ac.in/studymaterial/bmc/bmc-109-e.pdf>

- La Rosa, A. (2016). Terrorisme international. In *Dictionnaire de droit international pénal : Termes choisis | Graduate Institute Publications eBooks* (96–100. ss.). <https://doi.org/10.4000/books.iheid.4012>
- Levine, S., & McLuhan, M. (1964). Understanding Media: the extensions of man. *American Quarterly*, 16(4), 646. <https://doi.org/10.2307/2711172>
- Li, Q., & Schaub, D. (2004). Economic globalization and transnational terrorism. *Journal of Conflict Resolution*, 48(2), 230–258. <https://doi.org/10.1177/0022002703262869>
- Luce, A. (2016). Production Processes of the British Press. In *Palgrave Macmillan UK eBooks* (27–68. ss.). https://doi.org/10.1057/978-1-137-39293-0_2
- MacBride, S., & Abel, E. (1981). The Contemporary Dimension. In *Many voices, one world : communication and society, today and tomorrow : the MacBride report* (14–16. ss.). <https://waccglobal.org/wp-content/uploads/2020/07/MacBride-Report-English.pdf>
- Mannoni, P., & Bonardi, C. (2003). Terrorisme et Mass Médias. *Topique*, 83(2), 55. <https://doi.org/10.3917/top.083.0055>
- Marie, M. (2023). Financement du terrorisme définition - IDnow. *IDnow*. <https://www.idnow.io/fr/glossaire/financement-du-terrorisme/>
- Marilyn, B., & Sally, B. (1974). The criminals and their demands. In *Exclusive! The inside story of Patricia Hearst and the SLA* (71–85. ss.). <https://archive.org/details/exclusiveinsides0000bake>
- McFadden, J. (2010). *Understanding Media and Culture: An Introduction to Mass communication*. University of Minnesota Libraries Publishing. <https://doi.org/10.24926/8668.2601>
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory*. London: Sage.
- Mercier, A. (2012). Médias et opinion publique. In *CNRS Éditions eBooks*. <https://doi.org/10.4000/books.editions-cnrs.19027>
- Miège, B. (2010). L'espace public contemporain : approche info--communicationnelle. In *Presses universitaires de Grenoble eBooks*. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BB09142038>
- O'Loughlin, B. (2019). Terrorism coverage. *The International Encyclopedia of Journalism Studies*, 1–7. <https://doi.org/10.1002/9781118841570.iejs0220>
- O'Neill, D., & Harcup, T. (2019). News values and news selection. In *Routledge eBooks* (213–228. ss.). <https://doi.org/10.4324/9781315167497-14>
- Oyefusi, A. (2009). Trust and the Breakdown of Civil Order in Nigeria's Delta Region: Evidence from Historical Conflict Episodes. *The Round Table*, 98(403), 483–492. <https://doi.org/10.1080/00358530903018095>

- Özer, Ö. (2022). Eleştirel söylem çözümlemesi: haber örnekleri üzerinden bir inceleme. *Etkileşim*, 5(9), (36–54. ss.). <https://doi.org/10.32739/etkilesim.2022.5.9.154>
- Özer, Ö. (2015). Teun Van Dijk Örneğinde Eleştirel Söylem Çözümlemesi. B. Yıldırım (Ed.), *İletişim araştırmalarında yöntemler uygulama ve örneklerle* (s. 204) içinde. İstanbul: Literatürk Academia.
- Pantti, M. (2018). Crisis and disaster coverage. *The International Encyclopedia of Journalism Studies*, (1–8. ss.). <https://doi.org/10.1002/9781118841570.iejs0202>
- Papacharissi, Z., & De Fátima Oliveira, M. (2008). News Frames Terrorism: A comparative analysis of frames employed in terrorism coverage in U.S. and U.K. newspapers. *The International Journal of Press/Politics*, 13(1), (52–74. ss.). <https://doi.org/10.1177/1940161207312676>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods* (3rd ed.). Sage Publications. (230. s.)
- Richards, A. (2014). Conceptualizing Terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism*, 37(3), (213–236. ss.). <https://doi.org/10.1080/1057610x.2014.872023>
- Schmid, A. P., & De Graaf, J. (1982). Effect of media reporting on insurgent terrorism. In *Violence as communication: Insurgent terrorism and the Western news Media* (p. 102). <https://archive.org/details/violenceascommun0000schm>
- Schmid, A. P., & Jongman, A. J. (1988). *Political Terrorism: a new guide to actors, authors, concepts, data bases, theories, and literature*.
- Schroeder, R. (2017). Towards a theory of digital media. *Information, Communication & Society*, 21(3), 323–339. <https://doi.org/10.1080/1369118x.2017.1289231>
- Sommier, I. (2000). *Le Terrorisme* [Cairn.info]. Flammarion. <https://doi.org/10.3917/flam.sommi.2000.01>
- Stein, B. D., Jaycox, L. H., Elliott, M. N., Collins, R., Berry, S., Marshall, G. N., Klein, D. J., & Schuster, M. A. (2004). The Emotional and Behavioral Impact of Terrorism on Children: Results from a National Survey. *Applied Developmental Science*, 8(4), 184–194. https://doi.org/10.1207/s1532480xads0804_2
- Tandoc, E. C., Lim, Z. W., & Ling, R. (2017). Defining “Fake news.” *Digital Journalism*, 6(2), 137–153. <https://doi.org/10.1080/21670811.2017.1360143>
- The New York Times Company. (2023). The New York Times Company 2022 Annual Report. Retrieved June 3, 2023, from <https://nytco-assets.nytimes.com/2023/03/The-New-York-Times-Company-2022-Annual-Report.pdf>

- Van Dijk, T. A., & Kintsch, W. (1983). *Strategies of discourse comprehension*. New York: Academic Press
- Wermus, D. (2010). Les médias comme catalyseurs de changements. *La Revue Internationale Et Stratégique*, 78(2), 81. <https://doi.org/10.3917/ris.078.0081>
- White, J. (2017). *Terrorism and homeland security* (9th ed.). Cengage Learning.
- Wieviorka, M. (1993) *The Making of Terrorism*. Chicago: University of Chicago Press.
- Wintrobe, R. (2006). Can suicide bombers be rational? In *Cambridge University Press eBooks* (108–143. ss.). <https://doi.org/10.1017/cbo9780511511028.005>
- Zelizer, B. (2004). *Taking Journalism seriously: News and the Academy*. <https://doi.org/10.4135/9781452204499>

İnternet Kaynakları

- Adeoye, A. (2022, October 9). Security forces struggle to cope with upsurge in Sahel jihadi violence. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/f4dccdbc-1760-4b52-a290-ad62e99ea42b>
- African Union. (t.y.). *About the African Union | African Union*. Retrieved June 15, 2023, from <https://au.int/en/overview>
- Ahougnon, S. (2023, March 27). *Burkina Faso : les autorités ordonnent la suspension de France 24*. Agence Ecofin. <https://www.agenceecofin.com/medias/2703-106859-burkina-faso-les-autorites-ordonnent-la-suspension-de-france-24>
- Al-Asmari, H. B. M. (2018). *L’histoire chronologique du terrorisme*. <https://www.imctc.org/fr/eLibrary/Articles/Pages/Articles202092018.aspx>
- Allan, S. (2010). *News culture*. <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/MEDIA266/%CE%A7%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%AC%CE%BA%CE%B7%202020-2021/news%20culture.pdf>
- AllSides. (2024). New York Times - Opinion Media Bias. Retrieved from AllSides. <https://www.allsides.com/news-source/new-york-times-opinion-media-bias>
- Brottem, L. (2022). La menace croissante de l’extrémisme violent en Afrique occidentale côtière – Centre d’Études Stratégiques de l’Afrique. *Centre D’Études Stratégiques De L’Afrique*. <https://africacenter.org/fr/spotlight/la-menace-croissante-de-lextremisme-violent-en-afrique-occidentale-cotiere/>
- Burke, J. (2021, August 31). How the changing media is changing terrorism. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2016/feb/25/how-changing-media-changing-terrorism>

- Byman, D. (2019). Terrorism and the threat to democracy. In *Brookings*.
<https://www.brookings.edu/articles/terrorism-and-the-threat-to-democracy/>
- Cam, M. L. (2023, December 1). Au Burkina Faso, la guerre de propagande fait rage après l'attaque djihadiste sur Djibo. *Le Monde.fr*.
https://www.lemonde.fr/afrique/article/2023/12/01/au-burkina-faso-la-guerre-de-propagande-fait-rage-apres-l-attaque-djihadiste-sur-djibo_6203422_3212.html
- Cambridge, V. (2009). Evolution of Mass Communication: Mass Communication and Sustainable Futures. *JOURNALISM AND MASS COMMUNICATION*, 1, 137–146.
<https://books.google.nl/books?id=z03DDAAQBAJ&pg=PA137&lpg=PA137&dq=MASS+COMMUNICATION+AND+SUSTAINABLE+FUTURES+vibert+cambridge&source=bl&ots=s3tgV0JIzd&sig=ACfU3U3ds7jU5n416XwowErqFEqwHSj6GQ&hl=fr&sa=X&ved=2ahUKEwj4I6Sp4CDAXs2gIHHRI0DhU4ChDoAXoECAIQAw#v=onepage&q=MASS%20COMMUNICATION%20AND%20SUSTAINABLE%20FUTURES%20vibert%20cambridge&f=false>
- Carnegie Ethics Online. (2016, May 24). *The Symbiotic Relationship between Western Media and Terrorism*. Carnegie Council for Ethics in International Affairs.
<https://www.carnegiecouncil.org/media/series/ethics-online/the-symbiotic-relationship-between-western-media-and-terrorism>
- CERN. (2023, December 4). *A short history of the Web*.
<https://home.cern/science/computing/birth-web/short-history-web#:~:text=Tim%20Berners%2DLee%2C%20a%20British,and%20institutes%20around%20the%20world.>
- Coccia, M. (2018). A Theory of General Causes of Terrorism: High Population Growth, Income Inequality and Relative Deprivation. *Social Science Research Network*.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3167692
- Council of the EU & European Council. (2023). *Infographic - Terrorism in the EU: facts and figures*. Consilium. <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/terrorism-eu-facts-figures/>
- COVITE. (2016). *Report on the effects of terrorism on the enjoyment of Human Rights* [Dataset]. https://covite.org/wp-content/uploads/2016/09/COVITE_Informe-efectos-del-terrorismo-en-DDHH_ENGLISH.pdf
- D'Amato, S., & Baldaro, E. (2022, July 7). *Counter-Terrorism in the Sahel: increased instability and political tensions*. International Centre for Counter-Terrorism - ICCT.

<https://www.icct.nl/publication/counter-terrorism-sahel-increased-instability-and-political-tensions>

De Saint-Exupéry, P. (2019, April 21). Rwanda : «Tuez-les tous», «éradication totale», «nettoyage». les voix funestes du génocide. *leparisien.fr*.
<https://www.leparisien.fr/international/rwanda-tuez-les-tous-eradicacion-totale-nettoyage-les-voix-funestes-du-genocide-21-04-2019-8057496.php>

Definitions | INFOCORE. (t.y.). <http://www.infocore.eu/results/definitions/>

Diouf, A. (2022, April). *RFI et France 24 définitivement suspendues au Mali*. PRESSAFRIK.COM. https://www.pressafrik.com/RFI-et-France-24-definitivement-suspendues-au-Mali_a247387.html#google_vignette

Europe Council, Parliamentary Assembly (Ed.). (2021). *The role of the media in times of crises*. Retrieved July 8, 2023, from <https://pace.coe.int/en/files/28731>

FAIR. (2018). Top NYT Editor: ‘We Are Pro-Capitalism, the Times Is in Favor of Capitalism’. <https://fair.org/home/top-nyt-editor-we-are-pro-capitalism-the-times-is-in-favor-of-capitalism/>

FATF & GIABA. (2013). Terrorist financing in West Africa. In *FATF Report*. Retrieved June 20, 2023, from <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Methodsandtrends/Tf-west-africa.html>

Federal Bureau of Investigation. (2023, June 15). *Terrorism*.
<https://www.fbi.gov/investigate/terrorism>

Ferragu, G. (2014). *Histoire du terrorisme*. Storia Mundi.
<https://www.storiamundi.com/28/lhistoire-du-terrorisme>

France 24 & AFP. (2022a, April 24). Au Mali, plusieurs soldats tués dans trois attaques revendiquées par Al-Qaïda. *France 24*.
<https://www.france24.com/fr/afrique/20220424-au-mali-plusieurs-soldats-tu%C3%A9s-dans-trois-attaques-terroristes-revendiqu%C3%A9es-par-al-qa%C3%AFda>

France 24 & AFP. (2022b, April 24). Burkina Faso : une dizaine de personnes tuées dans une attaque contre un détachement militaire. *France 24*.
<https://www.france24.com/fr/afrique/20220424-burkina-faso-une-dizaine-de-personnes-tu%C3%A9es-dans-une-attaque-contre-un-d%C3%A9tachment-militaire>

Ganor, B. (2006). *The Counter-Terrorism Puzzle: A guide for decision makers*.
<https://www.taylorfrancis.com/books/counter-terrorism-puzzle-boaz-ganor/10.4324/9781315131498>

- Halibozek, E. P., Jones, A., & Kovacich, G. L. (2007). *The Corporate Security Professional's Handbook on Terrorism*. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA84090542>
- Hanitzsch, T., & Hoxha, A. (2014). *News Production: Theory and Conceptual Framework Generic and conflict influences on the news production process*. INFOCORE. https://www.infocore.eu/wp-content/uploads/2014/12/Theoretical-Framing_WP1_News-Productions.pdf
- Himanshu, S. (Ed.). (2023). The role of media in shaping public opinion and its impact on political outcomes. *New Delhi Times*. <https://www.newdelhitimes.com/the-role-of-media-in-shaping-public-opinion-and-its-impact-on-political-outcomes/>
- INTERPOL. (t.y.). *Tracing terrorist finances*. Retrieved May 20, 2023, from <https://www.interpol.int/en/Crimes/Terrorism/Tracing-terrorist-finances>
- Islamic Military Counter Terrorism Coalition. (2022). *Indice Mondial du Terrorisme 2022 - Mesurer l'impact du terrorisme*. <https://www.imctc.org/fr/eLibrary/INTReports/Pages/report18052022.aspx>
- Horchern, H. J. (1987). Terrorism in Germany: 1985. In *Contemporary research on terrorism* (152–163. ss.). https://archive.org/details/contemporaryrese0000unse_l8l8
- ISSAfrica.org. (2023, March 1). *Coup de projecteur : L'Afrique parle plus qu'elle n'agit face au financement du terrorisme - ISS Africa*. ISS Africa. <https://issafrica.org/fr/notre-impact/coup-de-projecteur-lafrique-parle-plus-quelle-nagit-face-au-financement-du-terrorisme>
- Journalism And Mass Communication -Volume I*. (t.y.). Google Books. https://books.google.com.tr/books?id=z03DDAAQBAJ&pg=PA32&hl=fr&source=gb_s_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false
- Kermarrec, A. (2018). *Une (très) brève histoire des médias en ligne*. Mediego. Retrieved August 30, 2023, from <https://www.mediego.com/fr/blog/breve-histoire-medias-en-ligne/>
- Kwarkye, S. (2022, March 9). *West African coastal terror attacks: just the tip of the iceberg - ISS Africa*. ISS Africa. <https://issafrica.org/iss-today/west-african-coastal-terror-attacks-just-the-tip-of-the-iceberg>
- Laqueur, W. (2007). Walter Laqueur, Terrorism: A Brief History. *IIP E-JOURNALS*, 5. <https://www.hsdl.org/?view&did=474007>
- Le Figaro & AFP. (2022, April 20). *Turquie : un mort et quatre blessés dans un attentat à la bombe*. *Le Figaro*. <https://www.lefigaro.fr/flash-actu/turquie-un-mort-et-quatre-blesses-dans-un-attentat-a-la-bombe-20220420>

- Le Monde. (2021, February 12). L’histoire du « Monde » au fil des années. Le Monde.fr. https://www.lemonde.fr/le-monde-et-vous/article/2021/02/12/l-histoire-du-monde-au-fil-des-annees_6069693_6065879.html
- Le Monde. (2021, January 20). « Le Monde », un média généraliste et indépendant. Le Monde. https://www.lemonde.fr/le-monde-et-vous/article/2021/01/20/le-monde-un-media-generaliste-et-independant_6066942_6065879.html
- Lozada, J. (2023, July 13). Terrorism, organized crime rampant in Sahel, spilling into West Africa. *ABC News*. <https://abcnews.go.com/US/wireStory/terrorism-organized-crime-rampant-sahel-spilling-west-africa-111900553>
- Mahanwar, P. (2022). Introduction to Journalism - II. *University of Mumbai*, 2–12. <https://mu.ac.in/wp-content/uploads/2022/08/INTRODUCTION-TO-JOURNALISM-II.pdf>
- Marthoz, J.-P. (2022, July 20). Terrorism: Media learn the hard way from their own mistakes. *Ethical Journalism Network*. <https://ethicaljournalismnetwork.org/terrorism-media-learn-hard-way-from-own-mistakes>
- McPherson, J. (2002). *Media History Timeline*. <https://www.webpages.uidaho.edu/jamm445hart/Timeline.htm>
- Morrow, L. (1992, September 7). *Africa: the Scramble for Survival*. *TIME*. <https://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,976401,00.html>
- Muhammad Shadi, A. (t.y.). *Médias et Terrorisme: Relation et rôle requis*. <https://www.imctc.org/fr/eLibrary/Articles/Pages/Articles622020.aspx>
- Nacos, B. (2007). *Mass-mediated Terrorism : The central role of the media in terrorism and counterterrorism* (2nd ed.). Rowman & Littlefield Publishers. https://archive.org/details/massmediatedterr0000naco_e7v8
- Najem, T. (t.y.). The Symbiotic Relationship between the Media and Terrorism. *Islamic Military Counter Terrorism Coalition*. Retrieved November 28, 2023, from <https://www.imctc.org/en/eLibrary/Articles/Documents/636745832342321884.pdf>
- Newman, N. (2023, June 14). Overview and key findings of the 2023 Digital News Report. Reuters Institute for the Study of Journalism. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2023/dnr-executive-summary>
- New World Encyclopedia. (n.d.). Le Monde. New World Encyclopedia. Retrieved July 19, 2024, from https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Le_Monde

- One Next Global. (2023). Résultats d'audience - One Next 2022 S2. One Next Global 2022 S2 - Audiences Record. Retrieved February 20, 2023, from <https://mpublicite.fr/one-next-2022-s2/>
- Onumah, C. (2022). Digital migration : a comparative study of the digital transition of the print media in Nigeria and South Africa. *Uab*, 28. https://www.academia.edu/75552091/Digital_migration_a_comparative_study_of_the_digital_transition_of_the_print_media_in_Nigeria_and_South_Africa
- Ossa, M. N. (2023, April 5). *Ce que dit des médias français l'expulsion par le Burkina Faso des journalistes du Monde et de Libération, après ceux de RFI et France 24*. La Libreville. <https://lalibreville.com/analyse-ce-que-dit-des-medias-francais-lexpulsion-par-le-burkina-faso-des-journalistes-du-monde-et-de-liberation-apres-ceux-de-rfi-et-france-24/>
- Pelpel, V. (2022, December 30). *Géopolitique du terrorisme* [Video]. Lumni. <https://www.lumni.fr/video/geopolitique-du-terrorisme>
- Press conference by Head of Counter-terrorism Committee Executive Directorate | UN Press. (2010, December 1). https://press.un.org/en/2010/101201_cted.doc.htm
- Revue Questions Internationales. (t.y.). *Chronologie du terrorisme dans le monde et des attentats et actes terroristes, L'histoire du terrorisme, chronologie*. Thucydide. Retrieved July 18, 2023, from <http://www.thucydide.com/realisations/comprendre/terrorisme/terrorisme-chrono.htm>
- Rfi. (2023, August 4). Suspension de RFI et F24 au Niger: «Cette attitude de la junte présage des lendemains difficiles pour les médias». *RFI*. <https://www.rfi.fr/fr/afrique/20230804-suspension-de-rfi-et-f24-au-niger-cette-attitude-de-la-junte-pr%C3%A9sage-des-lendemain-difficiles-pour-les-m%C3%A9dias>
- Ritzmann, A., & Wichmann, F. (2021). *Reporting about Violent Extremism and P/CVE Challenges for Journalists – Recommendations from Practitioners*. European Commission Migration and Home Affairs. https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/radicalisation-awareness-network-ran/publications/reporting-about-violent-extremism-and-pcve-challenges-journalists-recommendations-practitioners_en
- Sagheer, S. (2017). Purpose and functions of news – explained. *Sociology Group: Welcome to Social Sciences Blog*. <https://www.sociologygroup.com/purpose-news-functions-journalism/>

- Statista Research Department. (2023). *Countries with the highest share of deaths by terrorism in 2022*. Statista. <https://www.statista.com/statistics/377061/countries-with-the-highest-number-of-deaths-by-terrorism/>
- Tanaka, S. (2009). Digital Media in History: Remediating Data and Narratives. *Perspectives on History*, 47(5), 26–27.
<https://escholarship.org/content/qt9cg307m5/qt9cg307m5.pdf?t=lnrl1n>
- Techopedia. (2022, May 30). *What is New Media? - Definition from Techopedia*.
<https://www.techopedia.com/definition/416/new-media>
- Terrorism Act 2000. (2000). In *UK Public General Acts* (s.2).
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/11/section/1>
- Terrorisme. (t.y.). Le Monde Diplomatique. Retrieved March 22, 2023, from
<https://www.monde-diplomatique.fr/index/sujet/terrorisme>
- Thorsen, E., Allan, S., & Carter, C. (2010). Citizenship and Public Service: The Case of BBC News Online. In *Web Journalism: A New Form of Citizenship?* (116–123. ss.). Sussex Academic Press. <http://www.sussex-academic.co.uk/sa/titles/CulturalSocialStudies/TunneyMonaghan.htm>
- TRT Afrika. (2023, December 3). Le Burkina Faso suspend le journal français Le Monde. *TRT Afrika*. <https://www.trtafrika.com/fr/africa/le-burkina-faso-suspend-le-journal-francais-le-monde-16081002>
- UN Security Council. (2004). *Resolution 1566*.
[https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=S%2FRES%2F1566\(2004\)&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False](https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=S%2FRES%2F1566(2004)&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False)
- United Nations. (2010, December 1). *Press conference by Head of Counter-Terrorism Committee Executive Directorate | UN Press*. United Nations I Meeting Coverage and Press Releases. https://press.un.org/en/2010/101201_cted.doc.htm
- UNODC. (t.y.). *Counter-Terrorism Module 1 Key issues: Terrorism in the 19th century*. Retrieved June 18, 2023, from <https://www.unodc.org/e4j/en/terrorism/module-1/key-issues/terrorism-in-19th-century.html>
- U.S. Department of State. (2023). *Country Reports on Terrorism 2022: Nigeria*.
<https://www.state.gov/reports/country-reports-on-terrorism-2022/nigeria>
- Yadav, D. (t.y.). Public opinion and role of media. *Legal Service India*.
<https://www.legalserviceindia.com/legal/article-3258-public-opinion-and-role-of-media.html>

Zoubert, I. (2015). *Le terrorisme: Une grande menace à la paix, sécurité et stabilité internationales*. [MA Thesis, Université panafricaine].
https://www.memoireonline.com/01/23/13775/m_Le-terrorisme-Une-grande-menace--la-paix-scurit-et-stabilit-internationales7.html

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Arias Roland Codjo ADIKPONSI
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Collège Jean-Piaget I, 2013
Lisans Diploması	Gazetecilik, ENSTIC – Abomey-Calavi Üniversitesi, 2017
Yabancı Dil / Diller	İngilizce - Fransızca - Portekizce
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	Fraternité Gazetesi: 2014 La Nation Gazetesi: 2015-2016 ADO TV: 2019-2020
Çalıştığı Kurumlar	Bénin Intelligent – Gazeteci: 2017 Africa Mondo Magazine – Serbest Gazeteci: 2019 La Dépêche – Gazeteci: 2020 SETO Plant Nutrients – İhracat Uzmanı: 2023-halen